МАЛА ВОЈНА БИБЛИОТЕКА

С.Л.А. МАРШАЛ

ОПТЕРЕЋЕЊЕ ВОЈНИКА И ПОКРЕТЉИВОСТ

9

1952

БЕОГРАД

МАЛА ВОЈНА БИБЛИОТЕКА

Пуковник

С. Л. А. МАРШАЛ

ОПТЕРЕЋЕЊЕ ВОЈНИКА И ПОКРЕТЉИВОСТ

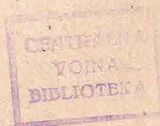

9

БЕОГРАД

1952

Наслов дела у оргиналу

THE SOLDIER'S LOAD AND THE MOBILITY OF A NATION

С енглеског превео
капетан
МОМЧИЛО ЂУРИЋ

Насловну страну израдио
МИХ. С. ПЕТРОВ

Уређује редакциони одбор часописа „Војно дело"

ПРЕДГОВОР

Амерички војни теоретичар пуковник С. Л. А. Маршал познат је нашим читаоцима преко свога дела „Људи против ватре" које је објављено у издању „Војно дело" као шеста свеска „Мале војне библиотеке". У предговору тога дела, читаоци су поближе упознати са животом и радом овог врло плодног и активног писца. Овога пута, редакција „Војно дело" пружа читаоцима његово дело „Оптерећење војника и покретљивост".

Проблем оптерећења војника и његова покретљивост није нов. Он је увек био актуелан. Али, и поред свега тога, о њему се врло мало писало, а још мање се проблем озбиљније студирао. Ово, вероватно, ради тога што проблем на први поглед изгледа врло прост и једноставан. Но, и поред све његове „простоте" и „једноставности" чињеница је да је он и данас, као и за време последњег рата, у већини армија површно решаван.

Аутор овом проблему прилази врло озбиљно и студиозно, и успева да нам докаже сву његову сложеност и озбиљност лишавајући нас заблуде о његовој „простоти".

Књига је подељена у два дела. У првом делу аутор разматра проблем оптерећења војника у рату. Ово питање — колико војнику натоварити на леђа, аутор не посматра само са тачке гледишта физичких могућности војника, већ иде даље и дубље у сам проблем и анализира психолошки одраз оптерећености на морал војника у борби. У овој анализи аутор долази до интересантне констатације да: „Преморене људе много лакше хвата страх. Заплашени људи много се брже замарају".
Остављамо читаоцима да сами процене колико је тачна ова констатација.

Читајући књигу осећа се да ју је писао човек који је и сам учествовао у рату. Он познаје психологију војника-борца. Он зна његове склоности и поступке. Он је, на крају, о проблемима који га интересују, саслушао је низ руководилаца и бораца. При томе, аутор се уверио да војник у борби, нарочито у тешким и критични-

јим ситуацијама, растерећује себе. Ако је то тачно, а изгледа да јесте, онда он оправдано поставља питање: има ли смисла бити такав расипник и натоварити на војничка леђа и оно што ће он раније или касније, силом прилика, бацити негде, задржавајући на себи само најпотребније ствари. Иако је искуство по овом питању велико, њиме се слабо користило те су армије почињале ратове са неправилно решеним проблемом оптерећења војника.

Посматрајући технички развитак савремене армије и њену механизацију, аутор уочава на први поглед једну парадоксалну, али истиниту чињеницу: „Оно што је машина пропустила да учини до данашњег дана јесте то да смањи, бар за један килограм, тежину коју један војник мора да носи у рату".

На питање у чему се састоји покретљивост, писац одговара: „Праву суштину борбене покретљивости не треба тражити у транспортерима, авионима и тенковима. Она остаје тамо где је увек била — у срцу, мишићима и мозгу осредњег војника". Колико истине у овим речима! Ово у толико више што долазе од човека чија армија има све услове за потпуну механизацију и у доба када су разни буржоаски војни теоретичари склони да умањују важност човека преувеличавајући важност машина.

Скрећемо пажњу читаоцима на одељак „Тежина муниције". Разматрајући питање колику количину муниције треба војник да носи, писац је, по нашем мишљењу, и сувише оштро критиковао постојеће норме муниције и ручних бомби. Његовом предлогу по овом питању треба прићи критички. Ово нарочито зато што наша искуства из Народноослободилачког рата показују да количина муниције и ручних бомби коју носи један војник, треба да буде већа од оне коју у своме делу предлаже пуковник Маршал. Јасно је да при овоме треба имати на уму да у савременим условима, када је војник оптерећен и другим потребама, треба водити рачуна о томе да му се не даје већа количина муниције и ручних бомби но што је то потребно. Такође је интересантна тврдња да је бајонет, у наоружању војника, непотребан. Ову тврдњу аутор поткрепљује искуством по коме је употреба бајонета врло ретка што је, по нашем мишљењу, превише смело. Сам пример који се у тексту наводи да би се доказала сувишност бајонета је прилично неубедљив. Ипак, ова интересантна мишљења пуковника Маршала треба да буду предмет дискусије и свестране анализе.

Ми смо додирнули само нека питања из првог дела ове књиге; можда и не најинтересантнија. Њих је много више и сва су интересантна и поучна.

У другом делу „Покретљивост и нација", третира се, такође, интересантан проблем рада позадинских органа и установа у савременим условима борбене делатности. Разматрање овог пробле-

ма типично је за Америчку армију, што, природно, умањује интерес за нашу Армију. Али, свакако, нашим читаоцима, а нарочито позадинским органима, биће корисно да се упознају са извесним проблемима са којима се, у датим условима, мора борити једна армија.

Књига је написана лаким и разумљивим стилом. Сам текст је прожет већим бројем историских примера укључујући и примере из Другог светског рата.

Читајући ову књигу, важно је имати у виду да је аутор све проблеме посматрао кроз призму своје армије-односно њеног наоружања, техничке опремљености и моралног лика њених припадника, те је, с обзиром на ово, и долазио до појединих закључака о решењу проблема. Књига не би била корисна ако би се схватила као рецепт за решење третираних проблема у свим армијама. Она је корисна због тога што проблем оптерећења војника поставља у свој његовој оштрини, као врло важан, и подвлачи негативне последице његовог неправилног решења.

10 децембра 1951 године
Београд

Генералмајор
Средоје Урошевић

I

Део

ОПТЕРЕЋЕЊЕ ВОЈНИКА И ПОКРЕТЉИВОСТ

Пред крај 1947 године један званичан одбор Армије Сједињених Америчких Држава, који је био одређен да проучава целокупну природу будућег рата и да процени у ком ће смислу моћ нових оруђа, укључујући ту и атомско, променити услове ратовања и утицати на карактер армија, дошао је до следећег закључка: „Основни начини неће се битно разликовати од оних који су постојали при крају Другог светског ра.. Армије ће бити организоване и опремљене за још већу покретљивост и ватрену моћ".

Одбор није казао како ће армије остварити ту још већу покретљивост и ватрену моћ. То није улазило у оквир његових задатака. Међутим, верујући исто као и одбор да истраживање у циљу постизања веће покретљивости претставља кључ за будућност, намера ми је да овде предложим неке измене којим ће се та већа покретљивост моћи донекле да оствари, бар што се тиче пешадије. Ово не би било вредно ни радити да нисам нашао основе потпуном уверењу да ће покретљивост и ватрена моћ пешадије бити од исто тако одлучујућег значаја у било ком рату у блиској будућности, као што је била и у свима ранијим, и да би била опасна заблуда не рачунати више на будућу улогу сувоземних снага. Оне који мисле супротно, који увек спремно изјављују да смо отворили нову страницу у историји ратовања и који се заклињу да је све што смо научили у прошлости застарело — њих ова разматрања треба да потстакну како би доказали да су њихова ранија мишљења била оправдана и да су она довољна гаранција да се њихова садашња гледишта могу поштовати.

Треба се ослонити на историју и принципе ратовања. С једне стране зато што је све оно што имам да кажем о покретљивости у тесној вези с оним како највиши командант и последњи војник гледају на војску, и, с друге стране, зато што је много штошта још од памтивека било у нескладу са начелима армија; зато је то и потребно осветлити с више тачака гледишта. Ја нисам од оних који верују да покретљивост на првом месту долази од машина које нам пружају брзину и поузданост. Када би све било у томе, ми бисмо цео проблем могли да препустимо Управи за снабдевање артиљериско-техничким материјалом, борбеним и неборбеним возилима и Транспортној управи. С већом могућношћу производње машина него било која друга нација, ми из Сједињених Америчких Држава требало би већ да имамо известан кључ за успешно ратовање.

Међутим, ја мислим да се о покретљивости у војничком смислу може говорити само тамо где постоји воља за борбу. Није

то просто неко вучење и брзина, већ способност да се одупре ватри и да се гађа, што у крајњу руку и даје моћ покретљивости.

Покретљивост у армијама претставља зато више ствар мисли и духа, него техничке опреме. То значи имати веру у своје сопствене снаге и спремност да се прими одговорност од животне важности у извесној борбеној ситуацији. Покретљивост је у армији или у батаљону, углавном, одраз спроведеног командовања. Када је извесна јединица, било које величине, истински задојена патриотским одгојем, ефикасно обучена и с добрим борбеним искуством, онда ће се њен масовни отпор састојати у томе да сваку прилику од животне важности најсавршеније искористи. Ова особина претставља праву покретљивост било које војне јединице. Рећи да је нека јединица, зато што се извесне ноћи креће у гуменим чамцима према непријатељској обали мање покретљива него када се сутрадан креће у џиповима добрим путевима, значи изгубити из вида прави смисао покретљивости армија.

Оно што је машина највише урадила за нас у рату јесте то што је смањила простор, тиме што нам је уштедела време. Другим речима, што се брже крећемо тим мања постаје просторија коју треба да бранимо или заузмемо. У Другом светском рату имали смо више пута прилике да видимо да је нека шачица људи на извесном месту у датом моменту имала јачи утицај на исход битке, него десет пута већи број двадесет четири часа доцније. Брзом и смишљеном акцијом понекад су и саме стрељачке чете одбијале напад целог непријатељског корпуса. И једном је чак једно митраљеско одељење на утврђеној ватреној тачки на друму допринело поразу целе оклопне дивизије.

Међутим, иако машина, дајући нам већу брзину преко различитог земљишта, може да утиче на непосредну уштеду у броју људи, она не може да смањи захтеве у погледу храбрости и чврстине која се захтева од оних који се боре с непријатељем. Воља за напредовањем и спремност за борбу треба сада да су исто тако јаке као и у данима када су се сви покрети одвијали тако лагано да су се армије у свој својој величини могле стварно да поставе једна наспрам друге. Време и уштеда времена су више него икад суштина успешне операције. Уствари, ако хоћемо да постигнемо веће успехе са мање људи, онда је неоспорно да треба имати **боље** људе.

Из ових разлога истраживање како се може постићи већа покретљивост треба да почне с бољим разумевањем целокупне природе војника. Шта је то што га помаже и што му ојачава вољу?

Шта је то опет што га кочи и што му спутава његове најбоље намере? Потпуно је разумљиво да у данашње доба можемо да остваримо много брже покрете усретсређујући нашу пажњу на ова питања, и то далеко сигурније на овај начин него тражењем неких точкова који се брже окрећу или неког јачег мотора.

Из оваквог истраживања произлази читав низ питања од великог интереса за сваки род сувоземних снага. Свака нова идеја, уколико претставља неко побољшање, треба да је подједнако прихватљива и за борбене јединице и за службу снабдевања. Засада је далеко важније како стратег, тактичар и официр-стручњак за позадинска питања реагују на ово, него да ли сви војници у армији ово потпуно разумеју.

Јер, само онда када целокупне сувоземне снаге сагледају проблем у целини, постоји нада да ће се доћи до правог решења.

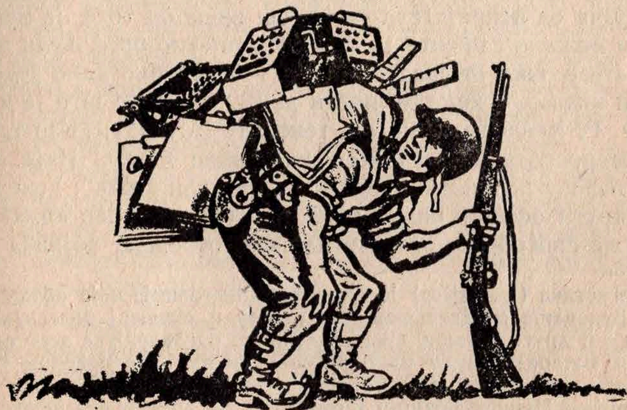

ЛОГИСТИЧКЕ МОГУЋНОСТИ ЈЕДНОГ ЧОВЕКА

СТРАТЕГИЈА је уметност генерала. И као и свака друга уметност, она захтева стрпљење да се спроведу њене основне замисли. Међутим, необична страна овога је да међу вишим командантима постоји грана уметности коју су они увек спремни да разматрају само у широким потезима, иако она на сав глас вапије да је

разматрају у најситнијим детаљима; ова грана обухвата **л о г и с т и к у**[1]) у рату.

Како је ова служба у току последњих година добила шире значење, обухватајући све што се односи на административне и снабдевачке установе, то је потребно да тачно објасним како је ја овде употребљавам. Узмимо у том циљу дефиницију сер Џорџа Колија[2]), који је под тим појмом обухватио „научну комбинацију маршева, процену времена и даљина и **е к о н о м и ј у** људске снаге". Ова дефиниција много више задовољава него све што се може наћи у нашим сопственим речницима.

Међутим, када се обухвати и ова последња радња (а она не може да се изостави), онда она одбацује оно гледиште о логистици, по коме се сматра да она претставља само неку разоноду за официре за снабдевање и математичаре — разоноду која се може да изводи помоћу таблица оптерећења, логаритмара и транспортних листа.

Логистика постаје, уствари сама срж командовања — ствар која увек претставља главну мисао — довести војне снаге на бојиште у одличном стању и сачувати њихову снагу све док она не постане јача од непријатељске. И још више од тога, ја мислим да се ми сви можемо сложити да то не значи само број људи и оруђа. Ако би ствар тако стајала, онда би генерал био само један прослављени кравар, о коме би могли да кажемо исто што је и пуковник Џ. Ф. Р. Хендерсон писао о генералу Поупу[3]): „Као тактичар, био је неспособан. Као стратег, није имао маште. Није обраћао никакву пажњу на физичке потребе људи или стоке". Генерал, као и сваки други официр нижег чина, постиже врхунац командовања ако покаже способност да уздигне снаге осредњег војника до нај-

---

[1]) Логистика (Logistics) је грана администрације која обухвата припрему и руковање снабдевањем, евакуацију и смештај болесника, транспортовање и друге службе. Она се стара да одговарајуће људство и одговарајући материјал буду на одређеном месту, у одређеном тренутку и способни за употребу. У нашој војној терминологији не постоји одговарајући појам. Најприближнији термин био би позадинска служба.

Администрација (Administration) је руковање и извођење свих војних послова који нису обухваћени тактиком и стратегијом.

Објашњења горњих појмова дата према званичним правилима Армије САД „Администрација" („Field Service Regulations Administration"), септембра 1949 године, страна 359 и 366. — Прим. прев.

[2]) Сер Џорџ Коли (1835-1881), енглески генерал. Учествовао у рату против Бура, који су га потукли у неколико борби. Погинуо код Маџубе 1881 г. — Прим. прев.

[3]) Џон Поуп (1822—1892), амерички генерал. Са успехом је учествовао у Америчком грађанском рату. Истакавши се као енергичан командант, доспео је у врховну команду, али се овде показао као сасвим недорастао. — Прим. прев.

вишег могућег степена и да их на том степену и одржи. Зато је нарочито и интересантно да по овом питању — питању економије снага људи који се боре — постоји мања одговарајућа војна литература нego о било којим другим питањима рата.

У савременим армијама више се пише о моралним вредностима него што се написало у претходних деветнаест векова. Па ипак, у савременим делима о вештини командовања не говори се скоро ништа о економији људске снаге. Изгледа, узима се као сигурно да увођење машине у ратовање има за циљ да се дође до аутоматског решења важног питања, како да се с мањим бројем људи оствари већа ватра. Ово може, међутим, да се оствари само тако ако се људска снага далеко пажљивије чува пре и за време битке него што се раније чувала. Стварна је чињеница да људи постају слабији у већој маси. Општи је утицај машине на све индустриско становништво у томе што она смањује снагу појединца и чини мање вероватним да ће он пешачењем развити своје ноге и ручним радом ојачати своје мишиће на леђима и раменима. Све до недавно, најиздржљивији и најпоузданији војници добијали су се из земљорадничког становништва. Сада регруте сачињавају младићи из вароши и градова, од којих више од половине није никад редовно вежбало или учествовало у некој групној спортској игри. На сличан је начин и машина огромно повећала целокупну тежину у рату. Пре две стотине година армије су могле да заврше неку кампању оним што су носиле на својим транспортним возилима и на леђима војника. Међутим, на европском бојишту у току последњег рата, позади сваког војника морало је да стоји по неких десет тона разног материјала. А армија која је морала да се ослони на своја органска транспортна средства у току неког дужег наступања, брзо је западала у велики шкрипац.

Толико што се тиче промене гледано с једне стране. Машина је опште оптерећење у рату много повећала, али му је исто тако дала и већу брзину. Гледано с друге стране, није се десила никаква промена уопште. Јер, очевидно је да оно што је машина пропустила да учини до данашњег дана јесте то да смањи бар за један килограм тежину коју појединци војник мора да носи у рату. Он је још увек исто тако много оптерећен као и војник хиљаду година пре наше ере.

Тај терет претставља највећу од свих сметњи које утичу на покретљивост у рату, и ја сматрам да то стање није непромењливо. Главни узрок овоме лежи у томе што армије и они који контролишу њихову доктрину занемарују цео проблем. Знатно смањење тога терета могуће је, само ако схватимо да се употреба машина

може да прилагоди том циљу. Не успемо ли у томе, у будућности нећемо најбоље искористити наш људски материјал.

Све што не иде на то да олакша поједином војнику у тренутку када ступа у борбу, не претставља никакву корист за армију, нити за било који њен део. Из тог разлога, целокупан проблем логистике Армије Сједињених Америчких Држава треба да се усретсреди на одговарајућу студију о логистичким могућностима једног осредњег америчког војника.

То значи да ће нам та студија пружити тачнија мерила његових физичких и моралних могућности и ону суптилну везу те две стране његовог бића. То значи, даље, одбацивање старог догматског мишљења да само војничком обуком можемо од америчког војника да створимо неку мешавину између савременог тарцана и војника будућности из фантастичних стрип-романа, значи најзад, да прво нашим сопственим изграђивањем стичемо најбоље могућности да створимо изграђенији војника.

МРТВА РУКА

ГЕНЕРАЛ Џ. Ф. Ч. Фулер[1]) је једном рекао да је слепо придржавање догме уништило више армија и довело до више изгубљених битака и живота него шта било друго у рату. Ја мислим да се ово може у потпуности доказати и да је већ једном време да се прекине с тим, јер убудуће нећемо бити у стању да подносимо било какве непотребне издатке.

У књизи „Људи против ватре“ ја сам нешто ближе разматрао проблем чувања људске снаге на бојном пољу. Главна мисао у тој књизи била је да разлог зашто сви тактички покрети мањих јединица теже да се разједине лежи у томе, што се ми својим тактичким мишљењем нисмо удубили у здраво схватање о томе како осредњи Американац мисли и реагује када потпадне под непријатељску ватру.

Међутим, ствар је, као што је тамо претстављена, била сувише уска. Човек је разматран само као биће које може да мисли — које добија моралну снагу од својих блиских другова — коме је потребно свако могуће охрабрење од њих да би под непријатељском ватром донео јасне одлуке и предузео конструктивне акције.

Овде треба, међутим, још нешто додати. На бојном пољу човек није само животиња која мисли, већ и животиња која носи.

---

[1]) Џон Фридрих Чарлс Фулер, енглески генерал. За време Првог светског рата био је генералштабни официр у штабу тенковског корпуса 1917 г. 1926 г. био је помоћник начелника империјалног генералштаба. Познат је као војни писац. — Прим. прев.

Њему су дали велики терет да носи. Међутим, за разлику од мазге, џипа, или каквог другог транспортног средства, његови главни задаци у рату почињу тек од тренутка кад се ослободи тог терета на неком одређеном месту.

У овоме и јесте та одлика, која чини сву разлику. То значи да крајње логистичке могућности тога товарног грла у облику човека не треба изражавати тиме колико може да понесе терета, а да притом не позлеђује кости и мишиће, већ тиме шта он може да поднесе, а да не ослаби до критичног момента, и то само привремено, своје духовне и моралне снаге. Ако треба да постигне војнички успех и да при томе остане жив, онда његове старешине треба да поштују не само његову интелигенцију, већ исто тако и деликатан уређај његовог нервног система. Ако ово не учине, нарушавају основно начело ратовања — чувања снаге. А тим својим погрешним погледима на покретљивост само постижу супротно.

Пре скоро 150 година, Роберт Џексон, тадашњи главни инспектор болница у Енглеској армији, изложио је ову ствар врло једноставно: „Створити здружено дејство телесне снаге и моралних својстава претставља прави циљ тактичара”. Жељени циљ се ни данас не би могао јасније изрећи. Опште је признато да тајна успеха у рату лежи у држању људи у стању духовне спремности и доброј физичкој кондицији, што обезбеђује да се они могу и хоће да крену када се изда одговарајуће наређење.

Заиста је тако! Свако је спреман да узвикне три пута „ура“ за већу покретљивост. Међутим, када дође до примене начела на најважнијем од свих места — а то су војничка леђа која крећу у борбу — савремени командант је склон да погреши по том питању исто онако као и отац генералштаба, генерал Шарнхорст[1]), када је написао ове невероватне речи: „Пешак треба да носи са собом секиру за случај ако се укаже потреба да треба да разбије нека врата“.

Шарнхорст није, међутим, био једини. Не можете прочитати ни неколико страница из историје ратова а да не запазите да је и међу великим командантима из прошлости постојало потпуно слепило по овом питању. Или они нису мислили да је то вредно спомињати међу важним начелима командовања ,или су њихове мисли по том питању биле у страшној збрци.

Узмимо, например, маршала Мориса де Сакса[2]), пошто је његова моћ схватања моралних проблема била потпуно исправна. О

---

[1]) Герхард Јохан Давид фон Шарнхорст (1755—1813), пруски генерал. Познати војни писац. Једно време је био учитељ Клаузевицу. — Прим. прев.

[2]) Морис де Сакс (1696—1750), француски маршал, један од највећих војсковођа свога доба. — Прим. прев.

обуци је писао убедљиве истине, као што је, например, ова: „Сва је тајна борбе у ногама и зато треба да се посветимо ногама". Али када је де Сакс своје мисли управио на човечију снагу на бојном пољу, он је писао: „Није потребно бојати се да ћемо оружјем преоптеретити пешака. То ће га само још више очврснути".

Узимајући у обзир да су се у ратовима, који су се водили у де Саксово доба, сви покрети у току борбе изводили у много мањој мери и да је убитачно дејство свих оруђа било мање, ипак се мора признати да је он по овом питању испао глуп као магаре. Сувише велики терет није још никад очврснуо ниједног човека, нити га је учинио храбријим. Овакве поставке стоје у директној супротности с принципима ратовања и правилног командовања војницима.

Међутим, речи су опасне, па макар их само и де Сакс изговорио. Ми такође често приписујемо људима, који имају успеха, божанску непогрешивост, уместо да промеримо све ствари у светлу разума. Све оно што су велики команданти мислили, било је генерацијама које су долазиле после њих тешко да забораве и нерадо су те ствари побијали, упркос све ширег људског искуства.

Нама, данас, још увек задају муку команданти који се „не боје да претоваре пешака оружјем". Ретки су заиста виши команданти који ће се ефикасно и упорно борити за супротно. Уствари, баш су виши команданти то зло натоварили на леђа борца и то још из давнина. Потпоручници су обично боље знали шта раде.

Узмимо Фридриха Великог. Он је рекао да војник увек треба да носи храну за три дана. Затим Наполеон. Он је на Светој Јелени рекао да постоји пет ствари без којих војник не сме никад да буде: „без своје мускете, фишеклије, ранца, хране за најмање четири дана и пијук-секирице". Вратимо се опет на Шарнхорста. Он је рекао да војник, поред оружја и хлеба за три дана, треба да носи на себи још „шездесет метака, три резервна кремена, фитиљ, дугачку чистилицу и шипку за цев, једну алатку за растављање ороза на делове, две кошуље, два пара чарапа, обојке, чешаљ, четку, четку и маст за ципеле, конац и иглу".

Ми можемо да заборавимо такве ситнице као што су „чистилица и шипка за цев". Међутим, ствар је у томе да је оно што је данас потребно да војник носи у борби у непосреднијој вези са овим застарелим прописима, него са било каквом савременом анализом или прегледом, који треба да покаже шта војник највише употребљава у борби — па, према томе, и каквих би ствари могао бити поштеђен смишљенијим планирањем и како би се те ствари могле транспортовати на неки други начин.

Уствари, брижљиво испитивање, пошто смо прво открили историске корене највећег дела тих основних схватања о логистици,

омогућило би нам да пратимо њихов пораст све до данашњих дана. Међутим, човек који би испитивао те ствари, узалуд би тражио доказе да су та схватања заснована више на подацима из борбе, него на слепом придржавању традиције. Он би, хтео не хтео, морао да се сложи са Беконовим[1]) закључком: „Логика, која се сада употребљава, служи више да утврди и да да̂ постојаност грешкама које имају свој основ у опште прихваћеним схватањима, него што служи да се пронађе истина!“

Можда је у Фридриховим данима било потребно да војник носи храну за три дана у својој торбици. Можда је на маршевима које је вршио Наполеон било оправданог разлога да се тај број са три повећа на четири. Човек може чак и Томаса Џексона[2]), званог „камени зид“, да почасти сумњом да се користио Фридриховим искуством за време борбе у долини реке Шенандоу. Очевици су, међутим, забележили како то износи пуковник Хендерсон, да су војници имали обичај да поједу свој тродневни оброк што је могуће пре, а онда да пљачкају около.

Међутим, зашто смо ми, по здравом разуму, за време Другог светског рата, пустили пешаке преко брањених обала да носе три цела оброка хране у својим торбицама? Другим речима, девет кутија „К“[3]) оброка, чија је тежина била отприлике 4,5 килограма! Ми смо ово радили неколико пута при искрцавању, и то и онда када су бродови са топлом храном искрцавали ову на обалу непосредно иза јединица, и када се она кретала скоро за њиховим петама.

Једна кутија би увек била довољна — трећина оброка. Уствари, како смо стварним испитивањем на бојном пољу сазнали, само неких три од сто војника у првој борбеној линији узело је нешто хране уопште у току првог дана борбе. Потрошња воде је била пет пута мања од оне другог дана и доцније. Тако изгледа уштеда коју може да оствари стомак, који је у сталном потресу.

Међутим, упркос ових стварних чињеница, ми смо и даље, све до свршетка рата, претоваривали наше јединице храном сваки пут када смо припремали неки већи напад. Да би смо разумели зашто смо тако радили, не треба да се обазиремо на искуство које нам

---

[1]) Франсис Бекон (1561—1626), енглески филозоф, државник и есејист. — Прим. прев.

[2]) Томас Џонатан Џексон (1824—1863), амерички генерал ,познат под именом „камени зид“ (Stonewall). Прославио се у Америчком грађанском рату. — Прим. прев.

[3]) „К“ оброк је концентрисана храна подељена у три парафинисане кутије и издаје се сваком појединому војнику у току борбе. Може да се једе хладна или топла. — Прим. прев.

даје борба, већ само да погледамо у историју. Пре неколико векова је Фридрих о томе имао своје погледе.

ТЕЖИНА МУНИЦИЈЕ

Ствар о којој се може више расправљати и критиковати него о количини оброка која треба да се носи, јесте последица коју проузрокује тежина муниције, пошто ватра претставља главно средство покретљивости, а и војници не могу да гађају празним пушкама. И овде је вредно размотрити историске корене решења.

Надмашујући Шарнхорста, фон Молтке[1]) је у своје време донео одлуку да 200 метака претставља количину која много боље одговара издржљивим Прусима. Ово је постала стандардна количина и за савремене армије. За време Руско-јапанског рата и Руси и Јапанци су имали ову количину муниције, а исто тако и већина армија за време Првог светског рата. Колико се до данас могло сазнати, ниједно значајније лице није нашло за згодно да упита да ли ова количина од 200 метака има своје оправдање, било у тактици, било у логистици.Команданти Америчке армије у Француској 1917—18 године обично су се слагали с праксом да се од трупе захтева да носи целокупну количину муниције за време наступног марша, па чак и онда када се маршевало у „мирној“ зони. А када је време било топло, резултати су били страшни. Ово опште схватање могли бисмо да одбацимо простом констатацијом да јединице не морају да носе д е с е т п у т а више метака него што постоји било каква вероватноћа да ће их употребити.

После Првог светског рата, неколико генералштабова, а нарочито француски, изнело је предлог да је побољшањем транспорта до прве борбене линије помоћу моторних возила постало могуће да се војник ослободи ношења резерве муниције. Међутим, ове добре замисли нису уродиле плодом, иако су у току Првог светског рата целокупној опреми војника додате одозго још ручна бомба, рововски нож и гасмаска.

Почетком Другог светског рата, искуство, до којег је скоро пре једног века дошао Молтке, још увек је стварало ране око појаса пешака, иако је у међувремену, захваљујући променама у грађанском транспорту, систем снабдевања предњих борбених линија претрпео такав револуционаран преображај, да је постало

---

[1]) Хелмут Карл Бернхард фон Молтке (1800—1891), пруски маршал, 30 година је био начелник пруског генералштаба, највећи стратег друге половине 19 века. Познати војни писац. — Прим. прев.

скоро немогуће да предња борбена линија остане без муниције. Џипови и муницисна возила доносила су муницију до самих четних командних места, и до прве ватрене линије. А када ни они нису могли да се крећу довољно брзо, онда су је авиони бацали у врећама.

Упркос овако промењене ситуације, за човека, то товарно грло, није било никаквог олакшања. Истина, ми нисмо следовали Молткеовом пропису баш до последњег метка. Отступили смо од њега, али не с циљем да олакшамо терет војнику, већ да створимо место за другу врсту муниције.

Например, за последње две године рата на Пацифику стрелци, који су се искрцавали на обалу, углавном су носили по осамдесет метака за карабин М-1. Овим специјалним следовањем војник је био подарен просто зато да би могао боље да носи осам ручних бомби, или у извесним случајевима пет. Претпостављало се да би му, у блиским борбама које је требало вероватно да води, пет до осам ручних бомби дало већу сигурност него двострука количина муниције за пушку.

У стварности, овакве процене су показале да имају мало везе с оним што се дешавало у првим ватреним линијама. Када се детаљно проуче борбе које су поједине чете водиле на Атолским Острвима, постаће јасно да је војник који је употребио ручне бомбе, био исто тако редак случај као и војник који је у току целог дана борбе утрошио свих осамдесет метака. Другим речима, тежином ручних бомби, које су јединице морале да носе, није повећана ни сигурност, нити омогућена већа ватрена моћ. Осам ручних бомби претстављају нарочито тежак терет. Њихова тежина износи 4,75 килограма. Да се количина ручних бомби на сваког војника смањила за три четвртине (на сваког војника по две ручне бомбе), постојало би оправдано веровање да се општа и корисна тактичка употреба овог оружја не би смањила и да јединице, овако олакшане, не би биле осетљивије на непријатељско дејство.

Овако, са осам ручних бомби у обе руке, број војника, који је на било који начин или уопште користио ово оружје, био је стално мањи од шест од сто од укупног броја људи који је учествовао у било којој већој операцији. Испитивања су даље показала да су ручне бомбе ретко кад практично употребљаване у почетној фази десантног напада. Ово се исто тако показало и у Европи.

Будући да сам у армији постао бомбаш пре него што сам се оспособио за ма шта друго, то ја по природи имам сентиментални наклоност према ручним бомбама. У току Првог светског рата ја сам се уверио да је бацање ручне бомбе, онако како се то код нас

у Америчкој армији учило, било лоше, те сам због тога извео прве покушаје који су довели до промене у бацању. Међутим, ја сам у то време схватио да ако се ово оружје хоће корисно да употреби, онда се мора и разумети да се одређене лоше последице постижу прецењивањем његове користи. Ово још увек и данас важи. Више командовање и пада у једну такву грешку када претоварује војника бомбама. Војник, са своје стране, чини грешку — како смо то сазнали из сувише много случајева — када употребљава бомбу да очисти унутрашњост таквих места као што су подземна склоништа од напада из ваздуха и отпорне тачке с дебелим зидовима, а онда после тога узима за сигурно да је он свој тактички задатак извршио.

Слажем се да постоје земљишни услови и ситуације које захтевају кретање кроз ровове и куће, где ручне бомбе претстављају све, само не неопходно оружје. Међутим, здрав разум нам вели: Ако хоћемо да постигнемо већу покретљивост, онда оптерећивање војника ручним бомбама, које вероватно неће употребити, није ништа оправданије од тога ако их пошаљемо у борбу наоружане мочугама и камењем. Уствари, можда би ово друго било и боље, јер би онда војници побацали тај баласт што је могуће пре.

Из овог истог разлога могла би, најзад, да се одбаци свака даља употреба бајонета. Ово оружје престало је да има неку већу тактичку вредност отприлике онда када је нетачна и са малим дометом мускета замењена пушком. Међутим, ми смо се и даље тврдоглаво држали њега — делом због традиције, по којој неизбежно све војне навике умиру лаганом смрћу, али углавном због сујеверја да бајонет чини јединице страшним и смелим и да он пружа већу вероватноћу да ће јединице ступити у борбу с непријатељем.

Ја сумњам да би се неки трупни официр, чина нижег од мајорског, сложио да овакво схватање заслужује било какву пажњу. Њиховим погледима треба више веровати него најповољнијим мишљењима било којег вишег команданта, који није имао никаквог скорашњег искуства из борбе прса у прса.

Бајонет није неко хемиско средство. Сама чињеница да га војници поседују неће их учинити ни за длаку храбријим него што су по природи. Ово се неће моћи да постигне ни било како дугом о б у к о м у употреби бајонета. Све што се може да каже о таквој обуци јесте, као што је то и са старим Приручником о употреби кундака, да њена вредност проистиче само из физичког вежбања. Она је у вези с вољом само уколико ојачава мишиће и побољшава здравље.

Потребно је да наше сувоземне снаге изнова размотре питање бајонета, и то једино у смислу шта он претставља као оружје за убијање и заштиту. Ово треба да се уради према постојећим доказима, без и најмање сентименталности. Ако се ствари размотре на овакав начин, онда ће постојање бајонета бити исто тако тешко оправдати као и евентуално постојање праћке, онакве какву је имао Давид када је убио Голијата. За време опсаде Бреста, августа 1944 догодило се да су војници 29 пешадиске дивзије употребили некакве импровизоване праћке и да су се оне показале као корисне за узнемиравање непријатеља. А све што се може да каже за бајонет, то је да постоји увек могућност да се корисно употреби. Међутим, извештаји показују да се такве могућности јављају врло ретко.

У борбама на Пацифику, у току Другог светског рата, више је војника било прободено мачем него бајонетом.

У борбама у Европи постоји само један извештај о извршеном јуришу бајонетом. Било је то за време напада 3 батаљона 502 падобранског пука на пољско добро Померагг, у току наступања на Карантан у Француској, јуна месеца 1944 године. У том су нападу три непријатељска војника стварно била прободена америчким бајонетима. Међутим, зар то није мала иронија кад се зна да се то одиграло на неких шест минута после главног јуриша? А да иронија буде још већа, један млађи официр, који је убио непријатељског војника бајонетом и после бајонет бацио, био је доцније смењен са дужности зато што није био довољно храбар у командовању својом јединицом.

ШТА НАМ ПОКАЗУЈЕ ПРИМЕР ВАЗДУШНОДЕСАНТНИХ ЈЕДИНИЦА

КАДА се већ говори о покретљивости и о томе како у том циљу да контролишемо терет код војника, онда нема ниједне главе у нашој старој историји која би у томе била поучнија од наших ваздушнодесантних операција за време Другог светског рата.

На европском бојишту борбени комплет сваког падобранца износио је осамдесет метака за карабин М-1 и две ручне бомбе. Када су падобранци искакали у Нормандији 6 јуна 1944 године са собом су носили још и следеће ствари: 1 пушку с ремником, 1 енглеску мину, 6 кутија хране типа „К" оброк, 1 импрегнирано падобранско одело, 1 комплетну униформу, 1 шлем и поставу за шлем, 1 плетену капу, 1 пресвлаку доњег рубља, 2 пара резерв-

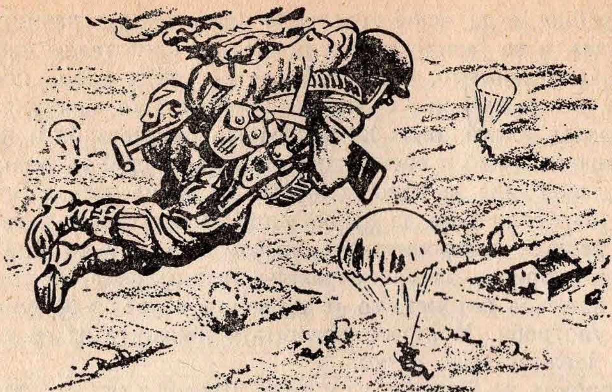

них чарапа, 1 пионирски ашов, 1 гасмаску, 1 пакетић прве помоћи, 1 кашику, 2 хемиска заштитна огртача, 1 врећу с упртачима, 1 кутијицу сулфа таблета, 1 гумени напршњак за спасавање (ако би пао у воду) и прибор за умивање.

Упркос све ове тежине, најупадљивија карактеристика коју су ове јединице показале у операцијама, несумњиво да је била велика покретљивост и то почев од најнижег војника до највишег старешине. Разлог за ово лежао је у томе што се већина руководила здравим разумом. Када би се нашли на земљи, већина је закопавала сваки део опреме за који је сматрала да јој неће бити потребан. Ово су они радили без икаквог наређења и често пута пре него што би и дошли у додир с непријатељем ,или пре него што би се састали с неким од другова. Био је то одраз онога што су стекли у току обуке, у којој се подвлачило да је најважнија ствар бити увек у покрету.

Покретачка снага за покретљивост код ових јединица лежала је у духу тих људи. Они су се кретали и нападали као лака пешадија и успех који су постизали изненађењем потпуно је надокнађивао то што нису имали довољну ватрену моћ.

Даље, на сваком месту они су се борили као тигрови и количина ватре у току целе операције показала се као тактички довољна, иако је снабдевање било углавном слабо.

82 и 101 дивизија извршиле су једном десант из ваздуха тако, да су све њихове јединице пуна два дана водиле борбу с непријатељем ,и само они делови који су се борили у близини мостобрана „Утах“ имали су обезбеђено снабдевање муницијом. Неке од јединица добиле су муницију у току борбе из вреће које су бачене у току првог десанта, или из врећа које су доцније биле нак-

надно бачене. Међутим, све док кроз линију фронта, коју су држале ваздушнодесантне јединице, нису прошле јединице које су биле искрцане бродовима, многи од ових падобранаца морали су потпуно да се ослоне на муницију с којом су се спустили у Нормандији — на осамдесет метака за пушку и две ручне бомбе.

Па ипак, у току целе те борбе која је трајала пет дана, све до форсирања реке Мердерет од стране 82 дивизије и заузимања Карантана од стране 101 дивизије, десио се само један случај да је једно одељење морало привремено да уступи непријатељу земљиште услед недостатка муниције. То се догодило код моста Л Порт у близини ушћа реке Дуве, где је 84 војника из 506 падобранског пука, под командом капетана Чарлса Џ. Шетла, борећи се три дана, направило један од највећих подвига у току инвазије. Њихов подвиг имао је највеће стратегиске последице, јер је то био мостобран на коме су на крају имале да се споје V и VII корпус.

У почетку се Шетлова група борила без икаквог губитка морала. Привремене потешкоће биле су проузроковане недостатком муниције. Зато су се повукли до ближе стране моста. На крају су пронашли једну или две вреће с муницијом и повратили изгубљено земљиште.

Све што се догодило Шетлу и његовим људима заслужује да се узме као необично значајна ствар. Ако би, борбу по борбу, могли да оценимо целокупно искуство које је наша пешадија стекла у последњем рату, онда би открили да се поука овог малог догађаја често понавља.

Наравоученије: утрошили смо много времена мучећи се погрешним стварима.

Постоје у основи два разлога за ту повремену тенденцију да се војник радије натовари са сувише много муниције него да му се да мање.

Први је разлог веровање да је то добро за његов борбени морал —да постоји мања вероватноћа да ће се он храбро борити ако га стално муче мисли да ће му понестати муниције.

Ово је обична психолошка погрешка. Војничку главу не муче овакве мисли.

Одлучан борац утрошиће и последњи метак, ако је само уверен да то захтева тактичка ситуација. А онда ће погледати око себе да види где би могао да пронађе још муниције.

Други је разлог исто тако погрешно веровање да је недостатак муниције често пута био узрок тактичког растројства у прошлим ратовима и да због тога такве ствари треба избегавати по сваку цену. Тешко је историски доказати да ово није истина,

услед тога што историја свих прошлих ратова постаје прилично тамна када покушава да дâ неку јаснију слику о ватреној линији.

Међутим, што год ближе разматрамо детаље борбе ватром у Другом светском рату, то нам постаје јасније да у условима модерног ратовања пораз услед недостатка муниције претставља једну од најмање могућих ствари која би могла да се догоди. Покретљивост снабдевања и испреплетаност комуникација чине да је то случај који се може врло ретко десити. Затим, увек постоје резерве при руци. Војник, који је увек вољан и жељан да употреби своје оружје, има резерву у фишеклијама војника који се налази поред њега, али који у борби неће да гађа. Слично томе и јединица која води тешку борбу има резерву муниције код једног или оба своја суседа, јер непријатељски притисак није никад равномерно распоређен дуж целог фронта, те је с тога и дужност оних који су мање ангажовани у борби да доставе своје резерве јединицама које сносе највећи терет борбе.

Можда ове мисли изгледају теориске и непрактичне, остаје међутим, чињеница да су неке од наших најсјајнијих операција биле изведене баш на овај начин. Начело позајмљивања и деобе баш је и омогућило да водимо борбу за време одбране код Бастоња. Одбрана је, за време „осам дана“ окружења, имала врло слабо снабдевање за скоро сва оруђа. И сви који су били одговорни за то знали су то.

Иако је бригадни генерал Антони Ч. Маколајф стално лупао на врата VIII корпуса и понављао да су његове јединице у опасности да буду прегажене услед недостатка муниције, (стање се постепено поправљало бацањем муниције из ваздуха), нема ниједне операције у прошлом рату у којој су се америчке јединице бориле с већим моралом и поверењем. Маршеви се нису изводили ништа мање усиљено, иако су многи војници били без оружја и муниције, све док се не би приближили на два до три километра од непријатеља. Дејство артиљерије није било ништа слабије и несигурније, иако су оруђа имала десет до двадесет граната на дан. Ми губимо неке од најважнијих поука борбе код Бастоња, ако пропустимо да одмеримо ове чињенице у правилној сразмери и ако их не доведемо у везу с највећим проблемима употребе јединица и максималне економије снага.

Чување војничких костију и мишића, у циљу одржавања његове борбене моћи, вероватно претставља исто тако жељено средство као и било које друго, које би нам пружило већу ефикасност у будућности.

Међутим, ми смо се у том правцу једва и покренули. Још не постоји једно опште схватање да човек као средство за ношење, исто као и његов ранији садруг у армији, мазга, има своје границе у погледу ношења и да ћемо, ако се ова граница пређе, доћи до губитка покретљивости и снабдевања, а можда и до потпуног пораза.

Уствари, ми смо увек више постизали са мазгом, него са човеком. Строго смо водили рачуна да не претоваримо мазгу већим теретом него што је једна трећина њене сопствене тежине. А мазга, колико нам је до данас познато, није никад била нека нервозна животиња. Супротно човеку, она никад није реаговала на борбу као што је то учинио Белхазар[1]) када је видео натпис на зиду, тј. „да су му се зглобови у бедрима раставили, а колена ударала једно о друго“.

Проблем и услове који захтевају његово савремено решење, сликовито је изнео генерал Џ. Ф. К Фулер у једном писму које ми је недавно послао: „Војник не може истовремено да буде и борац и товарно грло, исто као што ни артиљериско оруђе не може истовремено да буде и топ и транспортно возило. Замисао је у основи погрешна. Па ипак се она стално понавља.

Недавни је рат, у основи, дао само две велике новине. А то су: прво, механичка возила, која ослобађају војника опреме коју је он дотада носио; друго, снабдевање из ваздуха, које чини да возила нису више везана за путеве.

Митраљези претстављају само брзу ватру, а атомска бомба само један велики тресак — обе ове ствари су новина само у количини моћи и ефекта. Међутим, што се тиче снабдевања, ове две последње новине претстављају сасвим нов квалитет. Тек пред сам свршетак Другог светског рата могући утицај ових постигнућа на будуће ратове био је најзад објављен“.

КАКО СЕ ОПРЕМА УПРОПАШЋУЈЕ

ДА бисмо потсетили наше мозгове на нека чуда Другог светског рата, могли бисмо да се вратимо на питање мостобрана. Који је то утисак што нам најдуже остаје у сећању?

Призор страшног нереда у коме је упропашћивање чак уочљивије од самог нереда. Цео тај хаос је још повећан присуством мртвих и рањених који чекају на помоћ. Немарно прикупљене

---

[1]) Вавилонски војсковођа из 6 в. пре наше ере. — Прим. прев.

гомиле хране, муниције и друге војне опреме дају утисак као да је туда прешла нека страшна олуја.

Али за извежбано око, које гледа кроз тај привидан хаос и уочава почетке једног система, ове ствари су већ познате. Оне ће увек постојати на било коме сличном месту у непосредној близини непријатеља. Међутим, призор који човека више испуњава ужасом јесте упропашћивање огромних количина хране, наоружања и муниције коју јединице, крећући се све даље у потери за непријатељем, бацају на све стране.

У овим сликама нема ничега необичног ни новог. Слично овакво упропашћивање могли сте да видите у борбама у Првом светском рату, нарочито у Аргоњској[1]) бици, где је отпор био скоро непрекидан. Очевици битке код Гетисберга[2]) причају, такође, да су војници побацали на хиљаде пушака, а да се из далеко већег броја није никад ни испалио метак. Један очевидац битке код Коулд Харбура[3]) пише: „Видећи шта је све било побацано, чудио сам се како се битка уопште могла да води". Вероватно да нема ниједне друге карактеристике која би имала више заједничких црта на свима бојним пољима на којима су армије водиле битке од те једне — непојмљивог упропашћивања најважније опреме.

Чудна је ипак, чињеница да нико није своју пажњу обратио овом питању рата, сем што се просто помињало да се то дешава. Што се то не ради, може се донекле објаснити околношћу да сувише лако закључујемо да то нисмо у стању да контролишемо. На самом врху, где има релативно мало људи који су икад понели шездесет пет метака, постоји расположење да се ова врста упропашћивања не рачуна, и да се говори како је оно део потребних ратних трошкова који долазе, углавном, од простих војника, који су по природи забушанти.

Иако има извесних основа за овакво веровање, ипак је то само део једне велике истине која много узнемирава. Све док и даље говоримо јединицама да је покретљивост неопходна за успех у борби и придикујемо да је „тамо напред све сигурно", све дотле ће чак и најспремнији човек, који је икад понео војничку униформу, бацати ствари за које сматра да их не може носити под тим изванредним напорима борбе. Ако је он, поред тога што је спреман за борбу, још и интелигентан, онда ће се на то одлу-

[1]) Позната Аргоњска битка у Првом светском рату 1918 г. — Прим. прев.

[2]) Место где се одиграла битка 1863 г. за време Америчког грађанског рата — Прим. прев.

[3]) Место где се одиграла битка 1864 г. за време Америчког грађанског рата — Прим. прев.

чити тек онда кад увиди да је његов једини излаз из тога да се препусти својим физичким слабостима и да напусти борбу.

Ово је, међутим, једна од најтежих одлука коју је исправан војник икад присиљен да учини. Када то и учини, онда разлог за то лежи у томе што је, у време када такву одлуку доноси његово физичко стање вероватно већ такво да није у стању више јасно да мисли. Знам да ће многи рећи, сећајући се својих сопствених искустава из борбе, да су јединице већ аутоматски научиле да бацају опрему која им није потребна и да зато нема ту никаквог проблема. Ово може да буде тачно. Међутим, до оваквог сазнања јединице су дошле тек после тешког искуства, а несумњиво је да су у првој бици упропашћивања увек највећа. Око три четвртине нервних напада дешавало се код војника који су први пут ступили у борбу.

Ако они, који су пажљиво посматрали природу бојног поља, не могу да прихвате претпоставку да је једино немаран војник велики упропашћивач материјала, онда то значи да грешка лежи негде у позадини. Да су јединице жртва лошег оптерећивања и погрешних процена односа оптерећивања према исправности тактике. Када јединице не дејствују онако као што се очекује, онда за то увек постоји неки оправдан разлог, а пребацивати то на људску немарност значи и саму немарност таквог мишљења.

Права економија људске снаге у рату може да буде само онде где командовање рачуна с човеком онаквим какав је, а не с онаквим како би оно желело да човек буде.

Ово је, дакле, корен свих тешкоћа. Код оних који врше планирање увек је постојало једно опште несхватање тога колико човек под ватром може уопште да понесе терета и какве све последице у односу на тактику може да има сувише велико оптерећивање.

ИСТОРИЈА ПРОБЛЕМА

ОНО што је овде потребно, јесте савремено решење проблема старог као и сама историја ратова. Претходне историске податке о томе врло лепо је средио Саветодавни комитет за хигијену енглеске армије, који је 1920 године разматрао питање како су војници кроз векове били оптерећивани, а затим цео тај свој рад штампао у брошури „Какав су све терет војници но-

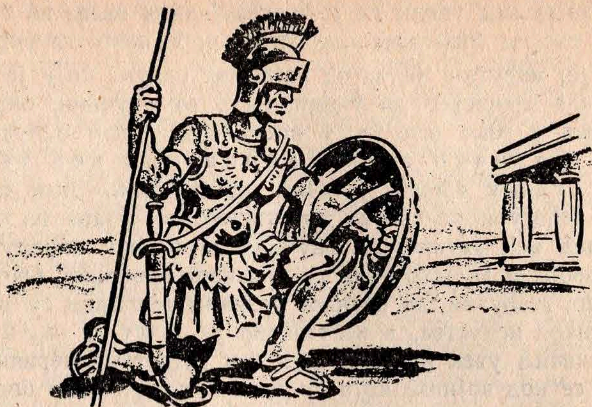

сили". Џ. Ф. К. Фулер је био члан тог Комитета и тек када сам ја с њим разговарао по том питању (било је то баш некако у време искрцавања наших трупа у Нормандији), моја пажња се првипут озбиљно позабавила тим проблемом.

Дело које је овај Комитет урадио претстављало је научни рад, иако без неке велике маште. Сем што је установио непосредну везу између великог оптерећивања војника у рату и великог броја случајева срчане мане, обољења плућа и бубрега, поремећаја крвног система и повећаног крвног притиска код војника, Комитет није извукао никакве друге закључке. Он није истраживао везу између оптерећивања војника и умног и физичког слома који он доживљава у борби. Само дело није било поткрепљено борбеним подацима из Првог светског рата, што би допринело да се сазнају психолошко-органске промене које се, као последица сувише великог оптерећивања дешавају код људи под непријатељском ватром. Вероватно је да до оваквих података у то време нису могле да дођу ни енглеска ни нека друга армија. Постоје још многе ствари на бојном пољу које смо једва и почели да откривамо, а о природи борбене линије свакако да имамо најмање података.

Међутим, оно што је Комитет заиста јасно изнео, то је да генерали кроз сву историју нису уопште водили рачуна о томе колики терет човек може да носи на себи, било то у борби или изван ње. У том су се сви они слагали, од Марка Аурелија до маршала Монтгомерија. Римски легионар, кога су обично регрутовали у двадесетој години и бирали из земљорадничке средине, више због његове сирове снаге него због висине, носио је око 36 килограма на својим леђима за време маршевања по равним римским путевима.

Иако ово изгледа страшно, овоме би могли да додамо само једну малу примедбу, да је 2.000 година после римске легије, Америчка армија искрцавала војнике из десантних чамаца на неравну, дубоку и песковиту обалу Нормандије с опремом која је тежила више од 36 килограма.

Француски војник у време Кримског рата носио је опрему тешку 32,5 килограма. Енглески „црвеноблузаши"[1]) носили су на себи 36 килограма када су јуришали на наш Банкер Хил[2]). У бици код Ватерлоа енглески пешаци су носили на себи опрему тешку 27 до 31 килограм, а француски пешаци око 25 килограма.

Наша је пешадија носила у Првом светском рату опрему сличне тежине. На обуци је било правило да се од војника захтева да на маршу носе тежак ранац (око 27 килограма). У борби се овоме додавала још већа количина хране и муниције, а чак је и службеним наређењима врло мало од онога што се на обуци носило било избачено.

Комитет је нашао да су, сем у неколико изузетака, армије у прошлости поштовале принцип да лакоћа хода доводи до тога да сваки појединий војник постаје храбар у нападу, и то више тиме што су ти војници кршили правила о ношењу опреме, него што су се њих придржавали.

Филип Македонски је био један такав значајан пример. Он је постигао своју покретљивост помоћу лаке пешадије-хипасписта[3]).

Оливер Кромвел је својим „округлоглавашима"[4]) омогућио да се брзо крећу пешке на тај начин што им је смањио опрему испод 18 килограма.

Томас Џексон, звани „камени зид", створио је пешадију која је могла брзо да маневрује на тај начин што је потребан терет појединог војника смањио на минимум. Његови војници нису носили резервно одело, шињеле или ранчеве. Они су маршевали само с пушком, муницијом и довољно хране. Сваки је војник носио ћебе или прекривач од гуме; да би им било топло, увек су спавали по двојица. Храна се кувала на отвореном пољу, у плитким и широким судовима и у тигањима. Ручице тигања биле су тако зашиљене да су се на маршу могле да увуку у пушчане цеви.

---

[1] Енглески војници који су у рату против Американаца 1775 г. носили црвене блузе. — Прим. прев.

[2]) Место у држави Масачусетс (САД) где се 1775 г. одиграла прва битка између Американаца и Енглеза — Прим. прев.

[3]) Лака пешадија Филипа Македонског која је у току напада вршила јуриш. — Прим. прев.

[4]) Политичка партија у Енглеској за време великог грађанског рата. Доцније присталице Кромвела и сама његова армија. — Прим. прев.

Комитет је, даље, нашао да су, углавном, за протеклих 3.000 година армије створиле опрему за војника, која је износила између 25 и 27 килограма, и да су дугим маршевима покушале да га навикну на ову тежину.

Најзад је комитет дошао до несумњивог закључка да је тежина од 18 до 20 килограма подношљива за човека средњег раста, који маршује по путу. Он је нарочито нагласио да је на маршевима, који се врше у циљу обуке, највећа дозвољена тежина, укључујући ту одело и личне ствари, једнака једној трећини тежине човека. Изнад ове тежине утрошена снага за ношење опреме несразмерно се повећава према стварном повећању тежине.

Ово су били главни закључци. Међутим, Комитет је као једва напоменуо да би могла да постоји битна разлика између способности ношења код војника на маршу, који само мисли како ће да стави једну ногу испред друге, и његових крајњих могућности ношења у борби — где му често живот зависи од његове довитљивости. Војни мислиоци су се чудили што нису никад обратили озбиљну пажњу на ову ствар.

Потребно је, дакле, да продужимо с нашим истраживањем изван оквира дела које је Комитет направио, ако хоћемо да дођемо до неког бољег закључка него што га је он дао, просто зато што су већ Римљани и хоплити[1]) до њега дошли, а он је и данас довољно добар за нас.

У подацима, изнетим на 18 страни, ја се држим само онога што енглеска брошура каже о тежини опреме коју су носили римски легионари. Постоје, међутим, разлози за веровање да су енглеска проучавања по овом питању била погрешна. Мој пријатељ и колега, пуковник Хју М. Коул, упоређивао је већину старих извора по том питању, руководећи се углавном резоновањем и закључцима до којих је дошао Делбрик, велики немачки војни историчар. Делбрик се у свом раду опет руководио принципом, да све оно што су извори говорили о операцијама треба одбацити, ако се то само не слаже с „физичким могућностима"; то значи, да се на историју треба да примени оно исто правило помоћу којег смо ми оцењивали разне појаве на бојним пољима Европе и Централног Пацифика, и које, напомињем, треба примењивати на све оно што ми радимо по логистици. Делбрик је био добро упознат с пробним маршевима, које су Немци вршили 1896 године и шта су они показали у погледу граница људске снаге. Он је сматрао да је римска легија морала да дејствује у оквиру ових граница оптерећења војника, јер би иначе било немогуће објаснити

[1]) Тешка грчка пешадија из 4 века пре наше ере. — Прим. прев.

њену изванредну покретљивост. Чак је и ово био широкогруд закључак, јер ми данас знамо да је човек Средоземља у то доба био лакши по тежини и по склопу од данашњег човека. Радећи у једном семинару с немачким официрима, Делбрик је пронашао да су многи од класичних текстова били погрешно протумачени у погледу онога што су они говорили о могућностима оптерећења војника у римској легији. Например, Ливијев текст „снабдевање за неколико дана” био је преиначен у „снабдевање за 30 дана”, мислећи при том на храну коју је носио један човек. На другом месту, много пута цитирано позивање на то да је човек носио терет од 36 килограма, односи се на нарочиту казну приликом марша, нешто слично енглеској стројевој обуци с џакчетом песка. Када је, међутим, потпуно завршио своја истраживања, Делбрик је дошао до закључка да је римски легионар носио само своје оружје, „гвоздену” резерву хране и један колац, који је употребљавао за утврђивање логора. Ствари, као ручну воденицу за млевење, прибор за кување, шатори и пионирски алат, носиле су се у комори. Другим речима, логистика је била тако правилно решена, опрема коју је војник носио тако мала. А то је допринело да је римска легија била најпокретљивија јединица коју је свет икад познавао. Римски легионар је носио толико мало сувишне опреме у борби, да је био у стању да се хвата у коштац и рве с непријатељем по цео целцати дан. Још ниједна пешадиска јединица није никад маршевала тако далеко, као што је то радила стара и искусна легија из времена када је Римска Империја била на врхунцу своје моћи. А тајна њене покретљивости као јединице лежала је у оној повезаности дисциплине и економије, која је омогућила да сваки појединачни римски легионар лако пешачи и да буде везан уз своје другове. Читавим низом прорачуна, који овде није потребно објашњавати, пуковник Коул је дошао до закључка да је тежина опреме коју је појединачни римски легионар носио била следећа:

Укупна тежина опреме на маршу (по путу) 26 кг. Укупна тежина опреме у наступном маршу 20 кг. Укупна тежина опреме у борбеној зони 15 кг.

СВЕТЛОСТ КОЈА СЕ УГАСИЛА

У САВРЕМЕНОЈ Енглеској армији постојао је свега један озбиљан покушај да се размотри овај проблем, али су се на крају сви напори показали као потпуно узалудни.

Одмах некако по свршетку Првог светског рата, капетан Б. Х. Лидел Харт био је позван да изради ново Правило пешадиске обуке и када је он осетио врло јаку потребу да олакша терет који је пешак носио у борби, њега је у томе подржао генерал Максе, главни инспектор обуке у току последње године рата. Харт је отишао у Пешадиску школу да ради на својим идејама о пешадиским оруђима и тамо је наишао на генерала Делбија, помоћника команданта школе, човека који је био заражен истим идејама. Били су предузети многи покушаји, праћени опитима, како би изгледао пешак у оделу атлетичара и колико би се брзо могао да креће. Обични војници су показали огромно одушевљење за ове идеје.

А онда је на несрећу цео рад одложен. У извесној мери истовремена борба за изградњу покретних оклопних снага ишла је за тим да баци у заборав потребу да се пешак учини покретљивијим. Главни поборници тенковског ратовања били су спремни да тврде како реформа пешадиске опреме уопште није важна ствар, пошто ће тенкови доминирати на будућим бојним пољима и за пешадију ће онда бити мало места на њему. Када је 1925 године претставник начелника империјалног генералштаба, генерал Милн (раније је био артиљериски официр) постао нови поборник тенкова, он је отишао тако далеко да је рекао да би покушаји да се пешадија учини покретљивијом, били само губитак времена и труда. Доцније је Милн почео да напушта такве погледе о тенковима, упркос напора Џ. Ф. К. Фулера да га задржи на његовим гледиштима. Уствари Милнов утицај на енглеске теорије о рату изгледа да је достојан пажње само као жалостан пример команданта који је, пошто се попео на највише степенице војничке каријере, сувише спреман да заборави све оно што се стварно односи на бојно поље.

Упркос тога што је Харт много критикован, и то углавном од оних који су се између ових ратова помучили да прочитају само неке делове његове теорије, историја ће му признати да је он, у времену између два светска рата, био најнеуморнији енглески противник ограниченог војничког мишљења. На крају је, ипак, пробудио интерес за своју идеју да је пешадији потребно дати нову покретљивост. Генерал Камбел (по струци коњички официр) био је командант у Алдершоту. Под утицајем Хартове књиге о В. Т. Шерману, он је предузео да изведе неколико покушаја, с циљем да утврди како би се сваки део опреме могао да олакша — у дивизији као целини, као и у свакој пешадиској јединици, посебно. На његов предлог генералштаб се сложио да нагавна го-

дина 1931 године у Алдершоту[1]) буде посвећена такозваном „Шермановом маршу“, који је имао за циљ да олакша терет борбеним јединицама. Постигнути су изненађујући резултати, док је општи закључак био да су све борбене јединице биле жртве сувише великог оптерећивања.

Те јесени је генералштаб био побуђен да нареди стварање комитета по свим важнијим командама како би се проширили опити из Алдершота. Харт је постао главни саветник. Сви су извештаји били веома повољни и драстични. Извештај који је најрадикалније постављао ствари за будућност дошао је од комитета у Алдершоту, за чијег је претседника био наименован Делби. Он је у својим детаљним предлозима говорио да укупна тежина војничког одела, оружја, муниције и опреме (укључујући ту храну и воду) треба да буде 14 килограма и 33 грама.

Следеће године је армија за време годишњих маневара предузела значајније опите на тај начин, што су извесне јединице носиле на себи много мању опрему. Иако се смањење није могло да изведе сасвим онако како је било препоручено, услед тога што је то зависило од производње извесних делова нове опреме, ипак је опрема у извесним бригадама смањена на 15,5 килограма, а у извесним на 16 килограма.

Када је дошао Други светски рат, практична страна ових опита и њихови закључци су се заборавили, и услед необичне бојазни и притиска од стране генералштаба, као и општег недостатка армије да у току мирнодопске обуке постави здраве основе за реформу логистике, опрема се опет почела полако да повећава.

СТРАХ ГЕНЕРАЛШТАБА

Ако један млад и неискусан командир чете не зна шта се дешава с људима који су тако тешко оптерећени, ако не зна да они немају баш нимало лепе изгледе за кретање и да остану живи у борби, он свакако неће да упропасти армију. Вероватно да он неће нанети штете чак ни својој чети. Неки виши старешина, с мало паметнијом главом, исправиће га.

Међутим, када генералштаб не зна за ове ствари, онда зло по борбену линију! Штета се неће избећи, јер ће се цена свакако платити. Ова се истина неколико пута доказивала за време Другог

[1]) Главни војни центар за обуку, на око 50 км југозападно од Лондона. — Прим. прев.

светског рата. Ми смо доводили до тога да наши људи непотребно гину, услед тога што смо погрешно процењивали ову ствар.

Генералштаб је увек тежио да оптерети борца према својим сопственим гледиштима, тј. да му опрема може да послужи за сваку могућу ситуацију, која би га евентуално снашла. Сваки члан генералштаба свим снагама покушава да измисли сваку могућу случајност, док изнад генералштаба нема никога који би поставио оштре границе у погледу тежине и заштитио војничка леђа, те тако опрема постаје често пута толико тешка да се не може уопште носити.

Какви су се резултати постигли тиме? Тај сувишак опреме просто се није кретао унапред, а покретна је ватра била угушена. Борбена се линија кидала и каткада падала под теретом пружних мина за прављење пролаза у жичаним препрекама, а које нису никад дејствовале под теретом хемиске опреме која се није никад употребила и конопаца за пењање који су се могли показати корисни само у случајевима кад се батаљон искрцавао на стрмениту обалу. Овако започета инерција повећавала се све даље, одозго наниже, од стране команданата који су љубазно дозвољавали да њихови људи гину, уместо да се чврсто заузму да учине тежину опреме онаквом каква је потребна за борбу.

Ово двоструко зло морало се подврћи контроли. Наша тактичка моћ и општа борбена ефикасност могла се повећати да смо: прво поставили апсолутну границу тежини опреме за војника у борби; друго, спровели то помоћу једног строгог система инспекције.

Ми нисмо учинили ни једно ни друго. По једној овој ствари нарочито, ми смо поступили мање паметно него стари Шкотлан-

ђани, који су код Банокберна[1]) ушли у борбу тако што се сваки борац осећао лак као перо и то зато што је други човек носио његово оружје чак до самог бојног поља. (Интересантно је напоменути да је баш ова чињеница окренула цео ток битке. Енглези су опазили масу људи како се с оружјем на себи крећу преко Цилис Хила, помислили су да су то свеже снаге које иду као појачање и побегли с бојног поља).

Требало би мало пажљивије да размотримо детаље тог сувише великог оптерећивања, ако само хоћемо да схватимо како будаласти можемо да постанемо под притиском брзих операција. Када је у Првом светском рату поморски официр кретао за Француску, њега су саветовали да понесе са собом: 1 мрежу за спавање, јастук и душек, 1 врећу за одело, 2 ћебета, 1 шињел, 2 зимске ратне блузе, 2 зимских ратних панталона, 2 зимских ратних чакшира, 1 џемпер, 4 фланелске кошуље, 2 машне, 1 обичне гумене чизме, 1 велике гумене чизме (до појаса), 3 пара ципела с резервним перлама, 1 високе ципеле на шнир, 1 пар увијача, 1 пар кожних доколеница, 1 капу, 1 ратни шешир, 2 капута каки боје, 2 панталона каки боје, 1 пар доколеница од дебелог (канвас) платна, 2 чакшира каки боје, 12 марамица сивомаслинасте боје, 2 ручна сата, 1 бележницу, 2 вунене пиџаме, 1 ведро од дебелог (канвас) платна, 1 сунђер од гуме, 1 термос боцу (несаломљиву), 1 комплет чаша од алуминијума, 1 огртач са изрезом на средини за главу (пончо), 1 кутију са иглама, концем и др., 3 навлаке за јастук, 4 чаршава, 6 пари дебелих чарапа, 6 пари танких чарапа, 4 пара доњег рубља од дебеле вуне, 6 пари доњег рубља од танке вуне, 6 пари лаког летњег доњег рубља, 2 подвезице, 2 опасача, 1 пар папуча, 4 пешкира за лице, 2 пешкира велика (за купање), 2 сапуна за лице, 2 сапуна за бријање, 2 четкице за зубе, 2 пасте за зубе, 1 кишну кабаницу, 1 мантил за купање, 1 прибор за чишћење ноктију, 1 прибор за чишћење одела и ципела, 1 огледало, 1 нож, 1 компас, 1 пиштаљку, 1 двоглед, 1 пар рукавица од јеленске коже, 1 дуванкесу с лулама и непромочивом кутијом шибица, 1 наочаре за сунце, 1 нож за отварање конзерви и кључ за извлачење запушача, 1 наушњаке и 1 џепну лампу с резервним батеријама. Службени потсетник додаје нешто јасније да поред Ратне службе, официр треба да понесе са собом све оне књиге које мисли да ће му бити потребне.

Међутим, у току доцнијег периода маринци су поступили боље. У операцијама на Пацифику у току другог светског рата они су престигли сувоземне снаге и смањили опрему само на најпотребније ствари.

[1]) Место где су Шкотланђани 1314 год. потукли Енглезе, које је водио њихов краљ Едвард II. — Прим. прев.

Када је 153 пешадиски пук гурао тетурајући према обали, против базе у Киски на Алеутским Острвима, за коју се претпостављало да су је поселе Јапанци, био је то изванредан призор, не борбене снаге, већ како неконтролисани страх штаба доводи понекад до уништења покретљивости борбених јединица. Прописи у погледу опреме били су тако необични, да су војници пука сачували списак опреме како би се у доцнијим годинама могли да похвале о необичним подвизима својим неверним пријатељима у грађанству. Ево шта је сваки војник носио:

доње рубље,
кошуљу (без машне),
панталоне постављене вуненом тканином,
крзнени ратни кратки капут,
челични шлем,
поставу за шлем,
кишну кабаницу,
огртач са изрезом на средини за главу,
резервне ципеле,
ремник,
6 ручних бомби,
240 метака,
пушку,
рам за ношење опреме[1])
врећу за спавање,
2 шаторска крила,
мотку и кочиће,
12 кутија хране типа „Ц",[2])
таблете које горе, а служе за кување јела,
мали штедњак за кување,
2 кантице за кување сличне примусу,
велики нож,
пионирски ашов,
бајонет,
џепну лампу,
карте,
џепни нож,
резервно одело,
маказе за сечење жице,
непромочиву кутију шибица,
плочицу за идентификацију,
ранац,
4 табле чоколаде,
3 сигнална платна,
компас.

А да би све ово изгледало ружичастије и да би се то товарно грло одржало у добром расположењу, последња стварчица на списку опреме била је „Књига борбених песама". Један пешадиски потпоручник који се искрцао са 153 пуком дао је једино могућу оцену о овој необичној будалаштини: „Да се непријатељ налазио тамо само с два митраљеза, ми бисмо били одбијени; да смо се ми стварно искрцали под борбом, ми не бисмо напредовали ни једну стопу".

Било је, међутим, ипак случајева у току рата на Пацифику да је амерички генералштабни официр заступао смело решење овога проблема и, подвргавајући његово расуђивање борбеним доказима, добијамо пример који сви остали могу да запамте.

---

[1]) Израђен је од дашчица, алуминијумских цевчица или бамбусове трске и снабдевен упртачима. Служи за лакше ношење опреме, слично раму који имају носачи. Оригинални назив Pack board. — Прим. прев.

[2]) Храна у конзервама, која се издаје појединцима на руке у ситуацијама када јединица не може да припрема храну за све. — Прим. прев.

Баш уочи самог искрцавања борбене групе 705 на Ејтапе, потпуковник Х. К. Брукхарт натоварио је на себе целокупну опрему коју је наређење прописивало да пешак из првог стрељачког строја има да носи за време искрцавања. Опрема је, изузев шлема и униформе, тежила приближно 21 килограм. Овако накићен, Брукхарт је дошао код команданта бригадног генерала Џенса Андерсона Доуа.

„Шта сте, дођавола, све то натоварили на себе?“ упитао је Доу.

„Ово је“, одговорио је Брукхарт, „оно, што ми кажемо да треба да буде опрема стрелца”.

„Онда, за име божје, баците један део од тога!“

Према оваквим упутствима, Брукхарт је смањио опрему, тако да се она сада састојала из следећих ствари:

доњег рубља,
марамице,
резервних чарапа,
⅔ оброка хране,
огртача с изрезом на средини за главу,
џемпера од танке вуне,
2 чутурице с водом,
првог завоја,
пушке,
30 метака.

Он је уредио да војници ставе у торбу следеће ствари: прибор за јело, резервне ципеле, остатак хране, чисту униформу, доње рубље и резервне чарапе, што је све имало да се носи у првим траспортним колима. Прибор за умивање налазио се исто тако у торби. Ово је било све што су стрељачке јединице носиле.

Брукхарт је брижљиво водио белешке о резултатима овог опита. Посматрајући све то сад уназад, он је осећао да је могао ризиковати да и муницију, која се носила на рукама, смањи на половину. Његове белешке показују да је само мали број стрелаца утрошио 15 метака у току првог дана борбе.

ПОУКЕ СА МОСТОБРАНА „ОМАХА“

У ПРВИМ јуришним таласима на мостобран „Омаху”[1]) било је чета у којима је сваки војник у ранцу носио по четири кутије цигарета — као да је циљ операције био трговина с Французима.

Неки се никад нису ни искрцали, баш због тих цигарета. Упадали су у дубоке рупе за време искрцавања, или су падали у

[1]) Назив за један од мостобрана приликом искрцавања савезника у Нормандији јуна 1944 год. — Прим. прев.

море погођени непријатељским зрном. Затим би им се одело и опрема толико натопиле водом да нису више могли да се дигну. Тако би се и удавили. Неке су таласи били однели на пучину, док је већи број море избацило на обалу. Тај ред мртвих војника на песку, од којих је велики број добио безначајну рану, остављао је незабораван утисак на преживеле. Један човек је о том призору рекао: „Изгледали су као од воска: сетио сам се оних код мадам Тусо".[1])

Још нема крајњих података о броју погинулих на мостобрану „Омаха". Ако се неки и добију до издавања ове књиге, они ће у најбољем случају претстављати само приближну бројку. Нико не може с ауторитетом да каже да ли је више људи погинуло непосредно од непријатељске ватре или су постали лаки плен мора услед сувише велике тежине опреме.

Међутим, када сам завршио разговор с преживелима из чета које су се искрцале у првом јуришном таласу на мостобран „Омаху", неизбежно сам добио утисак да су тежина опреме и вода — посредно или непосредно — били узрок већег дела наших губитака приликом искрцавања.

Верујући да је ово била велика поука из операције „Омаха" и да је она била далеко уочљивија овде него у другим искрцавањима за време Другог светског рата, услед одлучности са којом се операција изводила и броја који је у њој учествовао, ја осећам да тактичке чињенице заслужују далеко подробније испитивање него она питања више стратегије по којима су постојале разлике између нас и Енглеза или између нас самих.

Основна је погрешка била проста. Ми смо преценили физичку снагу људи у условима борбе. Ово нас је скоро коштало мостобрана. Пошто је то иста врста погрешке коју су армије и њени команданти чинили вековима, то постоје сви разлози за веровање да ће се она и даље чинити.

За погрешку се може само делимице кривити генералштаб. У рату се, у нашем третирању било којег основног проблема, огледа у великој мери наше схватање тог истог проблема у току мира. Тако је било и у овом случају. Општа средства за поправљање погрешака могу се применити само конкретним схватањем проблема далеко пре почетка рата.

Корен невоље лежи овде. Ми се на речима држимо начела да циљ позадинске службе није просто да подржава и снабдева људе на ватреној линији, већ и да их ослободи свих непотребних напора и напрезања. Али то је само на речима.

---

[1]) Оснивач музеја воштаних фигура у Лондону. У њему се налазе фигуре од воска свих великих људи. — Прим. прев.

Ми не можемо апсолутно да поверујемо да ће 5.000 релативно свежих бораца било када победити 15.000 исцрпених људи на супротној страни.

У часу доношења одлуке, јачина неке армије не може се рачунати само бројем војника, већ бројем људи који су духовно вољни и физички спремни да поврате снагу и крену напред у борбу.

Рачунамо да је број оваквих људи био врло мали на мостобрану „Омаха“. Свакако, страх од смрти играо је извесну улогу у парализању једног дела људи, који нису могли да се пребаце преко пешчане обале. Међутим, ми бисмо јевтино продали наше сопствене људске резерве и још једном били криви због великог непознавања основних узрока страха међу људима који се боре, ако бисмо узели за готово, да једини разлог што је толико много људи погинуло на мостобрану „Омахи” лежи у томе што су, када су се већ једном нашли на обали, морали да прођу кроз пешадиску и артиљериску ватру.

Казати да би они све то исто урадили и да су се искрцали на суво у току неке вежбе, не значи баш ништа.

ОЧЕВИЦИ ПРИЧАЈУ

У ТОКУ првог дана искрцавања на мостобран „Омаха”, искрцао се са јуришним таласима и капетан Ричард Ф. Баш. Био је артиљерац. Искрцао се с истим задатком као и потпуковник „Мун“ Мулинс (доцније је погинуо), један од бесмртника овог великог подухвата. Њихов задатак је био у томе да припреме све за искрцавање својих топова. Међутим, топови нису никад стигли. Опет је нечија сувише велика опрезност довела до рђавог краја. Топове је требало пренети на специјалним амфибиским возилима. Међутим, неко је дошао до закључка да ће ова амфибиска возила и њихов терет бити осетљиви на непријатељску ватру са обале. Тако је свако амфибиско возило било заштићено „бедемом“ од осамнаест врећа песка. Ова тежина и узбуркано море довели су до тога да су се сви топови, осим једног, потопили у мору.

Тако су Баш и Мулинс провели цело пре подне покушавајући да наговоре деморалисане пешаке да се прихвате борбе. Мулинс је и погинуо покушавајући да поведе наше тенкове против немачких утврђених ватрених тачака, које су угрожавале амерички бок. Нема смелијег догађаја у нашој историји од акције овог једног човека, која се догодила тога јутра.

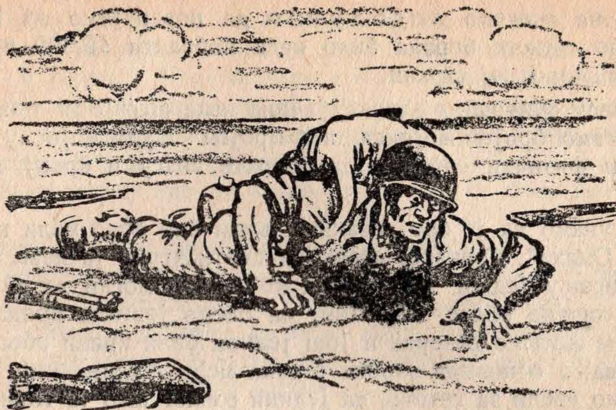

Ево шта је један Башов и Мулинсов пријатељ испричао о људима међу којима се кретао: „Лежали су тамо непокретни, гледајући укочено у простор. Они су били тако узбуђени да уопште нису били свесни шта се око њих дешава. Многи су били заборавили да су имали оружје које су могли да употребе. Други, који су изгубили своје оружје, изгледа да уопште нису примећивали оружје које је лежало свуда око њих. Неки нису могли да држе оружје, чак и кад су им га силом стављали у руке. Други опет, када им је било наређено да очисте пушку, просто су буљили очи, као да никад раније нису чули такво наређење. Нерви су им били сасвим растројени и са њима се није могло ништа урадити. Непријатељска зрна као да су их тражила и када би били погођени, стровaљивали су се на песак не покушавајући чак ни да позову болничара.“

Скоро исте овакве речи писао је и капетан Хениг после Француско-пруског рата. Он је видео пораз 38 пруске бригаде на бојишту код Мар-ла-Тура. Само за неколико часова она је изгубила педесет три од сто људства. О преживелима је писао да су њихове очи биле широм отворене, али да нису ништа виделе, а да и оно што су чули није било ништа саопштавано мозгу. Даље је о њима писао: „Видео сам лудило у тим људима, лудило које је долазило од телесне исцрпљености помешано с највећим страхом.“

Несрећа је да се овакви призори из рата ретко кад схватају у свом пуном значају. Међу војницима је традиционално да се о оваквом стању мисли као о јаком шоку, који се дешава код војника само после неког страшног пораза, када не постоји више никаква нада. Из оваквог једног површног закључка не може се

извући никаква кориснија поука, него да је у рату, као и било где другде, увек паметно бити на страни која побеђује.

Пошто овде има много више да се научи него што је ово, то се ја враћам на своје оригиналне забелешке о операцији на мостобрану „Омаха", да бих изнео ствари које су наишле само на узгредну опаску у штампаним службеним извештајима, иако су се ти извештаји заснивали на овим истим забелешкама.

Ово неколико редака претставља само један мали део онога што се догодило чети „Е" 16 пешадиског пука, 6 јуна 1944 године изјутра.

Чета је укупно изгубила 105 људи у току дана. Али је од овог броја само један човек био погинуо за време наступања од саме обале ка унутрашњости. Већина се била удавила у мору. Многи од оних који су били рањени приликом напуштања чамаца доспели су само до ивице пешчане обале. Овде су пали, а онда их је стигла плима која се лагано кретала за њиховим петама; тако су се и удавили. Покушавајући да спасу неке од ових људи, друге је погађала непријатељска ватра, тако да су се и они давили у мору које је расло све више и више. Човек који би био рањен на самој ивици воде обично би ту и налазио своју смрт.

Стрељачки строј чете, после изласка из чамаца, задржао се непосредно иза линије воде и полегао одмах на пешчаној обали. Водници Фицсимонс, Елис и Тот, поред осталих, покушали су да оживе стрељачки строј и да га покрену унапред. Они су схватили, говорили су, да су били у смртној опасности и да је једини начин да се чета спасе био да се она преведе преко обале.

И тако су командири и командовали својим људима. Али када су се дигли, увидели су да их је њихова сопствена физичка слабост приковала за место. Три водника су причала да су с великом муком направили неколико корака и то један по један и да су морали да легну јер их ноге нису више могле да држе. Причали су даље да би они, а и остали, вероватно и остали тамо да леже, да се плима није кретала за њима, тако да су морали стално да пузе унапред како би избегли да се не удаве.

Фицсимонс је видео два своја војника-редове Волча и Спенсера — како су пали на песак, а онда како су њихова тела полетела у ваздух. Били су пали на мину. Међутим, овакви догађаји нису утицали на споро напредовање чете. Она је наставила да се креће истом брзином као и плима, све док ова није достигла своју највећу висину. Онда се чета за неко време зауставила.

Ма да је чета изгубила више људи од воде која се кретала, позади њих него од ватре с предње стране, био јој је потребан читав час да пређе 230 метара преко обале.

Ове су чињенице биле установљене на четној критици, којој су присуствовали сви преживели из чете. Оно што је ушло у извештај прочитано је чети, тако да је она могла слободно да ставља своје примедбе. Зато он и садржи закључке такве тачности који леже у оквиру људске моћи. Многи од ових људи били су стари ратници, већ навикли на слику и звуке борбе. Бесумње, јаки нервни шок, као последица необично великих почетних губитака, био је делимично узрок њиховог полупарализаног наступања.

У томе и лежи ствар. Испитивањима, вршеним за време Другог светског рата, наша санитетска служба дошла је до тога да сада више зна о утицајима нервних шокова, а још више о њеним узроцима него што су људи икад раније знали. Међутим, ја бих истакао да то знање неће никад бити од опште користи за сувоземне снаге, све док постоји мишљење да је оно превенствено предмет интереса психијатра. Потребно је да и све гране, које се баве тактиком, буду исто тако добро обавештене о узроцима нервних шокова а не да се задовоље уским гледањем да се то дешава код неких људи „зато што не знају како то да приме.“ Само тако можемо да применимо превентивне санитетске мере.

Суштина поуке је да сви људи у извесном степену доживљују нервни шок у току борбе. Како ће га који човек доживети, зависи од јачине страха код сваког појединог војника. Он ће се исто тако мењати из ситуације у ситуацију, већ према томе како већина оних, којих се то непосредно тиче, прима успех или неуспех. Али у једном важном погледу, његове последице се не разликују.

Услед тога што човек добија нервни шок, и услед тога што страх потпуно преовлађује њиме, он постаје физички слаб. Из његовог тела је извучена сва снага мишића и складност расуђивања.

Из ових разлога, сваки килограм више који он носи на својим леђима, смањује све његове тактичке способности.

Ако ствари овако стоје, онда то значи да се ми, када говоримо о трупама да се налазе у „умном шкрипцу” услед ниског борбеног морала, само крећемо у забавишту командовања. Другим речима, ако смо вољни да прихватимо другу страну тога питања, онда се оне могу такође да нађу у „моралном шкрипцу“ и услед погрешног решења логистике од стране њихових претпостављених.

СЛАБОСТ ЈАКИХ

ОСНОВНО је да не може бити никакве праве економије људске снаге на бојном пољу ако се не води рачуна о природним и физичким могућностима једног осредњег војника. Али, пошто овакво гледање на ствари, изгледа, потпуно потсеца корене традиционалном веровању да се навођењем људи на мисли о храбрим делима и сами могу потстаћи на велике напоре о којима су једва кад и сањали, то је потребно изнети још неке примере. Њих нам даје искуство које је чета „М“ 116 пешадиског пука стекла истог дана на мостобрану „Омаха” и у истој фази искрцавања.

Ова је чета постигла изванредан успех. Дан је за њу почео без великих губитака, она је уз ретко залагање успела да на обалу пребаци све своје живе чланове и целокупну опрему. Реч „ретко“ тачно означава шта је урадила. Ниједна друга чета на мостобрану „Омаха” није се у тој фази показала тако добро.

До пада мрака чета „М“ је најдубље продрла у зони напада пука. О томе постоји извештај и чети нису потребни никакви адвокати. Она се може поносити оним што је урадила.

Поједина одељења десантних чамаца чете „М“ очекивала су да се искрцају на обалу под заштитом ватре чете бестрзајних оруђа. Да је све ишло по овом плану, одељења би се искрцала на већ сигурном делу обале. Међутим, тако се није догодило. Одељења су се искрцала без икакве ватрене подршке на део обале који је још био под контролом непријатеља и снажно брањен ватром са првих узвишења. Међутим, одељења су била прикупљена када су се искрцала на обалу; мали десантни чамци су пребацили чету на обалу скоро у једној линији.

Ово је, такође, била ретко добра срећа међу првим јуришним јединицама на „Омахи“. То је деловало на чету „М“ као неки морални лек за поткрепљење, који је умногоме смањио нервни шок, који се јавио услед неочекиване тактичке ситуације. Стрељачки строј чете зауставио се врло кратко на самој ивици воде — застој није дошао као нека последица неодлучности или потребе да се људима да одмор. Он је дошао зато да би се стрељачки строј могао организовати и да би војници могли уочити пролазе кроз појас препрека испред себе, као и тучену зону позади појаса препрека коју су митраљези прошивали својим зрнима (на обали је било шест митраљеза).

Командир чете је издао наређење: „Понети све на обалу!“ Наређење се преносило од човека до човека. Пошли су у напад с том намером и успело им је.

Изгубивши само неколико војника, чета „М“ је прешла преко жала и заузела узвишења на обали. Начин како су они наступали необично је интересантан. Наступали су „п у з е ћ и н а с т о м а к у“. Било им је потребно свега десет минута да пређу преко уског жала. Чети „Е” 16 пешадиског пука био је потребан ч и т а в ч а с, да би њени људи направили само неколико корачаји.

Ово упоређење није међутим, баш најбоље, јер су моралне, физичке и тактичке околности биле сасвим различите. Али прави разлог што је чета „М“ 116 пешадиског пука имала релативно успешно искуство у с в о ј и м п р в и м б о р б е н и м д е ј с т в и м а и што је и даље била изузетно агресивна јединица, све до завршетка рата, лежи у томе што је, како то рекоше њени чланови, њено прво наступање било као светлеће зрно које осветљава иначе тамно земљиште.

Редов Хуго де Сантис је то овако описао:

„Ми смо сви знали да носимо на себи сувише велики терет. Он нас је толико притискивао, да смо морали да се сагнемо унапред. Неке од нас је опрема дотукла још пре него што смо кренули у напад. Да нисмо били под чврстом командом, ми бисмо је морали да бацимо на ивицу обале или да останемо тамо с њом.“

Потпоручник Џон С. Купер говори овако:

„Мали број војника је био тако слаб услед страха, да им је било физички немогуће да носе неки већи терет него што је била тежина њиховог тела. Тако су се јачи људи два пута излагали опасности, јер су се враћали и помагали оним слабијим да пренесу своје ствари до обале”.

Водник Брус Хејсли описао је случај следећим речима:

„Сви смо били несигурни и слаби. И ја сам изгледао исто тако, иако нисам био добио морску болест за време путовања. Уствари ја нисам ни знао да сам изгубио снагу, све док нисам искочио из чамца. Носио сам један део митраљеза. У нормалним приликама с тим сам делом могао да трчим. Ово сам хтео и тада да урадим, али сам се уверио да једва могу и да се крећем. Једва сам могао и да подигнем тај део. Тако сам пузао преко песка вукући га за собом. Стидео сам се своје сопствене слабости. Али свуда наоколо видео сам друге како пужу и вуку за собом опрему коју су иначе увек носили”.

Штабни водник Томас Б. Тарнер је овако причао:

„Сви смо били изненађени када смо приметили да смо одједном постали слаби; исто смо тако били изненађени када смо открили колико ватра може да натера људе да се крећу кроз њу, а да не буду притом погођени. Под ватром смо сазнали оно што

нам никад нико није рекао — да с т р а х и з а м о р и м а ј у с к о р о и с т и у т и ц а ј н а н а с т у п а њ е".

Ово је било неколико типичних, од многих сличних, изјава које су дали људи из јуришних јединица код мостобрана „Омаха". Оне помажу да се објасни слика стотине пешака избачених на песак дуж обале мора, док је исход борбе решио мали број релативно слабих група бораца, који су наставили борбу на узвишењима у дубини одбране. Дан је добила мала мањина преживелих, прикупљених од стране неколико најодушевљенијих команданата, међу којима се видно истицао бригадни генерал Кота „Холанђанин", који је водио борбу већ с друге стране узвишења када су његове пешадиске чете тек избијале на гребен узвишења.

Што се тиче људи који нису могли да крену у напад, о њима су дописници листова великодушно писали као о људима „који се жестоко боре за уски комад жала." Међутим, с а м и њ и х о в и и з в е ш т а ј и показују да се они нису „борили жестоко." Они су били смртно рањени, а њихове су формације постајале формације мртвих. Суштина њихових сведочанстава била је у томе да они нису имали физичку снагу коју је захтевала ситуација.

СТРАХ ЈЕ ИСТО ШТО И ЗАМОР

ЧИТАЈУЋИ тактичке забелешке о мостобрану „Омаха" неко би могао рећи да оне само доказују да ми нисмо довољно очврсли наше људе за рат. Ако би се, међутим, тако мислило онда би цело наше испитивање било узалудно, јер су ове трупе биле тако до-

бро обучене и извежбане да ће вероватно ретко америчке трупе икад бити тако обучене у будућности. Обука, као што сам то раније истакао, има своје границе: она не може никад да извежба људе за извршење борбених задатака који леже изван њихових природних и физичких моћи.

Праву поуку је јасно изложио штабни водник Тарнер: „Страх и замор имају исти утицај на наступање". Овоме није потребно ништа додати и ништа одузети.

Ово је објективан закључак о једној од најосновнијих истина борбе. Па ипак је та истина лежала закопана вековима, све док је један амерички редов са „Омаха" мостобрана није први пут изрекао разумљивим језиком .

Мерили ви ову ствар тактичким или медицинским нормама, резултат ће бити као што је речено. Страх и замор моментано стварају утицај који изгледа да је идентичан. Човек, био он заплашен или заморен ,доживљава губитак мишићних функција и има свеобухватно осећање физичке слабости. Смањење функција као последица страха, уствари је исто као и од физичког замора. Ове чињенице, које су се морале сазнати посматрањем трупа на бојном пољу, потврђене су у последње време и у лабораторији. Може се показати да су при дужој хроничној изнурености од страха, физиолошке промене сличне онима од замора. При томе се појављују појачани рад надбубрежних жљезда и промене у крвотоку и мишићима.

За време борби на Централном Пацифику, на два генералмајора, Арчибалда В. Арнолда и Ралфа К. Смита, оставила је дубок утисак појава да је, кад би поједине патроле биле задржане два или три пута за време напада изненадном непријатељском ватром, било немогуће натерати људе на даљу борбу, иако ниједан није био рањен. Тражили су од мене да им објасним зашто је то било тако .Објаснио сам им, иако у то време нисам осећао то јасно, да је изненадни страх, који се јављао неколико пута узастопце, извукао сву снагу из мишића људи који су нападали. Резерве гликогена у мишићима војника утрошиле су се из овог разлога исто онако сигурно, иако не са тако корисним резултатима, као да су се утрошиле на копању траншеја.

Никакво позивање на духовне снаге не може да промени овај процес, сем што би то позивање могло да допринесе ублажавању страха. Исто би тако било узалудно веровати друкчије као што би то било и веровати да се смртни људи могу обучити да се уопште не уплаше пред лицем смрти. У борби се све оно што исцрпљује мишиће одражава на свест, а све оно што слаби свест исцрпљује снагу мишића.

Преморене људе много лакше хвата страх.

Заплашени људи много се брже замарају.

Ослобођење од страха је од исто тако битне важности за опорављање физичке снаге код људи, као што је то одмор за тело, исцрпљено тешким маршевима или тешким радом.

Стога овде имамо посла с ланчаном реакцијом. Једна половина контроле страха за време борбе, постиже се тако што командант избегава непотребно трошење физичке енергије својих људи при предузимању мера да се они ослободе страха. Друга половина контроле постиже се добрим припремама још пре почетка борбе.

Када човек пође у борбу носећи на леђима такав терет да га леђа боле и да му колена клецају, онда он тиме губи своју главну могућност да брзо савлада почетни страх, који је обично и најгори. Изгубивши ову могућност, све се више смањује вероватноћа да ће моћи одмах у почетку да се успешно поправи и постане ефикасан стрелац, док се с друге стране повећава вероватноћа да ће претрпети душевни слом или постати забушант у борби. Због оваквог погрешног процењивања могућности ношења војничке опреме и долази до тога да се пропусте повољне тактичке прилике и да се утроши добра људска снага, јер је само по себи јасно да ништа више не придоноси порасту трајнијег самопоуздања код војника него кад се у борби успешно преброде прва искуства.

ПРОМЕНЕ КОЈЕ НАСТАЈУ У РАЗНА ГОДИШЊА ДОБА

НЕРВНИ шок, као последица сувише великог оптерећења војника, далеко је већа опасност у операцијама које се изводе за време лета, него у нормалним зимским операцијама, када хладноћа још није толико велика да смањи рад мишића и да продре до костију.

Услед тога што у телу војника за време летњих борби све више нестаје воде, то и његова храброст излази кроз поре на телу заједно са снагом мишића. Он губи вољу да се бори или да изведе неку корисну акцију. А најгора страна овога је да он вероватно и не разуме да је овај изненадни губитак воље и храбрости дошао услед тога што је његова физичка снага била поткопана и да могућност да се то спречи лежи потпуно у његовој моћи.

Доведен до оваквог стања, војник више и не копа стрељачки заклон, иако му је познато да се налази у опасности. Официр заборавља да обиђе и прегледа свој положај. Трупе пропуштају да извиде непосредну околину места где бивакују. Команданти оклевају да издају наређења и одлажу са доношењем важних одлука. Ово није због тога што им глас савести и разума не каже да они раде рђаво, већ због тога што немају довољно воље да то ураде. У овом стању малаксалости, држање људи огледа се у потпуној равнодушности према могућим последицама неактивности.

Помоћу таквих опита као што је „Борбена група у дејству при хладном времену" ми смо почели да испитујемо утицај врло ниских температура на тактичку ефикасност осредњег војника. У току последњих педесет година било је, међутим, познато да се снага човечијих мишића озбиљно смањује при топлом времену. При крају деветнаестог века „Институт Виљема Фридриха" у Немачкој вршио је опите да одреди дејство које је опрема различне тежине под разним температурама вршила на војнике.

Опити су показали да при оштром времену стари и извежбани војници могу да носе на себи терет од 22 килограма на маршу дужине 24 километра. Међутим, при топлом времену ова иста тежина доводила је до смањивања физичке снаге и војник се није враћао у своје нормално стање све до извесног времена у току следећег дана по извршеном маршу.

Када се тежина опреме повећала на 31 килограм, човек је, чак и по хладном времену, показивао јасне знаке изнемоглости. Сем тога, маршеви који су се у циљу обучавања војника предузимали с истим теретом, ма колико се пута они изводили, нису доводили ни до какве промене у реакцији код војника. Он је и даље увек показивао исте знаке изнемоглости. Из овога се био извукао закључак да је немогуће навићи осредњег војника на маршевање са овако великим теретом, без обзира колико се он дуго вежбао у томе — закључак који је потпуно побијао традиционално мишљење да је тежина од око тридесет килограма добра и прописна за опрему војника.

При топлом времену, под теретом од двадесет седам килограма, човек с којим се врше опити почиње да показује знаке физичке изнемоглости скоро моментано, а губитак физичке снаге после маршевања под овим теретом показује се још неколико дана. Ово, уствари, значи да би и човека, који пође у борбу са исто толико нерава колико их има неки робот, ако би дуже времена носио терет од двадесет седам килограма, довело на крају до његовог потпуног физичког исцрпљења.

На основу резултата у погледу физичке снаге Институт је дошао до закључка да је под условима борбених напора и замора тежина од двадесет два килограма крајња граница за човека.

Проучавања Института Виљема Фридриха, заједно са свима другим научним проучавањима у погледу утицаја сувише великог оптерећивања на физичку снагу, имала су чудновате пропусте, који су се огледали у непоказивању скоро никакве пажње према чињеници да је физичка исцрпљеност у истој сразмери праћена смањивањем духовних и моралних снага код људи. Ово је, међутим, од необично велике важности за борбу, јер то значи да се губљењем покретљивости услед тога што су трупе физички исцрпљене губи и способност заштите и одбране.

Ово је нарочито случај онда када се операције изводе под крајње високим или ниским температурама. Послератне вежбе показале су нам да људи не располажу никаквом покретљивошћу, а с тим ни најмањом снагом за вођење борбе када се температура спусти на педесет степени испод нуле. У операцијама које се изводе при топлом времену, топлота претставља исто тако велику опасност за војнике. Она исцрпљује цео његов физиолошки механизам. Када се соли, толико важне за тело, смање испод нормалних количина, онда тај губитак непосредно утиче на нервни систем и мозак. Човек, који је иначе храбар, може тако да се претвори у створење неспособно да доноси позитивне одлуке или да се бори против свог сопственог страха. Њега је поразио његов сопствени зној. Сваки онај који је доживео топлотни удар у благој форми, може да потврди како жртву у тим тренутцима обузима осећање беспомоћности. За њега постаје скоро немогуће да складно повеже речи једну са другом или да примора себе и на најмању акцију.

Ја не сумњам да су се на бојном пољу дешавали многи случајеви отвореног кукавичлука. Да би се парализале последице тог кукавичлука обично су се у тим моментима употребљавале свеже снаге, ма да је, у ствари, било потребно да људи који су дошли до таквог стања прогутају само неколико таблета соли.

А кад се со може да замени, зашто се не би могли да замене и други важни хемиски елементи у телу?

Изгледа да је могућно и изводљиво да се проучавања позабаве питањем развоја супстанца, које би могле брзо да поправе физиолошке промене услед дуже реакције страха.

Гледајући на тактику кроз очи лекара, пуковник Алберт П. Кларк из санитетске управе, рекао је 1941 године: „Ако бих имао могућности да лично изаберем 5.000 људи од 48.000 у овом рејону, и да их храним специјално припремљеном храном у коју су стављене веће количине витамина и минералних соли, ја бих за

шест месеци имао малу армију људи, коју не би могао нико да порази. То би били људи који би се борили и каменицама и голим песницама, када би изгубили своје оружје".

Идеја је свакако смела — да бољом контролом исхране могу људи физички да се ојачају до те мере да постану релативно непријемчиви за страх. Ако у овоме има истине, онда нам неће бити пусти снови ако очекујемо да „пилула против страха" може да пружи војнику већу покретљивост у будућности — ово иако неће у потпуности да отстрани страх, бар ће да смањи његов изнуравајући утицај на мишиће.

ТЕЖИНА ОПРЕМЕ У РАТУ

КАО и код сваког другог проблема у рату, лакше је констатовати чињенице него изнети општа средства за поправљање. Али је и овде, у најмању руку, указано на неколико основних корака.

Прво, потребно је да се савремене армије ослободе глупог схватања, које потиче још од Медејаца и Персијанаца, да оно, што војник може да носи за време марша по добром путу у току обуке или вежбе, претставља истовремено терет с којим може ефикасно да дејствује под непријатељском ватром. Ово није тачно. Када борба већ једном почне, онда имамо посла с друкчијим људима.

Друго, потребно је да објаснимо наше схватање у погледу тога каква се допунска тежина може да стави на леђа осредњег

војника на бојишту. Фон Молтке, тај великодушни човек који је ставио на леђа војника 200 метака, једном је приметио да ће „армија која маршује лако и маневровати лако“. Ово је мишљење достојно једног ученика средње школе. Иако је довољно истинито, оно ништа ближе не објашњава. Ако допунска тежина утиче на човека само у том смислу што му спречава слободу покрета, он би то могао још и да поднесе.

Њено стварно поражавајуће дејство на тактику је у томе што она убија ватру још у њеној самој основи. Она упропашћује људе који би иначе могли да буду добри борци. Она убија људе зато што их вара њиховим најбољим средствима за одбрану.

Трећи корак је да се још у мирно време изгради систем потпуне контроле који ће онемогућити било који штаб, када се ватра већ једном отвори, да не води више рачуна о здравом разуму, просто зато што је разбуктао своју машту.

То значи, обучавати се за ношење терета, али и наоружавати се за брзо и лако пешачење.

То значи, имати храбрости и веровати да је војник само с пет оквира метака у џепу, али увек спреман за скок и трк, десет пута јачи од човека који је до гуше затрпан муницијом коју неће никад да употреби.

То значи, школовати војника тако да верује да ће му издржљива леђа, и јаке ноге претстављати најбоље средство да у борби остане жив, али у исто време то значи и школовати команданте и штабове да са овако чврстим мишићима поступају као са најдрагоценијом борбеном имовином армије.

Овоме се може ставити приговор да је то лако рећи, али тешко учинити. Огромно повећање тежине опреме коју носи војник, према оној коју је носио у ранијим временима, претставља запажену карактеристику данашњег ратовања. Зашто онда говорити о смањењу тежине опреме када бројке које показују тонажу расту брже, и то чак и док их гледате?

Одговор је, да ово има релативно мало везе с проблемом. Потребно је само бацити један поглед на све те бројке, па да човеку одмах буде јасно да војник у борби може да носи само неколико ствари које су му потребне да би водио борбу за дуже време. Стварно, све то повећање тежине у рату има мање везе са сувише великим оптерећењем војника у борби, него с општом равнодушношћу према његовом проблему и немарношћу да му се пружи макар и мало олакшање.

Извештај о борби „Макин“, једном делу операција на Џилбертовим Острвима, која се извела новембра 1943 године, има у

најмању руку један редак увод. Колико је мени познато, то је једина операција америчких снага у Другом светском рату у којој је сва опрема била измерена до последњег килограма, те зато претставља једини извор основних позадинских података о томе шта је све потребно за једног човека у борби.

Све што се носило на амфибиским тенковима за моментану употребу десантних батаљона, потребна тонажа за борбу, која се носила на помоћним бродовима, резервни делови и потребан алат и опрема за месечно одржавање материјала по свим гранама службе, све је то било пописано и израчуната тежина. Укупан збир је затим био подељен с целокупним бројним стањем.

Прва група бројева обухватала је материјал на палуби бродова који су носили десантне јединице. Она се састојала од личне опреме, прописане формацијом, оруђа и возила у органском саставу јединица, пет борбених комплета муниције за сва оруђа, оброка хране типа „Ц" и „К" за дванаест дана, санитетског материјала за десет дана, седмодневну потрошњу бензина за возила која су се налазила на бродовима и двадесет два и по литра воде за сваког човека.

Када је целокупан овај терет, израчунат према прилично малим нормама за вођење борбе од стране десантних батаљона, био измерен, износио је 237 килограма на једног човека.

На бродовима за снабдевање налазило се још: оброка хране типа „Б"[1]) за двадесет четири дана, двадесет и два и по литра воде за сваког човека, санитетског, инжињериског, интендантског и за везу материјала за тридесет дана, петнаестодневна потрошња бензина за свако возило које се налазило у саставу десантних батаљона и месечна резерва горива за тенковске десантне бродове, булдожере и тракторе. Када се ово додало оном основном терету и заокруглило, резултат се попео на 838 килограма на једног човека.

У операцији је учествовало мало десантних чамаца и свега неколико специјалних амфибиских возила. Међутим, јачина у тенковима била је већа од оне која нормално подржава један пешадиски пук — био је придат један батаљон тенкова. Када се ова тежина — тенкови и амфибиска возила — додала ранијој и заокруглила, добила се укупна тежина у овој операцији од 870,6 килограма на једног човека.

Може се онда грубо рећи да је потребно скоро једна тона материјала да би се одржавао човек у борби у току тридесет дана. Ово је прилично мање од оних обичних процена које се дају

[1]) Сува, дехидрисана и конзервирана храна. — Прим. прев.

онако из рукава. Међутим, ово још увек претставља тако велики терет, те је очевидно, да оно што се захтева од човека да носи у борби, није одређено потребом да се смањи број других врста транспортних возила. Џипови, трактори и амфибиска возила искрцавају се заједно с њим, спремна да предузму тежак посао.

Борац се не би могао чак ни да искрца из чамца, нити да крене са полазног положаја ако би морао да носи све оно што је потребно за цео дан борбе.

У овоме је и одлика која чини сву ту разлику између проблема код савремених армија и проблема код римске легије, или армије која се борила код узвишења Сан Џуан.[1])

У данашње време армије су решиле проблем организације транспорта, којим се непосредно снабдева ватрена линија. Постоје безбројни примери из Другог светског рата да су џипови доносили муницију до војника који су се налазили под непријатељском ватром, на даљинама мањим од 200 метара, и да су трактори и полугусеничарска возила доносила храну и муницију и до саме линије борбеног осигурања.

Вероватно је да ћемо у будућности израдити чак и један бољи џип, с већом вучном снагом и мањом силуетом. Ми ћемо, такође, побољшати конструкцију наших амфибиских возила, тако да буду издржљивија, отпорнија према непријатељској ватри и са бољим могућностима кретања по путевима.

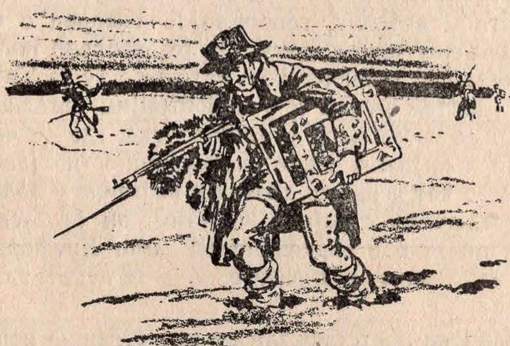

Међутим, мање је важно да побољшамо наша борбена возила у техничком погледу, него да их израдимо тако да одговоре своме основном задатку, да претстављају боље „ноге“ за војнике.

---

[1]) Овде се одиграла битка између Американаца и Шпанаца (1898). — Прим. прев.

Само они који се не замарају много размишљањем могу да буду задовољни изговором да је глупо покушавати наћи правилно решење проблема тежине војничке опреме, јер се трупе увек прилагоде таквој ситуацији која им омогућава да остану живе, када борба већ једном отпочне. То значи, прво, да се ми слажемо с тим да подносимо претерано расипање у нашем војном систему. То значи, друго, да ако нас тешке околности икад натерају да применимо строжију дисциплину у нашим трупама у време рата, из простог разлога да бисмо спасли нацију, и да истовремено не поставимо нове ефикасне норме за чување наших материјалних и људских резерви, онда ће један део онога што ми радимо бити безнадежно у супротности са свим осталим деловима.

Кроз све протекле векове, људска се природа, посматрано само под напорима рата, врло мало променила. Историја ратова нам, из века у век, открива примере како су армије биле вођене с таквом савршеном храброшћу, удруженом са слепилом, да су обични војници били приморани да утроше сву своју резерву физичке снаге како би одржали дисциплину. Под притиском претњи и страшног кажњавања, чак и кад су се кретали пред лицем самог непријатеља, људи су настављали да посрћу под теретом који је потпуно уништавао њихову борбену снагу.

Јануара 1809 године, када је енглеска Лака дивизија[1]) почела своје страшно повлачење према Коруњи[2]), стрелац Харис био је придодат на личну службу команданту дивизије, генерал-мајору Роберту Кроферду[3]). Скоро све што је он написао о том необичном наглом војнику, говорило је унапред о његовом поштовању и дивљењу према њему. Он је отворено писао да је дивизија савладала све тешкоће само зато што ју је Кроферд држао ускупно под чврстом руком и у најситнијим детаљима описивао како је сакупљао своје људе у четвороугао, где су онда оне који су показивали и најмање знаке непослушности јавно бичевали, што се дешавало чак и кад се дивизија налазила у додиру с непријатељским стрељачким стројем. Међутим, он је сасвим несвесно изнео и неке податке о недисциплини самог Кроферда и како је она утицала на слабљење дивизије, што се лепо види из ово неколико редака:

„Наши ранчеви претстављали су нам страшне непријатеље на том дугом маршу. Много је људи умрло за које сам сигуран да

---

[1]) Прославила се због своје лакоће кретања и упорности у борби у рату против Француза у Шпанији. — Прим. прев.

[2]) Коруња, град истоимене провинције на северозападу Шпаније. Овде се 1809 одиграла битка између Енглеза и Француза. — Прим. прев.

[3]) Роберт Кроферд (1764—1812), енглески генерал. Учествовао је у многим ратовима у Европи. — Прим. прев.

би издржали до краја повлачења, само да није било тог пакленог терета који смо носили на леђима. Мени је мој ранац био најљући непријатељ. Осећао сам да ме он понекад притиска до саме земље, а не једанпут сам осетио да ћу умрети у његовом смртном загрљају. Ранчеве је, по мом мишљењу, требало да оставимо још на самом почетку повлачења. Било би, свакако, много боље да смо их изгубили, ако би то само придонело спасавању оних сиротих људи који су умирали дуж пута привезани за своје ранчеве.“

ПРАВИЛО ЗА ПОСТИЗАЊЕ БЕЗБЕДНОСТИ

У СВОЈОЈ књизи „Рат како сам га ја сазнао”, генерал Џорџ С. Патон, млађи, писао је: „Ниједан војник не би требало да иде пешке, све док стварно не ступи у борбу. Од тог тренутка па надаље, не би требало да носи ништа сем своје униформе, муниције, хране и прибора за умивање. Када се борба заврши, њему би требало дати нову униформу и све остало што му је потребно”.

Ово су савршено корисна правила. Једино што би се овоме могло да дода, а што би их још више ојачало, то је да би храну и муницију требало одредити у количинама за које нам разум и искуство кажу да би их војник вероватно могао да утроши за један дан. Све остало изван овога, требало би оставити да се носи у транспортним возилима првих борбених јединица. Овде би дошао велики пионирски алат, јер ће двадесет великих ашова са оштрим ивицама у свако доба боље послужити целој чети, него 200 ашовчића малих као играчка, које носе војници. Ако се борбе воде у планинама или под каквим другим специјалним околностима, у којима је транспортним возилима првих борбених јединица тешко да врше снабдевање, паметније је онда привремено одредити један део војника да носи опрему и материјал, ослобађајући их, разуме се, од непосредног учешћа у борби.

Ако икад зажелимо да имамо потпуно покретну армију — покретну кад се креће пешке исто тако као и кад се креће на моторним возилима по путевима — онда од борца треба очекивати да носи само минимум оружја и опреме, која ће му дати личну заштиту и омогућити му да наступа према непријатељу у свакомтренутку. Њега не би требало натоварити опремом за један или два дана унапред. Њему не би требало „дати секиру у случају да се укаже потреба да треба да разбије нека врата.“

Боље је и пустити да војнику буде за једну или две ноћи хладно при спавању, него ризиковати да се у борби потпуно исцрпе ношењем сувише тешког ћебета.

Паметније је научити војнике да чувају своју храну, како да живе изван насељених крајева, као и да схвате важност употребе заплењене непријатељске хране, него оптеретити их сувише великом количином хране.

Боље је научити их да се мање брину за своју личну хигијену и изглед у часовима када се боре за живот, него оптеретити их с неколико пресвлака рубља.

Разумније је настојати да војници буду увек лаки, чиме им помажемо да се одржи јединство јединице, него претоварити их муницијом и оружјима, зато што предвиђамо да би се разбијањем тог јединства могла да створи тешка ситуација.

Највећи део наших тешкоћа долази од погрешних процена минималних потреба. За време обуке ми смо сувише попустљиви према америчком војнику, а када се припремамо да извршимо неку операцију, ми се онда сувише плашимо шта би се све њему могло да догоди. Резултат овог је да и саме мере, које иду за тим да се постигне економија људских снага, помажу да се те снаге упропасте. Уствари, тим сталним страховањем, са сваким непотребним килограмом који товаримо на војничка леђа, преносимо и тај страх у мозгове војника који се боре у првој ватреној линији.

Пошто ћемо, у ма којем будућем рату морати да се крећемо брже и даље него што смо то икад раније чинили, ако хоћемо да из рата изађемо као победници поставља се питање да ли ће и даље за покретљивост појединих војника одговарати норме, које су наше трупе поставиле у току Другог светског рата.

СИРОВА СНАГА И БРУТАЛНОСТ

ГЕНЕРАЛ Ајзенхауер је писао како се и сам запрепастио када је чуо маршала Жукова да прича да се Руси нису узнемиравали око чишћења минских поља; њихова је пешадија прелазила преко минских поља, а за њом су онда скупљали мртве.

1943 године, југоисточно од Кременчуга, Немци су држали један мостобран и тако су га добро били организовали, да су се осећали сигурни да ће га одржати, упркос напада који су очекивали да ће Руси извести следећег јутра. У току ноћи Руси су се разлетели по својој позадини, сакупили неколико стотина својих грађана и потерали их као неко стадо напред према фронту испред пушчаних цеви. Када је напад почео, ова је маса била потерана испред и као неки јастук примила на себе сву немачку ватру. Павши покошена као неко снопље на земљу, руска пешадија је прешла преко ње и јурнула на мостобран.

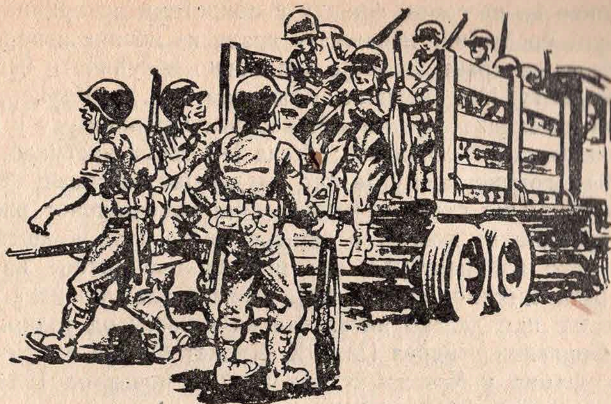

Пуковник Јоахим Пајпер, који се борио на Источном фронту три године, причао је: како је у току зиме 1941—42 године руска команда издала наређење у којем је стајало да ће сваки војник који се покаже толико небрижљив и дозволи да му се неки део тела смрзне бити стрељан од стране ватреног одељења. Неки су људи добили промрзлине, али су се бојали да о томе известе. Немци су нашли у траншејама на овакве људе, чије су руке биле потпуно промрзле. Били су увијени у било шта, само да би одржали топлоту тела.

Ово нам износи један други очевидац, генерал Хасо-Екард Мантојфел, који је доцније командовао Петом оклопном армијом на Западном фронту: „Њихово наступање није личило ни на шта што се икад видело у операцијама између западних армија. Војници носе на својим леђима неку врећу са сувим корама и свежим поврћем које скупи на маршу. Храна се за коње набавља било где. Ви их не можете зауставити као неку другу нормалну армију отсецањем њихових комуникација, јер ћете ретко где наћи неку колону за снабдевање коју би могли да нападнете."

Можда је ово и нешто претерано. Нема сумње да је овај руски начин ратовања ишао на нерве Мантојфелу, исто као што је ишао на нерве сваком оном ортодоксном војнику који је дуже времена посматрао Црвену армију. Међутим, нема никакве сумње да је ратовање с минималним количинама хране један од основних фактора совјетске војне снаге. Као и у армији Томаса Џексона, кухиње су биле најпростијег типа. У једном великом казану кувала се храна за 150 људи — густа супа за доручак и чорба од меса с пиринчем и јечмом за вечеру. Црни хлеб тежине 900 грама војник је добијао сваког дана: овај су хлеб војници носили на ле-

ћима, а пекао се на самом фронту у покретним пекарницама. Гдегод се трупе крећу, оне набављају храну из месних извора и зато им се следовање хране смањује сразмерно могућности набавке на самом земљишту. Као очевидац, може нам и М. Ф. Кернер, који је као главни интендант служио у Чехословачком корпусу у Црвеној армији, изнети своје запажање: „Када је корпус наступао, августа месеца 1944 године, њему је као следовање за месец септембар додељено неколико стотина јутара још непокошеног жита. Ово је жито требало да пожње и самеље месно становништво.

Исто тако изненађујуће, као што су ове цртице из Другог светског рата о једној армији која је ратовала као нека оклопна хорда, долазе нам далеко интересантније вести од једног другог очевица. Бригадни генерал Џемс К. Крокет био је амерички обавештајни официр у Москви четири године, почев од 1944. Он се У Америку вратио 1948 године.

Крокет је причао: „Доктрина нове Руске армије је да скине терет с војничких леђа и да га пребаци на транспортна возила — на било каква транспортна возила која могу да носе тај терет, па било то чак и на магареће двоколице.

Ово је главна промена у војној мисли од 1945 године. Опрема — целокупна њена тежина, укључујући ту све одело, сем велике бунде од овчијег крзна — била је смањена на 18 килограма.

Када сам напуштао Москву, све су се вежбе и маневри изводили с опремом ове тежине. Изгледа да Руси имају намеру да им ова тежина буде највећа за борбу".

Иако је њихова армија — хорда — доживела многе тешкоће и навикла на њих, ипак је, на крају, извукла потребне поуке.

О ЉУДСКОЈ ПРИРОДИ

Обично генералштабно решење проблема је да игра на сигурно и натовари војника свим оним што би му евентуално могло да буде потребно.

Када упитате неког високог команданта зашто нисмо пронашли неко боље решење, једини је одговор који обично чујете да ни постојеће решење не ствара никакву стварну штету, јер када већ дође до кризе у борби, војник ће употребити свој здрав разум и бацити све оне ствари које му моментано нису потребне.

Ја мислим да је овакво мишљење погрешно, а ако оно претставља основу за рад генералштаба, онда се може показати да је оно у директној супротности са интересима армије.

Недостатак разумних и сталних норми, утврђених још за време мира, значи да наше неискусне трупе треба сваки рат и сваку операцију да почну преоптерећене непотребним деловима опреме. Оне ће морати да плате непотребну цену, док кроз праксу и грешке не науче шта је све потребно па да се остане жив на бојном пољу.

Чак и у миру постоји неопростива обавеза да армија гледа унапред према могућности рата; ако се овако ради, онда ниједан циљ није вреднији од труда да се борцу још од самог почетка борбе пруже најбоље могућности.

Можда би се и могла дозволити разлика у мишљењу по питањима стратегије, али се она не би смела дозволити по питању колики терет треба ставити на војничка леђа. Било би бесциљно користити се грешкама при искрцавању у Северној Африци да би се урадило само нешто мало боље када се ишло на Сицилију. Прва добро изведена борба, у којој се може видети да се људским животима пружила свака разумна сигурност, претставља сигурну почетну тачку за сталне успехе. Међутим, ни прва ни последња борба неће се добро извести, ако се планирање борбе у својој основи заснива на погрешним проценама елемента — жива снага.

Сигурно је да ова ствар долази на прво место, или би тако требало да буде у нашем целокупном напору да изградимо карактере помоћу војне обуке.

Што год више уносимо у људе високе идеале извршења дужности у погледу чувања опреме, тим више стварамо код њих оквире који их спутавају да у тренуцима опасности постану практични. Ово је нарочито истинито за прву борбу и за озбиљног младог војника, који је научио правила, али не и живот армије и који себе већ замишља како стоји пред војним судом, ако баци своје кочиће за мали шатор. Бацање опреме, или било којег њеног дела, под притиском страха, за њега мора да изгледа као бекство са дужности. За сада је вероватније да ће то бити последњи корак у његовој деморализацији него први у његовом моралном опоравлењу.

Борба је у првом реду испит храбрости. Када је мисао човекова преплављена фаталном сумњом у то да је у стању да уради неки посао, онда су врата широм отворена за његову личну пропаст. Невођење рачуна о овој прилично елементарној чињеници било је узрок многих наших случајева исцрпљења у борби.

Стари војник, с друге стране, постаје реалиста после првог или другог ватреног крштења. Он сазнаје шта му није потребно у борби и не плаши се више да то и баци. Он постаје вољан да се храни храном и носи делове борбене опреме који нису прописани

таблицама следовања, али који су се у борби показали као веома корисни за јединицу и његово лично напредовање.

За већину јединица није било потребно више од двадесет четири часа после искрцавања у Нормандији, па да одбаце идеје виших команданата о потреби ношења хемиско-заштитне опреме. За осредњег војника није било потребно много па да открије да је специјална рововска кама имала мању практичну вредност од обичног војничког ножа. Осредњи млађи официр брзо је схватио да је сасвим било паметно бацити ону ужасну војничку торбу и заменити је лаким ранцем, који се лакше носи на леђима. У школи борбених операција прва је велика поука то да је основна дужност кретати се и да се војниково држање и свест морају прилагодити овом правилу.

Међутим, чак и код старог искусног борца постоје крајње границе реализма. Будући да је људско биће, он је по природи сналажљив у скупљању ствари. Он гомила своју имовину и с великим болом у срцу одлучује се да баци оно што он лично цени, било да је то неко оружје према коме има неку сентименталну наклоност (као што је например Лугер[1]) пиштољ или јапански мач), или неки тесан џемпер који је сплела вољена рука код куће.

Пљачкање није непозната реч у нашој армији. Иако се код нас још може приметити да службена страна ћути о пљачки, она претставља тактичку чињеницу са којом треба рачунати. Неки команданти за време Другог светског рата ишли су за тим да је радије систематизују него да је игноришу и да је тако учине као потстрек за своје трупе.

Овде може да постоји оправдана морална основа за сумњу у могућност да се на тај начин порок претвори у врлину. Али, сумње на страну, човек треба само да погледа неки од наших пукова на маршу, па да схвати какав тежак избор треба да учинимо ако хоћемо да наши војници у будућности лако маршују пешке. Или треба да предузмемо крајње мере против пљачкања или да снабдемо армију неким покретним бескрајним платном, које ће преносити сву ту старудију у позадину и онда је отпремати на пут за свето огњиште америчке куће.

Иначе, шта се све може догодити, најбоље илуструје класична прича водника Бургоња, борца Наполеонове армије код Москве.

Када је армија напуштала Москву 19 октобра 1812 године, Бургоњ је подигао свој ранац и видео да је био сувише тежак. Прегледао је целу његову садржину да види шта би могао да баци. Према његовим „Успоменама“ он је у ранцу нашао „неколико ки-

[1]) Немачки пиштољ познат под именом парабелум. — Прим. прев.

лограма шећера, нешто пиринча, нешто двопека, до половине пуну боцу ликера, једну женску кинеску хаљину украшену златом и сребром, један мали комад крста Ивана Великог, своју униформу, један велики женски капут за јахање лешникове боје, постављен зеленом кадифом, две слике у рељефу од сребра, од којих је једна претстављала париски суд на брду Ида, а друга Нептуна у двоколицама, неколико медаљона и једну пљуваоницу неког руског кнеза украшену брилијантима".

Нашао је да је ранац сувише тежак, али, ипак, није могао да избије из главе слике лепих жена у Паризу, које би могао да заведе неком од ових ствари. Маршевао је још цео месец дана носећи своје благо. Онда је у бици код Красноје изгубио све, укључујући и шеснаест метака муниције које није био у стању ни да испали, јер су га кнежева украшена пљуваоница и друге опљачкане ствари учиниле мањим од получовека.

Има нешто од овог Бургоња у души сваког војника. Може бити да неко од нас има мање жеља за пљачком. Али код већине нас постоји исти отпор да одбијемо сујету власништва пред лицем опасности. Ми смо ретко кад вољни да се задовољимо минималним војничким и личним стварима — које морамо да имамо ако хоћемо да се боримо и останемо живи.

Под условима далеко већих напора, санитетски мајор Роберт К. Вајтли, записао је ове црте људске природе док је присуствовао организацији и извођењу „марша смрти" од Маривеле до логора О Донел, који је изведен 10 априла 1942 године на Филипинским Острвима.

У логору није стварно било никакве команде и сваки је војник морао сам за себе да одлучи какве ће ствари носити. Већина војника је била до крајње мере исцрпљена маларијом и дизентеријом. Пре него што се пошло, речено им је да ће марш бити дуг око 190 километара, те су због тога били упозорени да ће сваки онај који изостане из колоне бити на месту убијен.

Вајтли је писао: „Изненадио сам се неспособности осредњих војника да упореде ствари према њиховој међусобној вредности и одбаце све оне које су значиле само повећану опасност. Многи су пошли на марш носећи резервну ћебад, кошуље, гаће и ципеле. Неки су носили прибор за шивење, огледала, урамљене слике, часовнике, џепне батериске лампе и фотоапарате. Оволика тежина је многе оборила у шанац поред пута. Платили су за своју грешку својим животима." Ово нису били први војници који су урадили овако; и, ја се бојим да они неће бити ни последњи.

У рату је сваки наступни марш у суштини исте природе као и догађај који је доживео Вајтли, а свако наступање према непри-

јатељу захтева вероватно примену истих казни. Главна могућност да се сачува живот и да се успешно изврши акција постоји онда када ову просту чињеницу схвате и војници и њихови претпостављени.

СВЕ БЛИЖЕ РЕШЕЊУ

ПОСЛЕ проучавања овог проблема, све док у њега није било сажето скоро све оно што је историја имала да каже по њему, енглески Комитет, који је написао „Какав су све терет војници носили“ на крају је признао да је побеђен и пропустио да дâ било какву нарочиту препоруку. Комитет је закључио овим речима: „Сви се слажу да опрема треба да буде смањена. Али када се дође до тога да се каже којег се дела опреме треба ослободити, онда искрсну бескрајно многа мишљења. Заиста, велике тешкоће”.

Ја се просто не слажем са било којим од ових несрећних закључака, јер сам уверен да је решење већ нађено у сјајним, практичним условима бојног поља. Вратимо се по сваку цену на „тешкоће“. Постоји неколико основних чињеница које просто натерују да се одбаци сувишак опреме.

Прво: постоје студије које су вршили Немци, Енглези и други, које нам показују да максималан терет за осредње људе на маршу не треба да буде већи од једне трећине тежине тела.

Друго: постоје докази, изнети у овој студији (с којим ће се, мислим, сложити већина бораца), да људи увек губе мишићну снагу када се крећу против ватре и да ће због тога тактичка ситуација озбиљно и непотребно ослабити, све док у борбу не пођу с мање опреме на леђима него што су обично носили на маршевима за време обуке. Ако се неко још увек колеба по питању да ли је губитак мишићне снаге стваран и велики, нека погледа још једном на наше сопствено искуство из борбе; колико је мање исцрпљених војника било у отступним него у наступним маршевима, иако није било никакве разлике у тежини опреме!

Треће: Видели смо да у борби стално носимо више хране, више муниције, више свега осталог, него што се на основу било каквих разлога може веровати да ће све то бити употребљено.

Ове три ствари дају нам једну формулу, која је сасвим у оквиру наших достигнућа, без икаквог упуштања у детаљно испитивање како да се смањи тежина појединим деловима опреме.

До ње можемо доћи на следећи начин: према подацима Интендантске управе, висина осредњег америчког војника износи 1,71 м, а тежина 69,6 килограма. То значи да је, узимајући једну трећину тежине тела, његов максималан терет на маршевима за време обуке (рачунајући ту и униформу и рубље које носи на себи) нешто већи од 23 килограма.

Ако би се овај терет повећао на 25 килограма на маршевима за време обуке, војника ово вероватно не би озледило. Али, с друге стране, не би ништа ни придонело очвршћењу његове физичке снаге. Даље, могуће је задржати се у оквиру двадесет пет килограма и још увек му омогућити да носи све основне ствари потребне за борбу, као и два ћебета и кишни огртач. Зато и нема никаквог стварног оправдања да се тежина опреме за време обуке диже изнад ове границе.

Међутим, још увек је потребно борити се за лакшу опрему за време борбе. Из тога сам разлога ја сâм закључио да максимална тежина опреме једног војника за борбу не треба никад да буде већа од четири петине најтеже опреме за време обуке. Ова бројка од осамдесет од сто није била потврђена никаквим научничким опитима; овакви опити не би ништа доказали, јер они не могу створити оне исте услове какви постоје у борби. Признајем да има много људи који би били у стању да носе и више од овога. Исто тако, дошло би се несумњиво и до тога, да би људи постајали искуснији у борби и мање подложни утицају нервних шокова, уколико би се боље прилагодили ношењу тежих терета, ако би то нека изузетна ситуација у борби захтевала.

Ја сам до формуле од осамдесет од сто дошао зато што је она сасвим остварљива, а исто тако и зато што чврсто верујем да је одређивање границе за највећу тежину опреме у борби и њено стриктно придржавање далеко важније од било какве научничке дискусије око неколико килограма више или мање.

Највећа граница назначена за тежину опреме једног војника у борби износи око 18 до 18,5 килограма. Ниже наведена таблица тежина показује како смо до овога дошли. Иако смо ми имали много различитих униформи у Другом светском рату, јер је то и различита клима захтевала, садашња униформа за борбу претставља добру општу средину, бар што се тиче тежине.

ТЕЖИНА УНИФОРМЕ И ОПРЕМЕ

	Килограма
Поткошуља, гаће, чарапе	0,281
Фланелска кошуља	0,512
Вунене панталоне	0,764
Вунена блуза	1,368
Капа	0,113
Ципеле	1,871
Опасач	0,084
Укупна тежина униформе	4,993
Опасач с две фишеклије (48 метака М-1)	1,035
Чутурица с навлаком и чашом, пуна	1,217
Пакетић прве помоћи	0,181
Шлем с поставом	1,277
Пушка М-1 с ремником, без бајонета	4,666
Две ручне бомбе (дефанзивне)	1,187
Лаки ранац с једним оброком хране типа „К“ и прибором за јело	3,506
У њему се налази:	
Ранац и упртачи	1,114
Прибор за умивање	0,397
Пресвлака рубља	0,195
Два пара чарапа	0,172
Један оброк хране типа „К“	1,046
Прибор за јело	0,582
Укупна тежина униформе и опреме	18,062

Ја сам спреман да се зауставим на овој бројки. Једно сивомаслинасто вунено ћебе значило би још 1,8 кг одозго; један кишни огртач још 1,4 килограма. Када борба отпочне при топлом времену боље је и бити без ових ствари него натоварати ту при-

личну тежину на људе, из разлога што имају тек да издрже прво ватрено крштење.

Признајем да је ове предложене промене много лакше рећи него извршити. Рећи шта би војник требало да носи у борби, а да при том буде у стању да се бори и да се креће, јесте посао од неколико минута. Али просудити шта треба да уради армија па да оствари такву једну промену, значи размотрити скоро сваку страну армиске политике, укључујући ту њену доктрину обуке, њен програм набавки и њен буџет.

Свакако, реформа се не би могла да изведе без приличног повећања органских моторних возила у оквиру тактичких јединица. Иако смо ми као нација постали моторизовани до тог степена да смо скоро заборавили како се употребљавају ноге за пешачење, ми смо често лишили армију потребних возила. Чак и тамо где су врата била широм отворена, армија је сама смањила њихов број. На европском бојишту за време Другог светског рата једва да је било довољно моторних возила за транспорт. Понекад смо, да би се одржала покретљивост, морали да подражавамо Галијенија[1]) и да командујемо француским такси аутомобилима. Кад год се појавила нека тешка ситуација, као например за време операције у Арденима, из саобраћајног система позадине морала су се извући сва расположива возила како би се на угрожено место могле пребацити борбене јединице на време.

Али како наша способност да набавимо више моторних возила може да има своје границе, то треба запамтити да повећања органских транспортних возила не значи нужно и опште повећање за све армиске делове. Ми можемо да остваримо већи ефекат мањим снагама, ако се сви људи који се боре снабдевају на бази савршено ефикасног снабдевања. Ја понављам да 5.000 одлучних и физички извежбаних војника могу да ударе два пута јаче, па према томе и да маршују два пута даље, када се упуте у борбу с разумним теретом, него 15.000 војника, од којих је већину терет, који носе на леђима, потпуно исцрпео још пре но што су прешли полазну линију. Потребно је да се у ово верује потпуно. Ми не можемо више да издржимо призоре као што је мостобран „Омаха", где смо победили само због натчовечанске храбрости релативно малог броја људи.

Кад год се велике масе трупа деморалишу, двапут је теже оним најхрабријим међу храбрима да се ставе на чело и поведу. Не би требало да зависи од математичке вероватноће да ли ћемо

---

[1]) Жозе Симон Галијени (1843—1916) француски генерал и државник. — Прим. прев.

увек имати на лицу мали број необично чврстих појединаца и да ли ће нам они омогућити да избегнемо тактичко мртвило. Урадити тако, значи тражити превише од закона осредњости.

У ЧЕМУ СЕ САСТОЈИ ПОКРЕТЉИВОСТ

НА крају, хтео бих да кажем да нам је на бојном пољу најпотребнија покретљивост. Брз и хитар покрет, брзина и сигурност мисли — то су ствари од суштинске важности.

Да бисмо ово остварили, потребно је да предузмемо све мере које помажу постизању јаче и тачније ватре. Ватра је оно што побеђује и за њу не постоји никаква замена.

Ми нећемо имати брз и хитар покрет, брзину и сигурност мисли — нити чак јачу и тачнију ватру — све док се сујеверно држимо тога да се у опасности може од људи очекивати да располажу већом снагом него што је њихова нормална и да ће превазићи своје највеће напоре само зато што им се животи налазе у опасности. Ова врста неразумевања води само непотребној суровости према нашим сопственим борбеним јединицама — људима, које баш треба нарочито чувати да у борби не буду озлеђени.

Да би се постигао жељени циљ, потребно је да се сваки од нас сети америчких војника када су се најбоље борили на бојном пољу: тамо где су ратовали Енглези, при највећој летњој врућини ,рукава загрнутих до лаката, кошуља откопчаних на грудима, јака увучених унутра — што је одговарало оном примитивном захтеву да се човек свуче до крајњих граница, јер пред њим стоји борба; на Атолским острвима Пацифика, често го до појаса и са скоро празним фишеклијама на опасачу, иако се непријатељ налазио свега на стотину или ту нешто око стотину метара удаљености; у Аргоњским Шумама, пре тридесет година, када је бацао ранац и шињел упркос јаке зимске хладноће, јер је постојало наређење да се иде напред, а он је био научио да пешачи с лаким теретом.

Наше сувоземне снаге нису обезбеђивале своју покретљивост развојем механизације и моторизације, иако многи од нас мисле да је тако када указујемо на такве примере у прошлом рату као што је кампања у Западној Немачкој, где смо за тридесет дана пребацивали комплетне армије на даљину већу од 900 километара.

Била је то ванредна кампања и ја не бих нимало умањио њен значај ако бих рекао да се битке не добијају на путевима,

сем у случајевима када се борите са слабијим противником. Иако је у неким појединостима била несавршена, ипак је Армија Сједињених Америчких Држава у Другом светском рату била најсавршенији војни механизам свих времена; била је више него добра да заслужи стално поверење нашег народа. Она је показала такав степен стратегиске покретљивости, какав војне снаге раније нису никад познавале. Она је савладала технику свог заната.

Међутим, значај тога постигнућа не треба да се преувелича. Потребно је да научимо да поступамо са људима исто тако као што смо научили да поступамо с машинама. Све до места где људи потпадају под непријатељску ватру, деведесет од сто проблема кретања може да се реши снагом наших машина. Од ове линије па надаље ,деведесет од сто успеха зависи од снаге воље. Постизање тактичке покретљивости је скоро потпуно у домену људског духа, јер борба остаје најслободнија од свих слободних подухвата. У својој бити, човек који се бори, није се много променио од старих Грка и Римљана. Да ли се он креће напред или се устеже у тренуцима када му се живот налази у опасности, зависи скоро потпуно од тога да ли се њиме командује добро или лоше. Боља покретљивост на бојном пољу је резултат доброг командовања. Способност да се командује оданошћу својих људи, да се научи мислити брзо и одлучно у њихову корист, а истовремено и њих учити да исто тако поступају и борити се увек тако да се избегне узалудно трошење њихове снаге енергије, с тим да се она искористи у пуном свом обиму на најважнијем месту и најважнијем тренутку — то је командовање највишег могућег степена.

Тешко нам је да чувамо ову стару истину живећи у веку машинске цивилизације. Данас нам је врло лако да се заносимо идејом да можемо изградити одличну војну снагу из савршено добре индустриске снаге.

Међутим, ако и даље наставимо да умањујемо важност елемента човек, онда то није данас ништа остварљивије него што је било у данима домаћег разбоја и ножне преслице. Праву суштину борбене покретљивости не треба тражити у транспортерима, авионима и тенковима. Она остаје тамо где је и увек била — у срцу, мишићима и мозгу осредњег војника.

Најсавршенији тенк, авион или самоходни топ нема никакву покретљивост или офанзивну снагу све док не дође у руке спремног и одлучног човека. А одлучни људи се не стварају аутоматски на основу тога што је нација научила како да производи ефикасније машине.

Најсавршенији мозгови наших научника и инжењера не могу да измене ову просту чињеницу. Наша производња може да изба-

цује такав материјал све док и сами ђаволи не кажу да им је доста, па ипак нећемо моћи да решимо ту прастару мистерију. Покретљивост у рату остаће у човеку, у његовој битној оданости, у визији и интелигенцији која му омогућава да види сваку згодну прилику и у осећању дужноси која га нагони да је искористи брзо и ефикасно.

У првој великој бици овога века покретљивости — код Камбреја 1917 године — Енглези су пропустили прилику да постигну велику победу углавном зато што су претоварили војника.

Када је издато наређење за напад, енглески тенкови су појурили напред и пробили немачке положаје. Пешадија је ишла за њима. Али после шест до седам километара, људи су попадали због крајње исцрпљености и међупростор између пешадије и тенкова није могао на време да се попуни како би спречио непријатељу да се реорганизује.

Последња велика битка овог века може да се изгуби на исти начин, уколико се не поклони одговарајућа пажња овој поуци.

II

Део

ПОКРЕТЉИВОСТ И НАЦИЈА

ШТО се тиче покретљивости и војно-транспортног система који је био у вези с њом, сви који су радили на проблему логистике на европском бојишту сложиће се, надам се, да ми никад нисмо имали сувише велики капацитет снаге и тонаже возила, почев од прве борбене линије па уназад.

У почетном периоду, пре него што су француске железнице прорадиле ,доцније, за време одбране у Арденима и, најзад, опет за време наступања кроз Источну Немачку, велики део наше тако-зване „административне" коморе морао је да ради далеко унапред, под условима који се нису ништа разликовали од оних под којима су радила органска транспортна возила дивизија у борби. Позадинске саобраћајне чете не само да су преносиле све врсте опреме до јединица у првој борбеној линији, већ су превозиле трупе из једне борбе у другу. Ово није било ништа необично, нити је претстављало неку новину. Ми смо радили исте ствари и у Првом светском рату, иако смо онда зависили углавном од француских возила. У овоме се и састоји она способност која на бојишту даје транспорту ону праву еластичност, поред оне опште покретљивости.

Услови вођења операција у Европи истицали су једну другу важну ствар. Чињеница да бојиште на коме се очекују успеси има много добрих путева, не сме се никад схватити као потврда да позадинска транспортна возила неће имати да издрже велико напрезање. Армије својим маршевима уништавају све путеве, сем оних најбољих, а овакви путеви онда, успоравајући кретање органских транспортних возила, постављају пред позадину неочекиване захтеве. А што је још важније, непријатељ од самог почетка операције напада осетљиве тачке система комуникација. Он руши мостове, тунеле, насипе и др., и поставља читав низ утврђења дуж путева како би натерао противника на обилажења. При кишном времену или зими, ово ће спречити сваки покрет транспортних возила унапред, уколико је само знатан део моторних возила на бојишту везан за кретање по друмовима. Најгори застоји дешавају се на путевима који су се, пре него што су били разорени у току операција, сматрали као добри. Такво је било наше искуство у Западној Европи у току два светска рата.

Поука, која се може извући из ове чињенице, није у томе да позадинска транспортна возила треба да буду, у сваком случају, јача возила с гусеницама, чак и кад би требало да потхрањују операције на главном фронту, сличне оним које је 3 армија изводила код Меца 1944 године. Оно што смо ми имали тада било је, углавном, прилично добро, чак и у тешким ситуацијама у највећим биткама. Међутим, био би то несмотрен експеримент и нео-

правдана економија, ако бисмо норме за позадински прекоморски транспорт смањили испод оних норми које су постављене за време Другог светског рата.

РАСИПАЊЕ СНАГА

Ми бисмо, највероватније, могли да прођемо и са мањим бројем возила у позадини само ако бисмо у таквој ситуацији могли да се ухватимо за ону кључну карику и да почнемо одмах да спроводимо политику спречавања огромног расипања америчких људских снага, опреме и хране. То је била наша највећа мана на европском ратишту и у нашој општој организацији Другог светског рата. Ми смо упропастили више материјала у готовој опреми у Западној Европи, за време њеног пребацивања од обала Нормандије до реке Елбе, него што је било потребно за два милиона људи Америчких експедиционих снага у току целокупних операција. Укупне потребе оних првих Америчких експедиционих снага биле су за неколико милиона тона мање од вишка опреме ових других експедиционих снага 1944—45 године.

Да не би ова моја тврђења изгледала случајно сувише општа, ја, као свој закључак, износим да је овакво огромно расипање долазило, углавном, због две грешке у нашем систему. Прва грешка је наш сувише попустљив однос према сопственим трупама; изгледа као да ми осећамо да се њиховом наклоношћу не може да командује ако армија није према њима мекана као перје, и ако не ставља њихову угодност изнад свега осталог. Друга грешка је основна слабост у контроли захтева за опремом и храном које достављају армије у току борбе. Немогуће је рећи која је од ових двеју грешака — а оне се још увек налазе у главама претставника сваке службе када мисле о позадинским потребама — имала у току овако дугог периода мање везе с војском, придоносила већем оптерећивању и била чудноватија. Обе оне, међутим, проистичу из илузије да су америчке резерве практично неисцрпне. Идеја о националном богатству и како се оно треба да употреби када дође до ратова није ни у ком случају ограничена само на армију и њене службе. Међутим, у границама у којима она прати ову општу идеју, уместо да одреди основну исправност своје сопствене економије, она одобрава да се њена права покретљивост изгуби под теретима које не може да носи.

У рату, сви напори, целокупна политика, треба да буде управљена према бржем испољавању веће количине ефикасније ватре на одлучном месту. У крајњу руку ништа друго и не побеђује.

Немогуће је да се на фронту одвија ефикасна борба, а да се у позадини расипа и да логистика буде рђава. Последица закрчавања комуникациских линија огромним количинама непотребног материјала може само да буде и мора увек да буде мања количина ватре на непријатеља. Из армије која иначе сва плива у масти, не може да изађе мршав стрелац, добро наоружан, спреман и који још одозго добро пешачи.

ТЕРЕТ КОГА СЕ ЈЕДИНИЦЕ МОГУ ТЕШКО ДА ОСЛОБОДЕ

СУВИШЕ велико оптерећивање је увек било проклетство за армије. Данас посрћемо под теретом разних аутомата за безалкохолна пића, црначког ритма и шеќерлема. У Велингтоново доба кочиле су покрет жене обичних војника и „пуковске жене". За време док је био ратни заробљеник у Шпанији, барон Лежен описао је следећу интересантну слику војног пртљага у оно време:

„Прво је ишао капетан у скерлетној униформи, на врло лепом коњу, с великим отвореним сунцобраном у руци.

Затим је ишла његова жена у лепом костиму, с малим сламним шеширом на глави, на једној мазги, држећи у једној руци сунцобран, а другом милујући једно црно-загасито кученце на коленима. На плавој траци водила је једну кротку козу, која јој је за доручак и вечеру давала кајмак.

Поред ове госпе ишла је једна дадиља, Иркиња, носећи обешену преко рамена носиљку прекривену зеленом свилом, у којој је лежало дете, нада породице.

Иза госпине мазге достојанствено је ишао један огроман гренадир, веран слуга капетана, с мускетом пребаченом преко рамена, гонећи прутом дугоухог коњица своје господарице.

Иза њега ишло је опет једно магаре с огромним пртљагом породице. Поврх пртљага могао се видети котао за чај и један кавез пун канаринаца; на зачељу је један коњушар у некој ливреји јахао на снажном енглеском коњу, чија се длака сијала као да је од изглачаног челика. Овај коњушар држао је у једној руци огроман бич, чије је пуцкетање терало магаре да увек иде у корак, а истовремено одржавало ред између четири до пет препеличара и хртова који су служили капетану као извиђачи приликом маршевања ове мале групе коњаника."

Свакако, ово је била смешна слика. Али, тешко да је она била смешнија од слике коју је пружала Америчка армија када се кретала преко мора, натоварена свим кућним удобностима и стварчицама. Безумност ма како великог и непотребног оптерећивања армије при кретању не лежи толико у самој његовој природи, колико у његовом крајњем ефекту, као и у пропусту самог система да схвати то. У Велингтоново доба постојале су дечије носиљке, козе и канаринци. У најкритичнијој ситуацији Арденске битке 1944 године, у једном требовању примљеном у Вашингтону, које је обухватало „најнужнију опрему" за европско ратиште, стајало је да је потребно толико и толико кутија помаде за бријање, толико и толико туцета женских грудњака и толико и толико оргуља за службу божју.

Т. Е. Лауренс[1]) је једном писао да је „проналазак конзервисане говеђине више изменио ратовање на земљи него проналазак барута" јер „даљина има већи значај на стратегију од снаге." Међутим, Лауренс је некако пропустио најважнију ствар — да се свака таква корист, када се искористи до својих крајњих граница, неизбежно свети онима који је и имају. Као што ми је Џ. Ф. К. Фулер писао недавно у једном писму: „Конзервисање хране у свим својим многобројним облицима постало је велика опасност за војне снаге, баш сасвим супротно од онога што је Лауренс мислио".

Када се у грађанском животу пронађе неки бољи метод или средство, као што је например врло покретан тип апарата за хлађење, војне установе га одмах прихватају, без обзира на чињеницу што то повећава тежину и не водећи рачуна, у крајњој линији, о цени која се плаћа у терету и доларима због луксузнијег начина исхране у току рата. Чак и у борби, изузев само у тренуцима када борба достигне свој врхунац, нема ниједне кухиње у Америчкој армији која не спрема далеко већу количину хране него што је војницима потребно за одржавање њихове физичке кондиције. Ово је просто одраз расипничких тенденција у било којем делу нашег друштва. Ништа није вероватније да ће се савремени општевојни командант држати принципа самоодрицања, који доприноси успеху у рату, него што ће то да уради неки високи позадински старешина на неком другом пољу. Он осећа да би му одмах приденули надимак најокорелијег реакционара ако би прихватио било које друге гесло, а не: „ништа, већ само оно што је најбоље."

---

[1]) Томас Едвард Лауренс (1888—1935) енглески истраживач, познат под именом „пуковник Лауренс". — Прим. прев.

Баш некако у време када је барон Лежен изражавао свој сарказам у погледу утицаја сукње на покрете војске, почела је све већа промена у снабдевању армија храном. У армијама западних земаља „конзервисање“ жена почело је некако истовремено кад и само конзервисање хране. Наполеон је око 1802 године расписао велику награду сваком оном ко пронађе начин конзервисања меса. Он је ишао за тим да пронађе начин како би убрзао покрете војске, а његов непосредан задатак је био да отстрани огромна крда говеда која су дотада увек ишла иза армија.

Награду је добио Франсоа Алперт, који је пронашао неку стаклену посуду, која није била нимало слична конзервама с месом које употребљавају савремене домаћице. На основу овог његовог проналаска створила се индустрија конзервисане хране, која се нагло уздигла за време Америчког грађанског рата. Ови технички поступци, који нам омогућавају да конзервишемо све врсте хране за један бескрајно дуг период, пружају нам највећи део обиља и високог животног стандарда, али нам они истовремено све више повећавају терет савремених војних снага, док врло мало или ништа не придоносе њиховој борбеној моћи.

РУСКА СЛИКА

У ВЕЗИ с овим, било би поучно да бацимо још један поглед на Русе. Већ је било истакнуто да је Рус као појединац физички издржљив и да зато може да носи велике терете. Па и поред свега тога, он не носи никакве вишкове у борби. Осим црног хлеба у торбици, он не носи ништа друго сем оружја, муниције и оно мало одела колико му је потребно да остане жив.

Иза његових леђа је армија која се креће лакше него било која армија данашњег доба. Истина, њихове борбене јединице су понекад остављале утисак на стране посматраче као да су биле сувише оптерећене, али је то углавном долазило од тога што су оне носиле са собом сву ону опрему и храну коју су западне армије обично носиле у својим истуреним складиштима. Ово им даје још већу оперативну самосталност у односу на њихову позадину, што је само по себи већ један облик покретљивости. Чињеница је да је совјетско командовање увек сводило све потребе у опреми и храни на минимум одбијајући да транспортује све оно што би се могло да набави у борбеној зони. Руска армија нема скоро никакве радионице за оправку или јединице за техничко одржавање материјала на фронту. Она не вуче за собом никакву тешку опрему за прање војничког рубља у борби. Када је потребно да се изврше

оправке како би армија могла да се креће даље, онда присиљавају месно становништво да врши те оправке. Војници скупљају жене по селима и нагоне их да перу војничко рубље, онакво какво је. Да би се одело у јединицама очистило од вашака, Руси просто исеку поклопац празног бензинског бурета, избуше га, ставе неколико цигли испод њега, сипају воду, заложе ватру испод бурета. обесе одело за неке гвоздене мотке изнад бурета и прекрију одело ћебадима како би се пара задржавала унутра.

Док је снабдевање Америчке армије уређено према захтеву да се трупама да највећа могућа удобност коју је Американац из средње класе научио да има, дотле Руска армија, састављена од људи који су углавном тешко живели у грађанству, може да ратује под најнижим животним условима, а да се при том ни сами Руси не осећају обманути.

Као што је главни интендант М. Ф. Кернер истакао, то значи да Руси имају релативно једноставне проблеме логистике, упркос нашег општег мишљења да је транспортовање опреме и хране слаба тачка у војном систему Совјета.

Многа од Кернерових открића у погледу њихових техничких и снабдевачких импровизација у борби од великог су значаја. Ево шта он пише:

„Ја лично нисам скоро никад видео Руса, шофера војног камиона, да има прибор за лепљење гума. Стотине пута сам посматрао ове шофере како крпе своје гуме помоћу једне празне кантице за уље, комада обичне гуме и помоћу неког тешког камена који би нашли покрај пута. Пошто би пробушили горњи део кантице они би у њу сипали бензин. Затим би очистили унутрашњу гуму, ставили онај комад обичне гуме преко рупе и одозго онда поставили онај камен. Најзад би запалили бензин у кантици и тако би закрпили унутрашњу гуму за десет минута.

Гориво за тенкове обично би стављали у велику гвоздену бурад, коју су онда товарили у приколице и вукли за тенковима.

Када би се тенк покварио, јединице би направиле импровизовану радионицу у шуми на тај начин што би оборили три дрвета, отсекли гране, и поставили их унакрст у виду полуге за дизање мотора или неког другог тешког дела тенка. Мостове би правили потпуно од дрвета. Ако би неки крај био пошумљен, онда су коњи и волови из оближњих пољопривредних добара одређивани да транспортују дрвеће; ако у околини не би било дрвета, онда би најближу зграду од дрвета, била она приватна или државна, рушили и дрво употребљавали.

Руски инжењери су се обучавали у доба мира да конструишу дрвене мостове, чак и велике мостове до висине од десет метара,

као што су они преко Дона и Дњепра. У ратним невољама могли су ови инжињери да изграде мостове само помоћу секира, чекића и спона (кламфи).

Свака армија има систем који предвиђа које ствари треба првенствено достављати борбеним јединицама. Међутим, совјетско транспортовање, контролисано потпуно из централне команде у Москви, има систем тако строгог кажњавања и за најмање пропусте, да се и најмање закашњење у утовару и истовару сматрало као озбиљан преступ. Све људство које је радило на транспортовању потпадало је под надлежност војних судова, који су вршили своју службу на самом фронту, често пута расправљајући кривицу и доносећи пресуду над окривљеним у року од 24 часа од учињеног преступа.

Штабне вежбе састојале су се, колико год је то било могуће, више од практичног рада него од теоретског. За време рата, пешадиски официри морали су да проучавају последње битке, анализирају направљене грешке и чак да обиђу фронт како би се привикли на стварну борбу. Све гране у армији, укључујући ту санитетско и интендантско људство, подвргавале су се истом систему обуке.

Пошта се на фронт мало достављала. Неки стари, омањи и запуштени камион, који више није могао да служи за транспортовање важнијег материјала, сасвим је био довољан да се брине о пошти целокупне дивизије. Опште је схватање било да је то обично била слабост за војника на фронту ако жели вести од куће, тако да се људи нису усуђивали да пишу својима. Као и у свим другим стварима које су се односиле на личност ,осећања руског војника уопште се нису узимала у обзир.

Њихов успех у логистици, узето укупно, последица је не неке изванредне вештине и ефикасности, већ више бескрајне способности да се сами хране на земљишту, да се одупру елементарним непогодама и да искористе све што им дође под руку."

Један немачки генерал, који се борио против Руса у току Другог светског рата, сачувао је нарочито жив утисак о томе како се та политика, да се иде што је могуће даље са што је могуће мање опреме, стално одражавала у тактичкој покретљивости борбених команди. Док се један Чех, који је цео овај систем имао прилике да посматра с унутрашње стране, изразио о ономе што је видео као чување опреме и хране, дотле је Немац, који је овај исти систем посматрао са спољне стране и подражавао га, видео у њему оно што је давало већу даљину кретања и еластичност борбеним јединицама.

Ево шта је он изнео: „Русе не може да задржи земљиште, које се нормално сматра за непролазно. У томе смо ми правили

неке од наших почетних грешака. Постепено смо научили да се баш на таквим местима може да очекује њихова појава, а вероватно и њихов напад. Руски пешак не само да је могао да савлада тешкоће земљишта, већ је био у стању да то уради и врло брзо. Читави километри пута израђеног од попречно постављених стабала, постављали су се кроз мочваре за неколико дана. Утрти путеви појављивали су се кроз шуме покривене дебелим снегом. Десет људи, ухвативши се један другом за руке, док је за њима гурало још 100 таквих редова по десет, правило би путеве у снегу у сменама од по 15 минута; у свакој таквој смени било је по 1.000 људи. Иза оваквог живог плуга за снег, групе пешака вукле су топове и друга тешка оруђа где год је то било потребно. За време зиме у снегу су се градиле пећине које су могле да се греју како би се преко ноћи заштитили људи и коњи. Моторизација се била смањила на најмању могућу меру; употребљавала су се само најлакша возила. Коњи су били отпорни и нису захтевали велику бригу. Униформе су биле погодне, али људи нису били никад претоварени одећом. Покретљивост је долазила од масе људи која је носила сву своју опрему, и када машина не би могла више да ради маса је вршила онај посао који је она радила".

ВИШАК ОПРЕМЕ

Када су се експедиционе снаге припремале за операцију „Буктиња", тј. за искрцавање у Северну Африку, трупе су имале толико много опреме, да је било немогуће на неким бродовима наћи места за смештај све те опреме. Главни официр за транспортовање службено је известио о овој чињеници. Одговор Министарства рата био је да су трупе добиле још једну већу војничку торбу. На Пацифику је људима једне јединице, која се припремала за искрцавање, саветовано шта треба да носе (што је увек било прилично много); међутим, њима нису рекли: „То је све; не смете више ништа да узмете." Пребацивање личне опреме с бродова на обалу претстављало је велики проблем, чак и у малим операцијама у којима је главни циљ био да се искрцавање изврши са што је могуће већим изненађењем, да се операција изврши у што краћем времену и да се у бродове опет укрца већи део снага. Обичан официр укрцавао се на брод с пуним сандуком опреме и још одозго с пуном војничком торбом. Један лаки ранац, резервна кошуља и пар доњег рубља било би му сасвим довољно за све његове стварне потребе. За време искрцавања, све оно што је он носио као сувишак опреме од онога што му је било потребно да се

одржи у стрељачком заклону, обично је постајало проблем за неког другог човека. У близини острва Карлос, у групи Маршалских Острва, видео сам четири мала чамца како разбијена леже на дну коралских гребена, покушавајући да пребаце непотребну опрему на обалу. Онај који је управљао чамцем био је тешко рањен, а други је једва избегао да се не удави. То се догодило на један дан после искрцавања, када је борба тек почињала. Овај је догађај био типичан за опште стање. За време последње фазе рата на Филипинима, старе и искусне борбене јединице радовале су се када би угледале јединице које су долазиле као смена, како се искрцавају са три или четири војничке торбе за сваког.

На другој страни света ствари нису биле нимало друкчије. На европском бојишту прилази Антверпену били су најзад очишћени почетком зиме 1944 године. Први бродови ушли су у луку крајем новембра. У тим првим бродовима налазиле су се велике количине кока-кола. Ово је било у време када су трупе кукале за зимском обућом и оделом. У антверпенским доковима истовариване су читав један сат метле, крпе за брисање и кофе као вишак опреме, док је у исто време наш главни проблем био да се избаци непријатељ из бетонских утврђења на „Сигфридовој линији."

Овај недостатак правилног снабдевања опремом није само лишавао борбене јединице потребних ствари; он је истовремено спречавао позадину у њеним напорима да снабдева борбене јединице. На бојишту се опрема гомилала све дотле док ти вишкови не би зауставили и саме операције. На крају је количина опреме постајала толико велика да је руковање њом од фабрика до борбене линије морало да кошта Сједињене Америчке Државе исто толико колико би коштале и многе борбене дивизије. А какви су били резултати?

Складишта су постајала све већа и све гломазнија. Она су била стално преплављена материјалом који је стизао, тако да се већ није знало шта има на њима, а ако се и знало, оно се није могло да пронађе. Последица тога била је да су специјалне комисије летеле назад у Сједињене Америчке Државе да моле за већу количину муниције или интендантске опреме. Тако су складишта постајала још већа и још гломазнија, јер се све више опреме гомилало, с тим да се опет изгуби у том мору материјала.

Ако се ова засићеност може да објасни само као неизбежна војна последица нарочитог богатства Америке, онда је сасвим на свом месту питање да ли можда наше садашње обиље не носи у себи клице своје сопствене пропасти и да ли можда нећемо побрати такве плодове оног дана када Сједињене Америчке Државе буду примoране да се сретну с једнаким противником, али који има бољи смисао за штедњу. Нема сумње да за наше расипање на бојном пољу треба једним делом окривити наш национални карактер. Расипање у нашим свакодневним грађанским навикама неизбежно мора у извесној мери да се пренесе и у војне јединице и установе и да се ту ухвати у коштац са подизањем норми које регулишу штедњу у армији.

Међутим, ми не можемо да пребацимо сву одговорност на грађанске навике све док се највећи војни стручњаци, који прописују нашу војну политику, замајавају тим питањем. Стање у армији не поправља се на тај начин што се уз извесне сумње прихватају савети са стране по свим најважнијим питањима ефикасности армије. Не постоји никаква замена за командовање у правом смислу речи. Циљ се још увек може постићи само с напорном борбом за такав систем мишљења и дела који ће омогућити нашим снагама да се крећу лакше, да ударе јаче и да увек буду у покрету. Недостатак основне дисциплине у снабдевању на свима степенима и у свима службама доводи до већег отпора и до већег уништавања покретљивости у операцијама америчких снага него било која друга слабост. А ово је баш оно главно што доприноси нашој м о р а л н о ј слабости.

ВОЈНИЧКА ПРИРОДА

НИЈЕДАН војник који нешто вреди не плаши се да му при спавању буде хладно за једну или две ноћи. Ниједан се добар човек неће побунити, ако за један дан треба да пешачи гладан. Нити би иједан пропао од стида, ако би му непријатељска бодљикава жица поцепала задњи део панталона, а он не би имао друге

панталоне да их одмах замени. Међутим, ви бисте помислили да цео живот америчке нације зависи од тога да не дозволи да се иједном човеку у униформи деси било која од ових ствари.

Када један Американац пође у борбу, требало би да има најбољу борбену опрему која се може купити новцем — униформу, оружје, средства за санитетску заштиту и транспортна возила. О овом питању нико не расправља. Међутим, тек изван ових основних захтева долази до расипања. По мом мишљењу, вика да ништа није сувише добро за америчког војника толико се дуго већ понављала да су уши просто заглунуле од тога и не могу да чују да опет сувише много од свачега може потпуно да буде и сувише рђаво за њега. Јер, закон природе је да нежно поступање разнежава људе, а тај се закон не односи само на борбену линију, већ и на оне снаге које подржавају ту линију.

Није ни економично, а ни морално, да се прави било каква разлика између фронта и позадине у том смислу, или да се заступа теорија да су административним јединицама потребне неке специјалне олакшавајуће мере како би се ослободиле замора и досаде. Овакво веровање показује само да смо слаби и у командовању и у позадинској служби. Мазити људе значи направити од њих мекушце. Дати људима да раде неки користан посао и интелигентно их држати на таквом послу значи извући из њих оно што је најбоље у њима. Све док се с људима поступа с поштовањем и достојанством, они ће наћи нов дух јединства у новим друговима и веселиће се томе, а ово осећање постаће јаче него оно због изгубљеног старог друштва. Ово је основа моралног јединства у војним снагама. Све идеје које се односе на поступак са људима у трупи треба да се подесе према овоме.

Главни проблем је како да постигнемо да будемо снажни по свим питањима позадинске службе. Мислили революционарно или не, ово можемо да остваримо само тако, ако створимо такву армију која ће се поносити својом издржљивошћу, и ако ставимо физичку снагу сваког појединог војника изнад његове личне удобности. На овај начин армија може да одигра главну улогу у спасавању нације, што се, изгледа, заборавља. Никад у историји није ниједан народ или било који облик управе, успешно одбранио себе, а да није прво ојачао своје сопствене снаге. Вероватно, будућност неће моћи доказати да је наша нација неки изузетак у том погледу.

Пред армију се очевидно поставља дилема. Ако њене јединице треба да се попуњавају за време мира, онда она мора да се утркује са оним што грађански живот може да пружи. Међутим, треба обавезно поштено одговорити да ли услови тог утркивања

не доводе до сигурног губитка основних војних поставки. Генерал Веган, кога је француска влада позвала да поправи ситуацију у одбрани која се водила дуж реке Соме после немачког наступања према Ламаншу 1940 године, прегледао је армију и онда известио своје политичке претпостављене да је све сувише доцкан, и да је политика, коју је влада водила двадесет година, лишила његове људе сваке храбрости. Међутим, када је он сам био начелник генералштаба, пре генерала Гамлена, он није ни речи рекао против опадања морала.

Данас би могло да звучи као јерес када се каже да политика стварања зоне безбедности испред војника, стварања сваког човека специјалистом са крајње одређеним обавезама и замене грађанских теорија о поступку према сваком поједином војнику традиционалним војним идеалима о дужности и дисциплини, иде исто тако за тим да армију удаљи од сваке мушкости.

ГРЕШКА ОНИХ КОЈИ СУ НА ЧЕЛУ

ПОСТОЈИ једна стара уобичајена изрека која вели да и они који се налазе на репу, могу да управљају онима који се налазе на челу. Војници се жале да ми слабимо морал борбених снага свим оним што предузимамо да бисмо потстакли или задовољили позадинске установе. Није ли, међутим, могуће да је то делимице ипак била грешка оних који су се налазили на челу. У Другом светском рату борбене јединице су биле у току периода обуке мажене од стране позадинских јединица. За њима су све отпатке други скупљали, војна полиција је у њиховим рејонима вршила контролно-заштитну службу и њихове пољске нужнике су неке друге јединице чистиле — све ово због поставке да им је то уштеђивало драгоцено време за посвећивање своме оружју и вештини маневровања. Али, да ли их је то стварно учинило бољим и самопоузданијим људима?

У Првом светском рату, иако је обука била можда у извесном смислу проста и неефикасна, она је барем одржавала достојанство војника на једном општем нивоу, без обзира којем су роду војске припадали. У Другом светском рату наставни програм је стварао једну скоро апсолутну разлику између јединица на фронту и оних у позадини. Ово је било учињено да би се постигла концентрација снага. Али, против евентуалних користи овакве политике нико није истакао губитак моралних снага у тој опште-установљеној политици, која је дошла зато што је пропуштено да се

одмах на почетку обучавања свих техничких служби истакне идеја: „Ти си војник, твоја крајња дужност је да се бориш и вероватно да ће ти се и пружити прилика да то урадиш.“ Уместо тога, ми смо покушали да у војнике у позадинској служби усадимо то, да ће, ако не ољуште грашак или не поставе асфалта онолико колико је одређено, због тога борци да пропадну. Ово није био ништа већи позив од онога који се упућивао синдикално организованим радницима у војним предузећима. Командовање се у великом броју позадинских установа изродило у обично чиновничко пословање. Када су ови исти људи, за време тешке ситуације у зиму 1944—45 године, били на брзу руку преображени у стрелце, многи од њих су се држали као да их је њихова земља преварила. Неки су душевно пореметили кад су били обавештени да су одређени да иду у борбене јединице, тако да су морали да буду пренети у болницу. Борба је била исто толико далеко од њихових мисли, колико и само путовање на Марс.

Опадање морала ,као последица мажења људи сумњивим системом обуке, ишло је напоредо с расипањем материјала, које је дошло као последица мажења генерала сувише великим богатством. Резултати су се међусобно поклапали. До материјалних губитака ће увек доћи када се запоставе моралне вредности. А равнодушност према вредности својине увек претставља потстрек за опадање морала. И све што смо за време обуке успели да створимо, то се у борби испољавало у свима појединостима. Захтеви са фронта су се и слали и прихватали, а да се уопште није узимало у обзир шта је војницима стварно било потребно. Често пута ови су захтеви били просто постојећи спискови опреме помножени бројним стањем јединице. Да је која виша команда брисала нека требовања, није се скоро никад ни чуло. Ретко је ко, а можда никад нико, позиван на одговорност зато што је имао сувише много опреме на фронту у пуковском или дивизиском складишту. Међутим, расипање које се овде вршило, било је једнако с расипањем које се вршило у позадини, и све то због неког претераног страха да ће неко негде остати без тога или овога и да ће цела армија отићи онда у пропаст.

Последица овакве политике јесте да се дуж пута од позадинских установа до стрељачког заклона стално нешто преноси и вуче. Један или два војника направе читаву збрку због ципела које су поцепали на фронту или су им биле тесне. Уместо да се пронађе шта је довело до тога да се дотурање тражене опреме прекине како би се ципеле могле да доставе тамо где су биле потребне, ми смо на леђа сваког војника натоварили још по један пар резервних ципела. А да би се ослободио тога, и да га не би

болела леђа, он их је једноставно бацао. После тога се врши смотра, установи се да нема ципела и тако се онда требује много већи број ципела. Ципеле се гомилају све док не затрпају и сама врата на складишту, а онда се њима претоварују транспортна возила, која би, уместо њих, требало да пребацују муницију.

ТО МОЖЕ ДА СЕ УРАДИ

СА моторизацијом коју ми данас имамо, сва опрема и храна могле би да се пребаце на фронт далеко брже него што се икад раније то могло. Међутим, ово се неће моћи да постигне ако сви не почнемо да убеђујемо сами себе да амерички војници могу да прођу и са далеко мање, и да ће због тога бити здравији и у бољој могућности да напредују. Није ово у основи неки проблем, који би требало прогласити за доктрину. Он више претставља проблем стварања система командовања и контроле, који ће и учинити да се то оствари.

Може изгледати сумњиво да штедња, коју сам изложио, лежи у оквиру разумних могућности постигнућа, јер би то значило да би армија циљала у мету, која је, изгледа, засада изван домета нације. Међутим, постоји најмање бар један повољан знак да се такво чудо може остварити, ако му се само обратимо. Две армије на европском бојишту, које су имале најбоље успехе у чувању

опреме и хране — израчунато на бази дивизиске тонаже — биле су 3 и 7 армија. Њихове просечне потребе у опреми биле су ниже него код других армија. Разлика између оних којима је било потребно најмање и највише опреме била је понекад — рачунато на дивизију на дан — 35 тона према 70 тона. Овде, међутим, није ништа речено о оним армијама које су имале најмање потребе у опреми и храни; њихове јединице нису трпеле никакву необичну оскудицу у снабдевању опремом и храном; њихов морал због овога није био ништа нижи. Уствари, остаје нешто чиме се људи из 7 армије могу нарочито да поносе, а то је да су они увек били добро снабдевени.

Али ствар није само у томе шта армије раде. Позадинска просторија може, с друге стране, исто тако да постане бојно поље. Ако борац има само један пар ципела и ако пред њим стоји перспектива да у њима треба и да умре, то је онда довољан разлог да и сви остали војници треба да имају исто тако по један пар ципела. Ако му је дозвољено да има једну војничку торбу, онда људство у позадини не треба да има по две или три торбе. Ако се од њега захтева да штеди бензин за најважније борбене задатке, онда то треба да значи да се са разним веселим вожњама у позадини треба да прекине. Ово може да звучи као да ја заступам спартанизам по свим питањима; нема, међутим, ово никакве везе с тим. Исте оне мере, које иду за оперативном ефикасношћу и за највећим искоришћењем осредњег радног човека, претстављају у исто време главне заштитне мере против досаде, која је увек била изговор да у позадини постоје разни апарати за производњу безалкохолних пића, сале за игранку и све остале кућне измишљотине.

1918 године је војник, одређен за Француску, добијао од владе једну резервну четкицу за зубе и апарат за бријање. Ништа више од „бесплатних" ствари није он добијао. На фронту је постојало следовање слаткиша; по једна чоколада од пет центи на човека за цео рат. Снажни људи су се скоро онесвешћивали од шока који су добијали оног јединог великог дана када би им се издавала чоколада, док је подофицир из кухиње стајао у близини и будно пазио да нико од војника не дигне још неку чоколаду.

Да ли се Американац између ова два рата толико много изменио, да би можда изневерио у борби због гомиле слаткиша, која се налази у кухињи у неком заклону? Ја не мислим да је тако. Он се прилично радовао када је понекад могао да добије неку чоколаду. Али, то што би се он заситио разним слаткишима, док би му у исто време било криво што нема свежег меса и свежег хлеба, не би га учинило ништа бољим војником, или му не би побољшало

његово схватање о ефикасности позадине. У почетним операцијама на Централном Пацифику није било никаквих слаткиша. Људи су се борили хранећи се храном типа „К“ и „Ц“ и пијући млаку воду. Па ипак је морал био тако висок, да сам ја ретко кад видео такав морал у армији. Таква је људска природа. Трупе не могу никад да изгубе оно што не очекују, а у самој основи оне не очекују много. Оне ће продужити да се боре до крајње границе, чак и ако код других војника дуж борбене линије дође до попуштања. Оне ће постати јаче у истој сразмери у којој се њихова снага ставља на пробу.

Да би се ово још више истакло, ја не могу да урадим ништа боље него да цитирам оно што ми једном један млади амерички резервни официр, који је командовао једним пешадиским батаљоном у Бурми, писао ,да би ми објаснио зашто су се његови људи стално борили с успехом:

„Отишли смо у Бурму, с вуненом и памучном униформом каки боје. Ви погађате коју смо од ових бацили.

Гасмаске, мрежу за комарце и ћебад носили смо око целог света само зато да бисмо све то побацали у првом бурманском селу.

Мреже за спавање су нам биле издате, али ми никад нисмо спавали у њима. Можете ли себи претставити слику пешака како се бори на неком одбранбеном положају и како се истовремено брине како ће да легне у мрежу за спавање.

Наша униформа састојала се углавном од кошуље с кратким рукавима, кратких панталона, дугачких постављених панталона, чарапа, ципела и, евентуално, шлема, што је све зависило од човека.

Пиво и виски су били одређени само за Калкутске командосе. Ми нисмо ништа имали и ништа нисмо очекивали.

Никад нисам чуо ниједног човека да се жали због тога што немамо никаквих луксузних предмета. У ситуацији у којој смо се налазили, сви су схватали да су обична храна и муниција били најважнији предмети.

Наш морал је био висок, иако смо гледали свега неколико војних филмова, а Специјална служба је мало могла да уради за нас.

Ми смо били поносни што смо све то радили на тако тежак начин. Били су то највећи дани, које сам икад доживео у армији.“

ДВЕ ВРСТЕ ПОКРЕТЉИВОСТИ

ЈЕДНА стара изрека каже да је покретљивост ствар мишљења. Ако, међутим, дозволимо да је она заиста то, онда нећемо бити ништа ближе сазнању, к о ј е је то мишљење које нас најбоље води ка одлучујућем покрету против непријатељских снага. Из тога разлога и можемо да поставимо питање: Шта Фридрих Велики и Марлборо[1]) имају заједничко са генералом Патоном?

Ја мислим да би брижљиво упоређивање њихових битака и система командовања открили, у најмању руку, ову заједничку црту у њима — да су они постигли своје најсјајније успехе верујући да се спремност за искоришћавање неке прилике, обично и исплаћује, под претпоставком да се располаже тачним подацима о конкретној ситуацији. Они нису били опрезни људи. Такве способности, које су они могли да примене на било какву ситуацију, ретко кад су могли да упропасте недостатке храбрости. Ови су команданти преносили ту храброст на један одређен број људи међу својим потчињеним. То је, заиста ,била важна ствар. Они су затим били врло јасни. Своје идеје су износили јасно искрено и снажно. На овај начин, они су давали жив пример да је увек могуће брзо уобличити мисли и дела једног већег броја људи снагом само једног човека. Поука је јасна: армије свих векова подложне су променама, ако им се само пружи јасна слика ствари.

Чак и ово је само једна половина тајне. У сваком је од ових команданта морална воља да се изведе неки величанствени и рискантни подвиг била нераздвојно повезана са одлучношћу да се отстрани свака стварна сметња покрету. Оно што су хтели, они су и остваривали. Морално и материјално решење постизало се истовремено. Марлборови феноменално брзи маршеви дошли су као последица увођења новина у његовом систему снабдевања, који је омогућивао његовим људима да сачувају своју снагу. Фридрих Велики, иако је мало говорио о покретљивости, изградио је нову тактичку организацију, на основу промена у пруском систему снабдевања. Он је реорганизовао своја складишта и изменио начин снабдевања храном како би олакшао терет јединицама на маршевима. Осталим генералима је говорио: „Ваша прва мера опрезе треба да буде да к о н т р о л и ш е т е своју сопствену исхрану; после тога можете да предузмете све остало."

У савременом рату проблем снабдевања је сто пута замршенији од свега онога што је Фридрих Велики познавао. До овога су

[1])Џон Черчил од Марлбороа (1650—1722), енглески војсковођа из времена краљице Ане и Виљема III. — Прим. прев.

довеле много веће армије и продужавање комуникационих линија. Зато би се и могло посумњати да данас још постоји нека непосредна веза између командантових одлука и његове могућности да позадину организује тако, да му она омогући слободу кретања. Међутим, начело је исто као и пре: исправна и снажна вежба воље је исто тако сигурна сада као што је била и много раније, када се свака армија кретала снагом својих мишића. Из операције „Оверлорд"[1]) могу се уочити две необичне супротне слике ове појаве.

На своме путу за Нормандију 1 армији је било сасвим јасно да ће, за време прве теже борбе за савлађивање обалског појаса и успостављања мостобрана у дубини непријатељског положаја претрпети губитке у органским оруђима као што су минобацачи и митраљези. Ово је за већ ионако пренапету ситуацију био још један напор одозго. Команда позадине десантних снага у Енглеској дала је један предлог за решење овог проблема. Она је предложила да се сав резервни материјал припреми на јужној обали Енглеске и да транспортни авиони буду ту, поред материјала, како би га могли одмах пренети. Међутим, ово је био нов и неиспитан начин, и Главни штаб се побојао да материјал можда неће стићи тамо у време када им он буде најпотребнији. Тако је овај план био одбачен, а сав тај вишак резервног материјала натоварен је на јединице, које су већ грцале под теретом који су носили.

Два месеца доцније, 3 армија је чекала на наређење за напад на полуострво Бретању. Једног дана пре почетка напада, генерала Патона посетили су генерали Лорд, Стратон и Ејстер из Команде позадине. Они су хтели да сазнају како је он замислио снабдевање и шта очекује од позадинских установа. Он им је одговорио: „Господо, ја сам добио бензин, нафту, муницију и храну за три дана. То је све што нам је потребно за почетак. На вама је тамо у позадини да ми дотурите остатак овог материјала. Затим је у главним цртама изнео како је он очекивао да ће се операција развијати. Бретања је имала да буде отсечена. Једно крило имало је да окрене према Бресту, а друго је имало да напредује преко реке Лоаре. Укратко, он је предвидео да ће његова армија бити у непрекидном покрету најмање три недеље. Извештаји показују да се операција одиграла баш онако као што је он био изнео. Његови критичари кажу понекад да Патон није познавао позадинску службу и да је то била његова слаба тачка. Ово, у најбољем случају, претставља једну негативну истину. Оно што он није знао

[1]) Назив за десантну операцију у Нормандији, јуна 1944 год. — Прим. прев.

о проблему снабдевања никад није успорило покрет његове армије. Он је поштовао начело контроле, и није претоваривао своје јединице. Тражио је сваку могућу помоћ која се могла да добије од оних, који су били у стању да је пруже јединицама. Он је можда пропустио да види неко дрво овде или онде, али је зато увек видео целу шуму.

Када је дошао до Вердена, почетком септембра, дешавали су се понекад случајеви, да су авиони, који су снабдевали 3 армију, морали да се задрже у ваздуху по читав сат или више изнад бојишта, док би инжињериске јединице очистиле непријатељске мине и припремиле просторију за аеродром. Ово је била покретљивост половином двадесетог века.

ОТКУД ДОЛАЗИ ПРИТИСАК

НЕМА ничег оригиналног или радикалног у предлогу да се за добробит државе морална спремност војних снага најбоље подржава тиме, што ће се од снова о тихом задовољству и лаком животу, прећи на мисли о савлађивању великих препрека. Покојни Џастис Холмс, када је рекао: „Ратна песма је песма за војнике", није мислио само о бици, већ и о свему ономе што је потребно да би се армија у току мира одржала спремном. Ако говоримо о карактеру човека, онда је савршено тачно да све оно што служи да се човек изгради као грађанин, служи исто тако и да се човек изгради као војник. У самој основи свих добрих учења кроз векове, било да се она спроводе у војним установама или изван њих, укоренила се једноставна идеја да је сваком снажном човеку потребна нека врста такмичења, неко сазнање о савладаном отпору, још пре него што буде у стању да осети да он најбоље искоришћава своје способности.

Међутим, ми не можемо ствар да оставимо на овом месту. Паралелност се не протеже до у бесконачност. Школа за војнике је школа за већ квалификоване људе, зато што крајњи циљ било које борбене јединице поставља далеко оштрије захтеве пред сваког појединог борца него пред друге људе. Најзад, нешто што још треба додати — стављање интереса службе изнад сопствених интереса, јесте оно што одликује војника од грађанина. И, ако се ова страна војне обуке умањи из било којег разлога, онда је нација изгубила своје главно средство за постизање безбедности.

Тачно је и природно да се, у времену великих промена у наоружању и начину ратовања, из старих норми у погледу дисци-

плине, појављују нове. Потреба за обученијим војником, с већом иницијативом, довољно је јасна. Међутим, овакви се људи неће најбоље искористити све док се армија чврсто држи оних идеала и циљева по којима се разликује од установа у грађанству. Ово је прилично лако констатовати, али је врло тешко урадити.

У наше време, ми смо дозволили да нашу војну мисао заогрну облаци онога што социјални радници, психијатри, пословни савети, саветници по питању односа армије и грађанства и стручњаци по питањима морала, имају да кажу о добром и правилном у армији организованој по америчким нормама, мислећи при томе на норме које подржавају америчке институције сасвим друге природе. Војни командант је постао несрећан ратник, збуњен и разапет између супротних група лекара, које, свака за себе, продају неку специјалну чаролију. Њему причају да се сада изградио неки нови поредак, да су нове генерације некако друкчије, да је промена у индустрији револуционисала проблем армије, да он, како је претстављен јавности, има већи значај него што уствари претставља и како он мисли да савремена научна и пословна методологија могу да прокљуве и да пронађу савршено решење сваког, вековима старог, војног проблема.

Да би се једноставно пробили кроз ову таму, ја мислим да притисак на армију у време рата (а и у време мира), који иде за тим да се удвоструче све удобности, навике и обичаји грађанског живота, не проистиче, углавном из социјалних узрока, нити из тога што то обични војници захтевају будући да су то већ доживели у некој другој средини. Главни узрок овога лежи у трговачкој потери за уносним тржиштем.

Са гледишта пословног човека и његових личних пријатеља из политичког живота, армија у рату претставља велику пословну установу и сјајно место за продају било каквог производа, којој се може дати чак и бледа сенка законске одлуке. Они наваљују на генералштаб да прихвати сваковрсне ствари, које он у нормалним приликама не би узео у разматрање. Мишљење јавности да „ништа није сувише добро за војнике" креће се у истом правцу. Да је тешко одупрети се овим притисцима може добро да разуме сваки онај, коме је била позната атмосфера у Вашингтону за време Другог светског рата. Да ће се ти притисци икад смањити, само је пуста жеља, коју је тешко доказати послератним догађајима. 1943 године, један од мањих песника Пентагона[1]), изразио је своја осећања по овој ствари у следећој песмици:

---

[1]) Пентагон, зграда у којој се налази Министарство рата САД. — Прим. прев.

Ти рече, друже,
Да је то сјајна армија.
А данас су наше тобџије
Затрпале Месину.

А сада ме извини:
Морам да учим.
Ај, како ме очарава то!
Шест лаких вежбица
На окарини.

Армија је била купила извесну количину окарина како би се њени војници могли да забављају. Затим је издала једну књижицу-упутство о свирању на окарини како би било мање могућности да оног који се вежба у четном кругу на окарини не избаце одатле; међутим, ја мислим да је ова последња мера била погрешна, јер би то физичко обрачунавање у најмању руку, могло само да очврсне војника.

УТАКМИЦА ИЗМЕЂУ ПОЈЕДИНИХ ВИДОВА И РОДОВА

МЕЂУТИМ, на позив за повремене промене нашег мишљења и начин командовања, не може се ефикасно одговорити реформом у оквиру само једног вида или рода оружја. Све зло лежи делом у бесмисленој утакмици између појединих видова и родова оружаних снага у спровођењу специјалних привилегија и удубности за своје припаднике приликом извођења здружених операција. Не придоносећи ништа битно општем моралу, то служи само да се повећа терет у рату, далеко изнад оних безопасних граница.

Размотримо шта се сувише често дешавало у операцијама на Пацифику за време Другог светског рата. Десантне трупе искрцавале су се на обалу са релативно мало опреме, чак и онда када су се операције изводиле против утврђеног непријатеља. Услед недостатка бродског простора људи су спавали на земљи, с ћебетом или неком сличном ствари и шаторским крилом; постељину су правили од лишћа. Ово би све било подношљиво да морнарица и морнаричка пешадија нису одмах ту до њих имали платнене мреже за спавање, добар смештај по кућама и залихе на бродовима, па чак и бесплатно пиво. (Можда се дешавало и обрнуто, тј. да је морнарица извлачила онај дебљи крај, али ја лично нисам то ни-

кад чуо). Војник је упоређивао своје сиромаштво у луксузним стварима и голу постељу са срећом оних који су били одмах до њега. Резултат је био деморализација војника, који су се осећали погођени тим прављењем разлике од стране виших команди и сматрали су да их је њихова земља терала да подносе непотребне тешкоће. У почетку су се сувоземне снаге држале политике да луксузне ствари укрцавају само онда када је било бродског простора, изван оног који је био потребан за најважнију војну опрему. Убрзо су биле приморане да напусте ово правилно начело и да првенство укрцавања у бродове дају луксузним стварима. Терет се све више повећавао, јер се један вид или род надметао с другим у покушајима да се његови људи осећају нарочито повлашћени. Што нисмо платили претерано велику цену за тај огроман терет, дошло је само зато, што смо имали против себе непријатеља, који је већ имао мали број бродова и других ствари.

Иста ова ствар, уколико не би још за време мира био установљен механизам за нормирање и изједначавање потреба и привилегија појединих родова опет би се дешавала у здруженим операцијама, кадгод би они заједнички дејствовали у рату. Шта је морнарица спроводила за своје морнаре на бродовима, сасвим је друга ствар; правило би требало да буде да сви Американци, који учествују у здруженим операцијама, имају подједнаке услове. Чак шта више, сви би требало да настоје да се прихвати начело: што год су људске мисли више управљене према главном циљу — уништењу непријатеља — утолико ће бити мања повика за слаткишима.

ТЕЖИНА ОПРЕМЕ И ПОКРЕТЉИВОСТ

ПРЕ него што је генерал Грант[1]) пошао за генералом Лијем[1]) 64 године, он је морао да очисти своју Потомачку армију од пртљага који је носила. Генерал Шерман[1]) је учинио исто то у Грантовим западним трупама, пре него што је пошао против генерала Џоа Џонстона[1]) у борбу пред Атлантом. Све до самог недавног периода моторизације у рату, сви велики тактичари су знали да имати лаку армију, значи покретљивост ватре. Нико се неће упустити у расправљање око елементарне ствари, да човек, ако је претоварен, не може да се креће и да ће се брзо исцрпсти. Мото-

---

[1]) Јулисес Симпсон Грант (1822—1885), Роберт Едвард Ли (1807—1870), Виљем Шерман (1820—1891), Џозеф Еглстон Џонстон (1807—1891), амерички генерали из Америчког грађанског рата. — Прим. прев.

САДРЖАЈ

Тираж 9.000

Графичко предузеће „Вук Караџић“, погон „Бранко Ђоновић“

ризација није изменила ово својство у човеку, нити се она показала као универзално решење основних проблема ватре.

У току многих векова, када се транспортна возила нису могла да крећу чак ни тако брзо као што је човек ишао, и када су највеће возило у пуковској комори била коњска кола, која су могла да понесу терет од можда $1\frac{1}{2}$ тоне, могло се јасно видети зашто је целокупна армија морала да се креће лако, ако се ишло за тим да се сачува њена борбена снага. Ту, истина није, ни могло да буде некакве трке напред и назад и некаквог брзог снабдевања. Битка се одвијала онако како је још у самом почетку била постављена. Када су кретали у напад, војници су скидали одело. Избор је био: изложити се могућности пораза због недостатка још једне резервне мускете или сасвим пропасти због сувишног оптерећења.

Међутим, доласком века неограничених моторних возила, војници су почели мислити да су се животне чињенице дијаметрално промениле. Могућност новог начина транспортовања и система асфалтних друмова изгледа као да није имала граница. Оно што се сада морало да уради, било је да су се све војне замисли, и моралне и материјалне, морале да подесе према брзини и могућности ових нових „римских бојних кола". Шта се догодило? Сама опасност да снабдевање не пресахне, што је било карактеристично за доба када се тактика заснивала на коњу, променила се у још веће зло, пошто је снабдевање бивало све веће и веће, и на тај начин запретило да произведе потпуно нови облик војне парализе. Сасвим супротно од приче о змији која стави реп у уста па се тако котрља, реп армије почиње да гута своју сопствену главу.

Већа могућност покрета значила је да се више војне опреме и хране могло брже пребацити напред трупама — или је то бар тако изгледало. Међутим, на крају је испало да је било мање

трупа у борбеној зони и да је више возила морало да се употреби како би пребацило веће количине опреме и хране за све већи број војника који се мувао у позадини.

И тако су стотине хиљада ових људи осећали, мање или више јасно, да дужности које су вршили и време које су утрошили није чак ни имало неке везе с вођењем рата, док је резултат тога био да су многи постали нерасположени и незадовољни.

Тако су се формирале специјалне службе, које су имале задатак да ослободе ове људе од досаде. Али, да би се ово омогућило, био је потребан још већи број људи, веће количине опреме и хране, већи број возила за преношење ове опреме и хране и већи број шофера и другог техничког људства за одржавање возила — и најзад је бивао све већи број људи које је обузимала досада. Чиста последица овога је била да се из јединице, као целине, извлачила њена борбена снага, и то не само тиме што се смањивала морална снага, већ и тиме што су се десетине хиљада људи — сасвим довољан број да се створи национална борбена резерва — одређивале за непотребне службе у позадини.

1 децембра 1945 године ја сам се око поноћи зауставио да разговарам са једним Црнцем који је чувао стражу код једне огромне гомиле санитетског материјала, код Карантена у Француској, на неколико минута вожње од мостобрана „Утах".[1]) Упитао сам га колико се дуго ту већ налази та гомила материјала. — „Донета је на три недеље после искрцавања." —Колико дуго већ чуваш стражу на том месту? — „Почео сам на три недеље после искрцавања." — Да ли је за то време нешто узимано са те гомиле? — „Можда, али је то било тако одавно, да сам ја већ и заборавио."

Тако је ту један сироти војник ишао око гомиле пилула и завоја, док се недалеко од њега могла лепо да чује ратна грмљавина. И кретао се он тако око те гомиле пуну годину и по дана — дуго после тренутка када су топови најзад заћутали на равницама Чешке.

Овај је војник био једна жртва система. Друга жртва је био борбени део армије као целина. Ми смо прећутно то признали онда, када смо се нашли у најгорем шкрипцу у рату — када су Немци извршили напад у Арденима. Тада смо почели да надокнађујемо недостатак људства на фронту узимањем појачања из вишкова људства у позадини.

Браниоци изнетог система могу да кажу да ово није било тако. Они могу да кажу да је пред нас изненада искрсла очајна

[1]) Назив за један од мостобрана приликом искрцавања савезника у Нормандији јуна 1944 год. — Прим. прев.

ситуација, која је захтевала помоћ од позадине како би се учиниле херојске жртве. Међутим, они који су пажљиво и објективно проучавали ту пренатрпану позадину, одговориће да је она цело то време била сувише гломазна.

Све ово не може да се припише као грешка неког појединог генерала или одељења генералштаба. Позадину није требало ништа више кудити за то него борбени део армије. Позадина и борбени део армије су обично сијамски близанци. Они могу да мисле различитим мозговима, али у њима тече једна иста крв. И све што утиче на здравље једног, моментано утиче и на здравље другог. Када борбени део дејствује на фронту тако као да никаква разумна ограничења неће никад бити постављена његовим захтевима, онда ће увек доћи до великог расипања у позадини. А ствар исто тако дејствује и у супротном смислу. Једина разлика је у томе, што је у позадини расипање друге врсте и што је оно зато много очевидније.

Постоји један велики разлог за драстичну промену у нашем мишљењу и планирању. Ако рат опет дође, сваки вид или род оружаних снага може у извесном тренутку да дође у положај да нанесе одлучујући ударац. Међутим, ако на нас има да навали бура, као што је навалила пред крај последњег рата, онда само целокупна армија може да буде у положају да победи — или да изгуби.

СУШТИНА ПОКРЕТЉИВОСТИ

КАКО да се разveже Гордијев чвор нашег снабдевања? Само енергичним ударцем. Цео рат је једно расипање, а ми смо по природи најрасипнији народ на свету. Међутим, пошто су сада нестали сви наши други фронтови, армија би требало да предводи народ у схватању, да су вредности, на које нас историја опомиње, од суштинске важности за његову безбедност. Огромна величина тог подухвата је јасна. То би значило да би армија морала непосредно да се бори против извесних главних појава нашег националног живота, а не да им подлегне, не водећи много рачуна о њиховим далекосежним последицама. Опасности су, међутим, данас далеко веће него што их је било која армија икад имала пред собом.

У видовима и родовима оружаних снага увек се много прича о потреби штедње. Међутим, нама није потребно да штедимо у доларима, већ у истинском повећању наших борбених снага, чак и ако би цена тога била нешто већа.

Права штедња у оквиру армије значи да сви њени поступци и доктрина треба да буду управљени према највећој штедњи снага

које припремају армију за рат. Због политичког притиска, ако не због каквог другог узрока, необично је тешко постићи то идеално стање. Парадоксално је, али истина да политички положај армије постаје непобедив само онда када армија има истинско војничко држање. Њено обраћање нацији највише делује онда, када у себи има сигурност унутрашње снаге.

Само управљањем инструмената у сам циљ можемо се надати да га прво урачунимо, а онда и да га погодимо. Прави понос оним што је армија извршила, увек буди потребу да се тражи све боље и боље. Дошло је време да се жали установа, када они који њој служе и који изјављују да је воле, више ништа не приговарају њеном сопственом систему или постају мање критични од оних који говоре с храброшћу незнања.

Снага која нам је потребна и циљеви којима треба да тежимо лепо су сажети у речима које је једном приликом изрекао маршал Фош: „Ми више нисмо бројно јаки, али ћемо вас тући, јер ћемо, благодарећи нашем планирању, на одлучујућој тачки имати већи број људи. Нашим карактером, нашом енергијом, нашим знањем и нашом употребом оруђа, ми ћемо успети да подигнемо наш морал и да сломимо ваш.“ У крајњем односу, било да је то човек или нација, покретна и успешна стратегија је само резултат карактера и здравог разума.

Ми смо моторизовани као што ниједна велика сила није никад била, нити има вероватноће да то постане у наше доба. Иза овог транспорта, постоји индустрија, чије могућности немају такмаца. Ми владамо морима. И са овим предностима немамо никакву потребу да гомиламо огромне резерве опреме и хране како за време рата, тако и пре њега. Такав мртав терет на нашим леђима исто је што и онај старац из приче о Синдбаду морепловцу, уствари нас гуше проналасци и модернизација и спречавају нас да ефикасно одредимо опрему која долази на прво место.

На крају, она побија своју сопствену војничку намену. Јер, кад један систем снабдевања дејствује према правилу да на сваком месту и у свако време мора да буде више опреме него што је потребно, онда се увелико смањују могућности да командовање добије најважнију опрему, у довољним количинама, на одлучујућем месту и у најотсуднијем тренутку. Штедња снага испољава се у области снабдевања исто тако неумитно као и на борбеним снагама.

У доба тоталних ратова, расипање у националним размерама, или у операцијама целокупног војног система, довешће до расипања и у операцијама дивизија или стрељачког одељења. Све што се произведе више од оног што је стварно потребно и све што се стави у ланац снабдевања, а могло је да се одбаци без икакве по-

следице по ударну снагу армије, неминовно смањује количину ватре, која се може да избаци на непријатеља — смањује могућност победе. Овакво расипање снага претставља потцењивање капитала, које, чак никад не би довело до пораза, неизбежно мора као дуг да се пренесе у мир, који би дошао после рата.

Уколико покретљивост и могућност ношења у транспортном систему армије постају веће, утолико постаје јача потреба да се систем снабдевања одржава стално у раду како би се на целом путу од фабрике до фронта смањили вишкови опреме, и официр за снабдевање научио да спава мирно и да не сања више о несрећи због тога што нема више никакве стратегиске резерве.

Чиме се на крају у индустрији или армији оправдава улагање веће суме новаца у бољи систем транспорта? Просто тиме што је то најбољи начин да се предупреди расипање, које долази услед смештања опреме и хране у складишта и њеног кварења у њима. Да би се развила још већа брзина на путевима и сигурност војног транспорта, добра стратегиска замисао служи само за то да нам омогући да смањимо тежину војног материјала. Она просто побија своје сопствене закључке, ако на крају сакупи такву количину материјала, да ова закочи покрет и из борбене линије извуче потребну људску снагу. Тактичка снага зависи од борбене снаге, која се опет заснива на слободи снабдевања борбених трупа. Међутим, сувише велико снабдевање сигурно ће да пригуши ту слободу, као што ће сувише велика производња да умањи благостање грађанске економије.

Само материјал који се креће и употребљава доприноси успеху у рату. Све оно што остаје у складишту претставља поклон непријатељу.

Врло покретљиве истурене базе, пољске базе, које чак није потребно подешавати за стокирање материјала, луке, чији се капацитет изражава брзином прихватања и одашиљања транспортних возила, и техничко људство за одржавање, које је вично раду с аутоматима исто тако као и са пумпама за подмазивање — све ово претставља ону врсту стратегиске покретљивости, коју захтева будућност.

Већ смо рекли да улазимо у еру ратовања на великим пространствима и да су, најзад, стари борбени построји у једној линији умрли за увек. Фронтови могу да се налазе свуда; партизанско ратовање ће бити нормалан начин борбе. Свако место у позадинској просторији може доћи у опасност да буде нападнуто.

Оваква иста предвиђања правила су се и пре Другог светског рата. Међутим, показало се да у њима има само око пола истине. На Источном фронту је рат имао у својој суштини ове каракте-

ристике, не зато што су Руси веровали да тако треба да се боре, као што је то Валтер Липман рекао, већ услед огромне ширине фронтова и утицаја нових оруђа на кретање и општу безбедност. Што се ово није догодило и на Западу, узрок је, углавном, била велика расплинутост; још увек је било могуће да се оперише с фронтовима који нису имали бокове.

Ако, међутим, будући рат буде више онакав како су се одвијале операције између Немаца и Руса у погледу општих борбених поредака и неправилне тактике, а не како су се одвијале наше операције у Другом светском рату, онда све што сам ја овде рекао треба удвостручити.

Што год је рат покретљивији, то је потребније да еластачност буде главна карактеристика како машина, тако и доктрине у обуци. То је логична противмера повећаном домету и убиственој снази данашњих најважнијих оруђа. Како се опасност за све позадинске установе све више повећава, то се и пред војну организацију постављају потпуно нови захтеви. А најглавнији од тих захтева су: да се сви војници обучавају за борбу, да позадина у свом саставу има покретну снагу за противнападе, да се у организацији позадине избегава гломазност, и да се захтева нова покретљивост.

Рекли смо даље, да се ми нећемо приближити идеалном у стратегиској покретљивости све дотле, док се све сувоземне борбене снаге не буду могле да пребацују транспортним авионима. Било је озбиљних предлога да армија уради нешто у том правцу. По овоме се мора поставити питање из два разлога. Први је, карактер националне одбране заснива се у основи на ономе, што је потребно да се обезбеде унутрашњост земље и њене истакнуте линије, укључујући ту и прекоморске базе. Ниједна нација, сем оне агресивне, која се припрема за рат у једном већ раније одређеном часу, не може да поднесе расипање, које је саставни део њеног организовања целокупне војне силе за стратегију удара на главне непријатељске снаге на велику даљину, а затим и за њихово уништење. Други разлог је да он не води рачуна о једној великој предности позадинске службе, којом располажу Сједињене Америчке Државе у тој утакмици светских снага — надмоћност у поморским снагама која нема премца.

Ако, међутим, отстранимо ове разлоге, онда сигурно нема никаквог доказа који би ишао против предлога да што год имамо више транспортних авиона, то је све потребније да смањимо тежину наше опреме.

ЗА ВЕЋУ ПОКРЕТЉИВОСТ

ОВО је било само површно разматрање промена које треба да нам донесу већу покретљивост. Све су оне саставни део једне опште групе питања, коју је лако овако изнети, али је тешко спровести. Да би се она спровела, било би потребно више одушевљења и зноја него за било какву реформу, икад предузету од стране било које војне организације.

При писању о покретљивости војних снага увек се појављује јака жеља да се пише о квалитетима свести, које треба да има сваки човек, ако би се хтело да он увек буде спреман да заскочи на коња и крене на марш. Ја сам се одупро овом искушењу, углавном зато што сам осетио да оно почиње с лошег краја.

Велика потреба постоји за покретљивијом доктрином, коју би више команде требало да дају нижим. Нама је потребна доктрина која ће доспети у сваки угао војне организације — доктрина која не поставља само нове циљеве за наше борбене и позадинске снаге, већ која уноси нову виталност у сналажљивост и обуку осредњег војника. Ако можемо ово да постигнемо, онда можемо да створимо покретљивије војнике и нећемо морати толико да испитујемо који су квалитети потребни да би младе старешине могле усадити у војнике машту и самоиницијативу. Боље трупе су природна последица ефикаснијег испитивања природе људи и истраживања како да се та природа управи према војном циљу у рату.

Не обраћајмо пажњу на оно што су Наполеон или Фош говорили о утицају материјалних на моралне снаге у рату; њих је углавном потребно посматрати као једну недељиву целину. Ефикасно чување људских снага, одакле и проистиче морал, може да дође само од исто тако ефикасне употребе свих материјалних резерви. У овоме је основа националне војне снаге. Поред тога, мора постојати и командовање, одушевљено и пуно маште. Међутим, ова животна искра искаче само онда, када се војни идеали ставе на највише место и када су војници у свако доба свесни да служе у једној необично ефикасној организацији.

Још од завршетка Другог светског рата ми смо стално настојавали на испитивању како да остваримо већу снагу у оруђима од одлучујућег значаја. Како се мени чини, ово је мањи од наша два проблема у напорима да изградимо чврсту безбедност за Сједињене Америчке Државе. Већи проблем је у томе како да остваримо већу физичку и моралну снагу у човеку, који се бори с пушком у руци. Ако би рат опет дошао, ово би била најслабија ствар у нашој одбрани. Размотрити добро кораке које би могли

сада да предузмемо значи моћи спречити и саму опасност које се плашимо. Благостање било којег народа, који живи под слободним системом, произлази више из мера које он предузима да би се одржао јаким него из оног што он предузима да би ослабио своје евентуалне непријатеље.

Ево неколико редака који су већ и штампани, а који имају нарочити значај за овај проблем.

„Народ се увек концентрисао на материјалним питањима. Он је мислио да се офанзивна снага непријатеља могла сломити дефанзивном акцијом нових и страшних оруђа. Он је на овај начин уништио дух своје армије. Ово је оно што је, углавном, претегнуло на кантару. Све што се уради у армији, треба да буде увек с циљем да се повећа и појача њена морална снага."

Ово неколико редака може да звучи данас као посмртно звоно над евентуалним догађајима страшне сутрашњице; њих је, међутим, написао фон дер Голц[1]) објашњавајући узроке немачке победе над Французима 1870 године. Међутим, овако тачне речи није изговорио ниједан доцнији пророк. Све док, најзад, не дође до рата „на притисак дугмета", и времена кад ће се они моћи да добијају притиском само једног прста, последња реченица овог цитата остаће увек најважнија ствар за јачину свих војних снага.

Овде се сама од себе намеће једна мала мисао, која се нарочито односи на оне млађе официре који никад нису били у борби: цео рат претставља једну коцкарску игру, и главне добитке у тој игри добијају они играчи који се, одмеравајући брижљиво повољније услове из ситуације у ситуацију, не устежу да заиграју онда, када инстиктивно осете да је њихов час дошао. Командант, који се не руководи никаквим бољим начелом, већ само опрезом, личи на играча који само бульи у своје карте, па ће зато у борби бити потучен до ногу, исто тако сигурно као што ће и онај играч покера бити огуљен до голе коже. То није игра за сметењаке и жутокљунце, већ за оне који имају храбрости за велика и смела дела.

У армији се, по нужди, усађује официрима поштовање према високим врлинама брижљивог планирања и разложног процењивања као основе за одлуку и дејство. Ово је најважнија ствар свих обучавања која се изводе пре борбе. Ако се приступи неком другом начину рада ,онда војне снаге не би могле чак ни да изведу неки наступни марш у прописном реду, и њихове ће наде тада бити остављене на милост и немилост најватренијим и најбезобзирнијим духовима међу њима.

---

[1]) Колмар фон дер Голц (1843—1916), пруски генерал. Организатор Турске војске 1909—10 и у Првом светском рату. — Прим. прев.

Међутим, у борби увек наступи тренутак када и најбрижљивији командант-планер мора први да преузме огроман ризик ,ако жели да уз најмању цену буде онај који води ка одлучујућем циљу. Најбољи млађи официри у батаљону и четама, које сам ја икад упознао у борби, били су људи овог типа. Они су били неуморни у планирању и припремама. Они су врло савесно распоређивали своје снаге. Настајали су да лично врше извиђање до те мере, да је то већ помало пекло и њихове потчињене. На овај начин су они у свако доба осећали да имају ситуацију у својим рукама, што је већ било половина борбе. Међутим, у погодном моменту, они су увек били спремни да ударе на непријатеља. Ово и јесте суштина праве генералштабне службе на свима степенима. Уствари квалитет духа је оно шо човек може да испољи кроз себе, под условом да је он већ заиста постао мајстор свога заната. Ако он, међутим, не води рачуна о појединостима, његов ће дух имати у себи пре лажну храброст него неко добро самопоуздање, и неће моћи чак ни да почне неки посао. Дух савршености, повезан са смелошћу, и претставља ону покретачку снагу дејства свих војних снага. Оно што је добро у генералу, ништа није мање добро ни у командиру вода.

Сећајући се свог целокупног живота проведеног у армији генерал-лајтнант сер Цифард Мартел, велики енглески командант тенковских јединица ,рекао је да види само једну поуку из целог тог службовања: „Спремност да се искористи нека могућност обично се увек исплаћује, под условом да је претходно постојала добра процена ситуације. „Овде је речено оно исто, само са врло мало речи. Ништа није потребно додати. Ништа не треба ни одузети .

Бригадир Дезмонд Јанг, писац биографије маршала Ервина Ромела, открио је у његовим операцијама из Првог светског рата, када је Ромел као млад капетан изводио препаде по непријатељским траншејама и друге невероватне излете, против Италијана на фронту на реци Сочи, и против енглеско-француских снага у Фландрији, оне исте тактичке облике покрета, које је Ромел изводио скоро 30 година доцниј'е, али сада у хиљаду пута већим размерама, против Вавела и Очинлека у Северној Африци.

Ове мале операције, како то каже Јанг, „показују Ромелову спремност да искористи неку ситуацију до крајњих граница, без обзира на ризик; ово га је увек доводило у невероватно опасне ситуације, али му је ипак омогућавало да изађе као победник, нарочито против неодлучног непријатеља.“ Чак је и Винстон Черчил указао почаст Ромелу следећим, необично значајним речима: „Он је био сјајан војни коцкар, господар проблема снабдевања и пр-

косан противник... Његова жестина и смелост нанели су нам тешке губитке.“

Како је Јанг већ истакао, оно што је већ овог генерала учило великим био је његов начин мишљења, сав прожет смелошћу; његова спремност да искористи највећу могућност када му је дата потпуна слобода командовања ,јер је он још као млад официр доказао сам себи да је то био најправилнији начин борбе.

Када се ови квалитети мишљења и духа споје се спровођењем праве штедње у свима фазама снабдевања, онда ће се неизбежно постићи покретљивост борбених снага.